

[Johan Poulsen.]

de videre drøftelser med myndighederne herhjemme.

Jeg forlanger ikke noget svar, hverken fra den højtærede statsminister eller den højtærede finansminister; jeg forstår meget vel, at det ikke er muligt på stående fod at tage stilling hertil. Men det er tanker, jeg fremsætter til velvillig overvejelse både for det høje ministerium og for det høje ting. Jeg har heller ikke ønsket at fremsætte konkrete tal, da der først vil være brug for sådanne, når en nærmere drøftelse vil finde sted i en forhåbentlig ikke alt for fjern fremtid.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Medlemmer af folketinget Hanne Budtz, Helga Pedersen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Sønderup og Poul Sørensen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografæsenets ordning.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 19. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

- 1) Valg af 2 medlemmer og 2 stedfortrædere til ankenævnet vedrørende visse landbrugsejendommers brug og overgang til selveje.
- 2) Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 16¹³.

7. møde.

Fredag den 19. oktober kl. 10.

Formanden: Jeg skal foreløbig forbigå den første sag på dagsordenen.

Man gik da til:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 1, foregående forhandling sp. 74 og 146).

Forhandlingen genoptoges.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg var på forhånd klar over, at åbningstalen ikke ville finde synderlig nåde hos de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller. Heri er der nemlig ikke noget overraskende. Mig bekendt har ingen åbningstale siden 1945 fundet velvillig omtale hos oppositionen, hvad enten det var de to ærede medlemmer, der repræsenterede oppositionen, eller det f. eks. var mig, der gjorde det. Det ærede medlem hr. Aksel Møller mente imidlertid at kunne fremhæve min forgænger Hans Hedtofts åbningstale i oktober 1953. Den var, forstod jeg på det ærede medlem, ganske anderledes klar, den gav klar besked på forskellige områder.

Denne bemærkning fyldte mig med nogen misundelse over for min forgænger, og jeg slog derfor op i Folketingstidende for under åbningsdebatten den 15. oktober 1953 at se, hvad det ærede medlem dengang kunne have sagt af anerkendende ting om netop denne tale. Men jeg må desværre bedrøve det ærede medlem med, at det er meget småt med enhver form for anerkendelse også over for denne tale. Det ærede medlem anfører i 1953 en del betragtninger og godskriver Hans Hedtoft, at han har haft kort tid til at udarbejde sin tale. Det ærede medlem siger derfor, at han så godt forstår, at — lad mig citere Folketingstidende 1953-54 sp. 84 —:

„den højtærede statsminister har måttet nøjes med at holde en almindelig trontale og tilmed en af de alleralmindeligste, som nogen sinde er blevet holdt i dette ting.“

Jeg havde glædet mig til for en gangs skyld at finde nogle venligheder omkring en åbningstale, men de er uægtelig svære at få fat på, medmindre dette at betegne en tale som det alleralmindeligste, der nogen sinde er holdt i dette ting, skal opfattes som en kompliment.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Det ærede medlem hr. Erik Eriksens udtalelser om min åbningstale skal jeg i øvrigt ikke knytte mange bemærkninger til. Det ærede medlem gjorde en lidt bitter bemærkning om — som det hed (sp. 88) — at „regeringen plejer jo ikke på dette så lidt som på andre områder at tage hensyn til andres synspunkter“.

Jeg tror, at denne udtalelse må være løbet det ærede medlem i pennen i et lidt uovervejede øjeblik. Mig bekendt kan ingen mindretalsregering eksistere uden at tage hensyn til andres synspunkter, og hvis det ærede medlem tænker en lille smule tilbage på den forløbne tid, vil han sikkert finde talrige eksempler på, at sådanne hensyn er taget, senest i forbindelse med både lærlingeloven og folkepensionen og i en række andre tilfælde.

Men i det hele taget synes jeg, det ærede medlem bevægede sig ud i forskellige stærke overdrivelser. Jeg tænker her bl. a. på det ærede medlems bemærkninger om lærlingeloven, hvor det ærede medlem om lærlingebegrænsningen siger, at havde det stået til socialdemokratiet, ville aftalerne om lærlingebegrænsning til dommedag have hindret egnede unge i at få en værdifuld faglig uddannelse. Påstanden er i sig selv meningsløs, og det værste er, at det ved det ærede medlem jo godt selv. I dette specielle tilfælde ved det ærede medlem også, at det, der var os imellem, var spørgsmålet om, hvorvidt lærlingebegrænsningerne skulle ophæves straks eller ved udløbet af den lov om ophøjelse af forligsmandens mæglingsforslag, som vi vedtog i foråret, nemlig marts 1958. Om det ligger inden for det ærede medlems opfattelse, at dommedag skulle have sammenhæng med marts 1958, ved jeg naturligvis ikke, men det mest nærliggende er vel at antage, at det ærede medlem også på dette punkt har ladet en vis bitterhed løbe af med sig. Det ærede medlem var uforsigtig nok til i sin indledning at minde om reglen fra rationeringstiden, hvorefter det er forbudt at reklamere med en overflod, der ikke er til stede. Jeg håber, det ærede medlem vil tilgive mig, når jeg siger efter at have både hørt det ærede medlems tale og senere læst den igennem, at jeg måske i hans sted ville

have været lidt varsom med at bruge en sådan vending over for andre.

Må jeg dernæst sige nogle ord om de økonomiske forhold. Såvel den højtærede finansminister som den højtærede økonomi- og arbejdsminister vil i øvrigt senere beskæftige sig med visse særlige spørgsmål, som er stillet.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen ville gøre kreditstramningen til et vigtigt led i den socialdemokratiske politik. Han udtrykte det på den måde, at det stemte udmærket med socialdemokratiets tankegang at stramme kreditvilkårene for derigennem at bane vej for, at man kunne sige, at det var nødvendigt for staten at træde til for at sikre finansieringen af investeringerne. I den forbindelse pegede han på en række forskellige ulemper, som kreditstramningen medfører både for erhvervene og især for de unge. Denne mærkelige påstand hører naturligt til blandt de agitationspåstande, det ærede medlem betjener sig alt for flittigt af.

Det er måske værd at pege på, at kreditstramningen absolut ikke er en økonomisk-politisk vej, som socialdemokratiet har ønsket at betrede. Det har været vort ønske at fremtvinge den nødvendige begrænsning af efterspørgslen ved en stramning af finanspolitikken, sådan at vi kunne have undgået den meget kraftige kreditstramning. Men det må dog nok være tilladt at bemærke, at netop på dette vigtige felt har venstre under det ærede medlems ledelse indtaget den helt passive rolle. Da de nødvendige lovgivningsresultater skulle gennemføres, holdt venstre sig tilbage. Partiet var arbejdssky. Men når nu det ærede medlem hr. Erik Eriksen så kraftigt angriber denne kreditstramning, må det være berettiget at spørge, hvilke midler han da ville have taget i anvendelse for at gøre den overflødig, eller hvilke midler han i dag vil anvende. Jeg ved ikke, om det ærede medlem tør besvare dette spørgsmål.

I anledning af forskellige udtalelser om valutastillingen vil jeg gerne sige nogle ord. Når man alene ser på udviklingen i nationalbankens og de private bankers valutastilling, får man efter min opfattelse et alt for ensidigt billede af vort forhold over

[Stats- og udenrigsministeren.]

for udlandet. Når vi — taget over en længere periode — har haft en nedgang i valutabeholdningen, hænger det jo i høj grad sammen med, at vi samtidig har anvendt betydelige beløb til afdrag på den offentlige gæld til udlandet. Jeg tænker vel at mærke her på vor faste gæld, for afdragene på vor faste gæld noteres jo simpelthen som almindeligt valutaforbrug. Nedgangen i valutareserven er således nok udtryk for en forringelse af vor valutariske likviditet, men ikke i nær samme grad for en forringelse af vor kapitalstatus over for udlandet.

Tager vi perioden fra 1949 til 1955, begge år medregnet, ser vi, at Danmark har haft et samlet valutaforbrug på 1 740 mill. kr. Heraf er imidlertid de 1 120 mill. kr. medgået til afdrag på den offentlige gæld til udlandet, medens kun de 620 mill. kr. er udtryk for et egentligt merforbrug af valuta. Jeg må måske have lov at tilføje, at vi i den samme periode i Marshallhjælp og forskellige andre gaveydelse har modtaget ca. 1 600 mill. kr., som det var meningen skulle anvendes til et merforbrug af valuta. Vort reelle merforbrug har altså faktisk været ca. 1 milliard kr. mindre end disse gaveydelse.

Ser vi alene på årene 1954, 1955 og 1956, ses det, at vi indtil i august i år har haft en nedgang i bankernes og nationalbankens samlede valutabeholdning på 516 mill. kr. Men heraf er de 459 mill. kr. anvendt til afdrag på den udenlandske gæld, det vil sige, at den reelle statusforringelse i denne periode kun andrager ca. 60 mill. kr. Tager vi den forløbne del af indeværende år, ser vi, at nationalbankens valutastilling ganske vist stort set er uændret, men der er samtidig anvendt 80 mill. kr. til afdrag på den offentlige gæld til udlandet.

De oplysninger om valutastillingen, som er givet i åbningstalen, er ikke blevet mindre korrekte efter den seneste forbedring i oktober måneds første halvdel. Og efter de oplysninger, som jeg har fået, er vore lagerbeholdninger fra juli i fjor til juli

i år forøget med et beløb på ca. 250 mill. kr. efter den officielle opgørelse, som nu foreligger. Helt uvæsentligt i billedet kan dette dog ikke være.

De forskellige vendinger om den megen optimisme, som skulle have præget åbnings-talen, skal jeg skænke de ærede medlemmer. For vi ved udmærket godt alle — regeringen ved det og har sagt det, og alle ærede medlemmer i det høje ting ved det — at vi har grund til forsigtighed på det økonomiske område, som det også kom til udtryk i åbningstalen. Men mon det dog ikke til gengæld snart var på tide at holde lidt igen med de evindelige forudsigelser om nært forestående sammenbrud, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller så flottigt har excelleret i og så ofte fået uret i?

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var ikke tilfreds med konstateringen af, at vi i det sidste års tid har haft en forbedring af valutastillingen, men pegede på, at der i det sidste halve år har været en nedgang i landets valutareserver, og det mente han var mere afgørende. Man kan naturligvis altid — da valutareserven jo svinger en del fra måned til måned — finde et eller andet tidspunkt, som vi har haft nedgang i forhold til, men hvis det ærede medlem heraf vil drage den konklusion, at vi i øjeblikket er inde i en periode med faldende valutareserve, kan jeg ikke følge ham. Valutatallene svinger som nævnt fra måned til måned, men der kan da ikke være tvivl om, at valutastillingen nærmest har vist bedring i den periode, der er gået siden april—maj, da arbejdsstandsningerne forårsagede nogle meget betydelige træk på valutareserven.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen rejste tvivl om, hvorvidt væksten i industrieksporten ville fortsætte fremover trods den restriktive politik, der blev ført her i landet, og trods lønstigningerne. Jeg forstår i og for sig ikke helt synspunktet, at den restriktive politik skulle føre til en nedgang i industrieksporten. Jeg tror netop, forholdet hidtil har været det modsatte. Den begrænsning,

[Stats- og udenrigsministeren.]

vi har foretaget af den indenlandske efterspørgsel, har været en forudsætning for, at vi har kunnet udnytte de udenlandske højkonjunkturer til en forøgelse af industrieksporten. Det er klart, at lønstigningerne påvirker vor konkurrenceevne over for udlandet, men kendsgerningen er jo, at lønstigningerne her i landet ikke har ligget i overkanten. Jeg tror derfor ikke, man skal overdrive frygten for, at de har ødelagt konkurrenceevnen over for udlandet.

Det ærede medlem hr. Bundvad og det ærede medlem hr. Erik Eriksen spurgte — måske gjorde også andre det — om regeringens planer med hensyn til udenlandske kapitalinvesteringer i Danmark.

Jeg forstår godt, at der i forbindelse med denne sag kan gøre sig forskellige følelser gældende, men jeg synes, der er grund til at advare imod, at man tager et negativt standpunkt. Vi har jo i forvejen udenlandsk ejede virksomheder her i landet, f. eks. Fords og General Motors samlefabrikker. De danner grundlag for mange hundrede arbejders beskæftigelse, og selv det ærede medlem hr. Alfred Jensen ønsker vel ikke disse fabrikker nedlagt og flyttet til et andet land. Tværtimod så vi vel med glæde, at de udvidede deres virksomhed og kunne beskæftige endnu flere og ved udvidet eksport bidrage til vor valutaindtjening. Og ser vi sådan på de eksisterende virksomheder, baseret på udenlandsk kapital, ville det, forekommer det mig, være inkonsekvent af os, hvis vi ikke gerne så flere virksomheder af tilsvarende karakter oprettet — naturligvis efter en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde.

I de arbejdsløshedsramte områder i Nørrejylland ville man givetvis tage imod produktionsvirksomhed af denne art med åbne arme. Og i og for sig er det vel et nationalt synspunkt, at man hellere ser varerne fremstillet ved hjælp af dansk arbejdskraft, end man vil importere dem færdige. Et land som Holland, der i øvrigt har overskud på kapital, har ført en meget aktiv politik for at tiltrække sig udenlandske produktionsvirksomheder.

Det er ud fra disse synspunkter, at regeringen i det sidste års tid i samarbejde med nationalbanken har søgt at lette og forenkle fremgangsmåden ved behandlingen af udenlandske investeringsønsker. Samtidig har

man lettet restriktionerne for kapitaloverførsler m. v., således at det nu med rette kan siges, at vi — selv om der fortsat skal tilladelse til konkrete investeringer — fører en liberal politik på dette område. Man tilsiger herved at gøre det klart for udlandet, at vi er positivt interesseret i at modtage udenlandsk kapital og er i stand til at byde denne rimelige arbejdsvilkår.

Da der er en lang række faktiske oplysninger, som vi af erfaring ved at udlændinge, der ønsker at investere her i landet, er interesseret i, har vi søgt at samle disse oplysninger i en pjece, som i nær fremtid vil foreligge på engelsk. Det er tanken gennem det danske generalkonsulat i New York at udsende denne pjece til en række større amerikanske firmaer, som kan tænkes at være interesseret i at investere i udlandet. Hvilke resultater der vil opnås ad denne vej, er det ikke muligt at udtale sig om, men der er næppe grund til i første omgang at vente sig alt for meget.

Under alle omstændigheder har det dog betydning for vore repræsentationer i udlandet og især i USA at være helt klar over disse regler og den danske indstilling til disse problemer, således at der kan gives hurtigt og klart svar på eventuelle henvendelser.

Andet og mere foreligger der ikke i øjeblikket om denne sag. Det er regeringens hensigt, som det for øvrigt er sagt over for pressen for kort tid siden, i nær fremtid at orientere partierne og at høre deres synspunkter, og jeg deler meget det håb, som den højtærede økonomi- og arbejdsminister udtrykte for nylig i en udtalelse til pressen: at det må være muligt at få hele dette anliggende sagligt bedømt fra partiernes side, for det forekommer mig, at vi nok kan finde andre punkter at lave indrepolitisk diskussioner om end netop et så væsentligt anliggende, hvor efter min opfattelse alle partierne må kunne finde hinanden i en positiv indstilling.

Jeg takker de ærede medlemmer hr. Bundvad, hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller for den fortsatte tilslutning til den forsvarspolitik, hvis grundlag er vort medlemskab af NATO.

Fra flere sider blev forsvarsudgifternes omfang omtalt. I indeværende finansår er der i forhold til finansloven nu iværksat

[Stats- og udenrigsministeren.]

besparelser til et samlet beløb af ca. 50 mill. kr. For denne periode mener regeringen det ikke muligt at gå videre. Forsvarsministeriet vil dog stadig tilstræbe gennem rationalisering og lignende foranstaltninger at søge gennemført en så økonomisk drift af forsvaret som muligt.

Det vil være nødvendigt at tilrettelægge finanslovsforslaget for det kommende år på grundlag af den gældende forsvarsordning, men i øvrigt er det selvsagt ikke muligt på dette tidspunkt at sige noget om, hvorvidt der måtte foreligge muligheder for besparelser på forsvaret fremover, idet vi må afvente resultatet af forsvarsudvalgets arbejde.

Med hensyn til tjenestetidens længde gælder det samme forhold. Regeringen forstår meget vel de ønsker om en afkortning af tjenestetiden, som er kommet frem under denne debat. Vi er jo alle klar over den belastning, som den — efter vore forhold — lange tjenestetid medfører. Jeg går også ud fra, at forsvarsudvalget under sit arbejde vil være opmærksom på de muligheder for en afkortning af tjenestetiden, som måtte foreligge. Det tjener dog intet formål at skjule, at alle militære sagkyndige har frarådet en nedsættelse af tjenestetiden. Det er fremdeles det principielle standpunkt hos NATOs militære ledelse, at tjenestetiden ikke bør være under 18 måneder, og det er ikke rigtigt, at SHAPE har godkendt en tjenestetid i Vesttyskland på 12 måneder. Man har tværtimod udtalt sine meget store betænkeligheder derved. Hertil kommer, at vi har et hensyn at tage til nødvendigheden af et stående beredskab af et vist omfang. Det er alle disse hensyn, som forsvarsudvalget må afveje mod de ønsker om en nedsat tjenestetid, som er fremsat.

Det er de enkelte lande, som selv tager standpunkt til omfanget af deres forsvar, herunder også tjenestetidens længde, men det vil ikke være rimeligt at foretage ændringer i de nuværende forhold, forinden der har fundet drøftelser sted med de øverste NATO-organer. NATO-landenes forsvarspolitik bør så langt som muligt følge en fælles linje, og skal der foretages væsentlige ændringer, bør det ske på grundlag af forudgående fælles rådslagninger.

Må jeg endelig føje til, at arbejdet i for-

svarsudvalget er blevet fremmet så meget, som det har været praktisk muligt, og at dette også fremdeles vil ske. Som det blev sagt i åbningstalen, er udvalget nået så vidt i sit arbejde, at det har anmodet forsvarsministeriet om at lade udarbejde et skitseforslag som grundlag for de videre forhandlinger. Dette skitseforslag, som naturligvis vil være uforbindende såvel for udvalgets medlemmer som for regeringen, vil vel kunne påregnes at være færdig-udarbejdet i løbet af nogle uger, og derefter må udvalget have rimelig tid til at tilendebringe sine forhandlinger.

Det ærede medlem hr. A. Lynge spurgte, om man ikke kunne lade de amerikanske forsvarsområder i Grønland betale afgift til fordel for det grønlandske erhvervsliv. Jeg vil hertil gerne sige, at da vi i 1951 som led i forsvarssamarbejdet inden for NATO indgik overenskomsten med USA om forsvaret af Grønland, var det i erkendelse af, at Danmark hermed selv kunne yde et vægtigt bidrag til det fælles forsvar. Jeg ville finde det yderst betænkeligt, om vi i dag skulle fravige dette klare grundlag for overenskomsten. Jeg synes, ordningen er rigtig. Det ville ikke være heldigt, om vi betragtede forsvaret af dansk område ud fra et forretningsmæssigt synspunkt.

Den højtærede minister for Grønland vil senere gøre nogle bemærkninger til de synspunkter, som det ærede medlem hr. A. Lynge i øvrigt fremsatte.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen har spurgt, hvilken begrundelse der kan gives for eventuelle udvidelser af amerikanske anlæg i Grønland, og om det er efter aftale, at amerikanske styrker på egen hånd uden kontakt med danske myndigheder foretager undersøgelser på dansk område og afgør, hvor militære anlæg skal placeres.

Baggrunden for denne forespørgsel er formentlig de misforståelser, der for en uges tid siden fremkom i dele af den danske presse. Udenrigsministeriet meddelte dengang gennem Ritzaus Bureau, at der fra tid til anden foregår visse undersøgelser i det sydlige Grønland for at forbedre det fælles dansk-amerikanske forsvar, for at lette navigationen for luftfarten og for at fremskaffe vejrrapporter fra området. Jeg skal gerne uddybe dette nærmere.

Forsvaret af Grønland er ikke blot et led

[Stats- og udenrigsministeren.]

i forsvaret af Danmark, men også et led i NATOs fælles forsvar. Under NATOs auspicer blev der derfor i 1951 indgået en overenskomst mellem Danmark og USA om forsvaret af Grønland. De anlæg, der er nødvendige for dette forsvar, drives dels af Danmark, dels af USA. Det vil naturligvis fra tid til anden være nødvendigt at tilpasse og forbedre forsvaret af Grønland på samme måde, som det også sker med forsvaret i den øvrige del af Danmark og i andre lande både mod vest og øst. På grund af de specielle geografiske og klimatiske forhold i Grønland vil det i reglen være nødvendigt at foretage en række forbedrende undersøgelser, inden man dér kan gøre brug af de fremskridt, der er sket inden for teknikken.

Disse undersøgelser, som er forudset i overenskomsten af 1951, finder kun sted efter forudgående aftale med danske myndigheder. De fører ikke altid til noget resultat, men såfremt det viser sig, at der er mulighed for at overvinde de specielle klimatiske og geografiske hindringer for påtænkte forbedringer, bliver sagen naturligvis forelagt for regeringen og derefter for det udenrigspolitiske nævn, således som det altid har været tilfældet.

Det ærede medlem hr. Johan Poulsen var inde på en række af de problemer, som er af størst betydning for det færøske samfund i dag. Det ærede medlem berørte særlig spørgsmålet om udbygning af havne, udbygning af veje og en forbedring af sygehusforholdene. Det er ikke ukendte problemer for mig. På min rejse til Færøerne stiftede jeg et direkte bekendtskab med disse spørgsmål, men de behandles jo i øvrigt alle enten her eller på Færøerne. Finansudvalget har for kort tid siden bevilget et tilskud til en teknisk undersøgelse af havneforholdene i Thorshavn, en undersøgelse, som skal udføres af den polytekniske læreanstalts havnebygningslaboratorium. Finansudvalget har i øjeblikket spørgsmålet om et statslån på 1 mill. kr. til finansiering af vejbygningsarbejdet på Syderø til behandling, og sygehusbestyrelsen i Klaksvig arbejder med projekt til en modernisering af Klaksvig sygehus. Også spørgsmålet om en modernisering af sygehuset i Thorshavn er under behandling.

På det foreliggende grundlag kan jeg ikke fremsætte konkrete løfter, men jeg mener, at vi — regeringen og det høje ting — allerede har vist vor velvillige indstilling. Og tanken, som det ærede medlem hr. Johan Poulsen var inde på, om en fælles forhandling om en prioritetsliste for løsningen af opgaverne over en årrække fremførte jeg selv i Thorshavn. Det skulle derfor glæde mig, om den blev realiseret.

Til det ærede medlem hr. Hans Schmidt vil jeg gerne sige, at jeg med glæde har bemærket hans tilslutning til de udtalelser, som jeg fremsatte i programerklæringen.

Det ærede medlems tale indeholder en række spørgsmål, der egner sig til drøftelse med forskellige af mine kolleger i regeringen, men giver i øvrigt ikke mig anledning til at føje noget til mine tidligere udtalelser om grænsespørgsmålet.

Vedrørende bemærkningerne om et dansk-tysk kontaktudvalg vil jeg blot sige, at efter min opfattelse blev der taget endelig stilling til dette spørgsmål under mindretalsdrøftelserne for 1½ år siden.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har rejst spørgsmålet om, hvornår sygeforsikringskommissionen kan gøre sit arbejde færdigt. Jeg kan herom henvise til de oplysninger, der i det høje ting i spørgetiden den 26. september d. å. blev givet det ærede medlem fru Ragnhild Andersen om det samme spørgsmål. Siden da har sygeforsikringskommissionen haft et møde, og socialministeren har talt med kommissionens formand, der har oplyst, at arbejdet i kommissionen vil blive søgt fremskyndet, og jeg kan over for det ærede medlem tilføje, at regeringen på samme måde som det ærede medlem er interesseret i, at der snarest kommer til at foreligge en afklaring med hensyn til de problemer, som sygeforsikringskommissionen beskæftiger sig med.

En del af de spørgsmål, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i øvrigt var inde på, vil blive besvaret af finansministeren og økonomi- og arbejdsministeren. Jeg skal ikke inklade mig på nogen debat med det ærede medlem om socialisme, liberalisme, konservatisme og social-liberalisme eller om datoerne for diverse ideers dødelige bortgang. Jeg skal blot sige, at det ærede medlem og hans parti ved mange lejligheder

[Stats- og udenrigsministeren.]

har vist god samarbejdsvilje med de påståede afdøde, og det skal han i hvert fald ikke have utak for. Det ærede medlem vil sikkert forstå mig, når jeg siger — også efter det smukke citat af Chr. Richardt, som det ærede medlem præsenterede os for — at en mindretalsregering nok ofte kan have besværlige stunder, også i forholdet til ret nære forligspartnere, men man værner sig jo til — som soluret — kun at tælle de lyse timer!

Det ærede medlem hr. Aksel Møller beskæftigede sig med et forhold, som han tidligere har været inde på, nemlig dette, at jeg beklæder posten som udenrigsminister samtidig med statsministerposten. Jeg skal hertil generelt sige, at hvis man kan kritisere den måde, hvorpå hvervare varetages, er der en berettigelse i sådanne synspunkter, men jeg har endnu ikke set eller hørt en sådan kritik fremsat. Jeg ser ganske vist, at det ærede medlem hævder i sin tale, at udenrigsministeren befinder sig så ofte på rejse, at statsministergeringen lider skade derved. Jeg svarer dertil, at der ingen sandhed er i denne bemærkning. Jeg har lige gjort mig den ulejlighed at slå efter, hvilke rejser jeg som udenrigsminister har foretaget siden oktober 1955, altså i løbet af et år. Jeg har i oktober 1955 og i december 1955 foretaget 2 rejser til NATO-møder i Paris. De har tilsammen taget 9 dage, og jeg har i indeværende år foretaget en rejse til Paris i maj måned og deltaget i de to Suezkonferencer i London i august og september. De har tilsammen varet i 2 uger. Jeg bortser herved fra, at jeg er fløjet til Stockholm en lørdag aften og hjem en mandag morgen for at drøfte anliggender med mine skandinaviske kolleger. De rejser, jeg i år har foretaget til Sovjetunionen, til Færøerne og til Kielerugen er alle foretaget i min egenskab af statsminister og ville vel altså være foretaget under alle omstændigheder. Når antallet af rejsedage for udenrigsministeren har kunnet begrænses til dette minimum, så skyldes det naturligvis, at minister Ernst Christiansen har overtaget repræsentationen i De Forenede Nationer og i Europarådet, og at han i øvrigt har påtaget sig en række opgaver af forskellig karakter.

Jeg føler ingen trang til nærmere at

kommentere det ærede medlem hr. Viggo Starckes tale. Den var en eneste kritik af alt og alle, og deri er ikke noget nyt for det ærede medlems vedkommende. Som valgtale er den vel kommet lidt tidligt til verden, men den er i øvrigt typisk for det ærede medlem: et flot, veludspekuleret fyrværkeri med røde, blå og gule sole og stjerner, grundskyld i bengalsk belysning og et vældigt kanonslag mod alle skatter til sidst. Efter at det ærede medlem nu har siddet herinde i en årrække og dog haft anledning til, hvis han ville, at deltage i — skal vi sige — mere praktisk politik, synes jeg bare, det er kedeligt, at så meget fortænkt vid skal ofres på et indlæg, der helt bortser fra de politiske og samfundsmæssige realiteter, som vi alle i det høje ting står over for.

Det kan jo ikke undre nogen, at spørgsmålet om det valg, der ifølge grundloven skal afholdes inden den 22. september næste år, på forskellig måde har præget de ordførerindlæg, vi i de sidste to dage har kunnet lytte til. Jeg er måske lidt overrasket over, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen kritiserer, at åbningstalen — som det ærede medlem sagde — gik fuldstændig uden om 2 af de problemer, som optager mange politisk interesserede i denne tid, nemlig dels det valg, der skal holdes, inden folketingsåret er omme, dels den regering, der vil fremgå af valget. Om åbningstalen burde have indeholdt bemærkninger vedrørende tidspunktet for det kommende valg, kan jo altid diskuteres. Jeg mener det ikke. Men at den oven i købet skulle have omhandlet spørgsmålet om, hvilken regering der vil fremgå af valget, ja, det synes jeg virkelig er for stort et krav at blive stillet over for. Men sådan er der jo en del i det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale, der forekommer at være lidt mindre velovervejet. Mon ikke spørgsmålet om, hvilken regering der vil fremgå af valget, nok må afhænge af valgets udfald? Hvis man var i det ondsksfulde hjørne, kunne man jo prøve at spørge det ærede medlem hr. Erik Eriksen herom, men han vil vel heller ikke kunne svare. Eller vil han måske i dag afgive en uforbeholden kærlighedserklæring til det konservative folkeparti? Vil han afgive et helligt løfte om at stå last og brast med dette parti uanset det kommende valgs udfald? Ja, det er

[Stats- og udenrigsministeren.]

ikke spørgsmål — jeg tænkte bare højt et øjeblik. Måske tænkte jeg også på, at det ærede medlems betragtninger om tjenestetiden eller om stationering vel næppe har været gjort til genstand for tosidet, kammeratlig forhandling i venstres og de konservatives tidligere ret omtalte kontaktudvalg.

Jeg kan ikke se, at det skulle være umuligt at føre et sagligt arbejde igennem i det folketingsår, som nu er indledet, og både det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller har da også i deres taler i en, jeg erkender behersket form givet udtryk for vilje til sagligt arbejde på forskellige punkter. Jeg tænker f. eks. på skolespørgsmålet, og jeg tænker på visse punkter, som det ærede medlem hr. Aksel Møller opstillede, og hvoraf en del utvivlsomt vil kunne samle os alle; det synes jeg man kan notere med stor tilfredshed. Det er jo ikke rigtigt, når det ærede medlem hr. Erik Eriksen siger, at regeringen ikke møder med et egentligt program for folketingets arbejde i det kommende år. Hvis det var rigtigt, så føler jeg mig aldeles overbevist om, at det ærede medlem selv ville have stillet sit partis program op, men det har han betegnende nok ikke gjort. Han har kritiseret regeringen, og det er det ærede medlems ret. Han har fremhævet en række områder, hvor han er uenig med regeringen, og det er oppositionens pligt; men måske sidder der en og anden af det ærede medlems vælgere ude omkring i landet og spørger sig selv, hvad det da egentlig er, venstre vil stille op som praktisk politik i modsætning til socialdemokratiet, for det har det ærede medlem med megen flid undgået at bevæge sig ind på. Derfor tager jeg også dette som udtryk for, at der også hos det ærede medlem er saglig arbejdsvilje for den kommende periode i forbindelse med de praktiske arbejdsopgaver, som er omtalt i regeringens åbningstale.

Denne debat bærer jo sit præg af, at vi lige i fællesskab har vedtaget folkepensionen — med fællesskab mener jeg naturligvis ikke retsforbundet, som ikke har villet være med til denne store reform. (*Oluf Pedersen*: Det var noget makværk!). Mon egentlig ikke også både venstres og de konservatives vælgere ville synes, at det var lidt mærkeligt, om man i slutningen af september laver for-

lig med regeringen om folketingsperiodens sociale hovedspørgsmål for derefter i begyndelsen af oktober at forlange hurtigt valg udskrevet? Folketinget bør føre sit arbejde sagligt videre i den resterende del af folketingets valgperiode. Regeringen har i åbningstalen fremhævet en række områder, hvor resultater er påkrævede, og hvor derfor et sagligt arbejde er nødvendigt, og regeringen vil, som tilfældet har været i de forløbne tre år, bestræbe sig på at føre modstridende opfattelser til gode løsninger på lovgivningsområder, som vi må i gang med.

Terminen for det kommende valg kan vi altid vende tilbage til. Det er en praktisk arbejdsperiode, der indledes med denne debat, og selv om hensynet til det kommende valg vel af og til vil skinne igennem i vore drøftelser, håber jeg alligevel på, at det saglige arbejde vil få gode arbejdsvilkår i de kommende måneder.

Finansministeren (Kampmann): De fleste af de finansielle problemer, som de ærede ordførere har nævnt under åbningsdebatten, kan efter mit skøn bedst drøftes, når finanslovsforslaget er fremsat; men det kan dog være rimeligt allerede nu at besvare enkelte af de stillede spørgsmål.

Flere af de ærede ordførere var inde på, at man måtte søge at afbøde de skattemæssige virkninger af den nye ejendoms-skyldvurdering. Dette problem blev også nævnt i åbningstalen, og regeringen er enig i, at konsekvenserne af de højere vurderinger må tages op til overvejelse. Vort standpunkt er, at den højere vurdering af jordværdien også må komme til udtryk i grundbeskatningen, medens det ville være uheldigt, såfremt bygningsskatterne blev yderligere forhøjet. Principielt finder vi, at bygnings-skatterne bør afvikles, og i forbindelse med skattereformen er der da også stillet forslag herom. Vi har foreslået, at ejendomsskylden til staten og udligningsfonden fikseres og afvikles over en længere periode, og at ejendomsskylden til amtskommunerne helt afskaffes. Havde disse forslag været gennemført nu, ville det ikke have været nødvendigt at gribe til midlertidige forholdsregler på disse områder.

Regeringen vil nu stille forslag, hvorefter samtlige bygningsskatter, altså også de kommunale, fastlægges til de nuværende

[Finansministeren.]

beløb, således at den nye vurdering ingen virkning får på dette område. Dette synes en mere konsekvent fremgangsmåde end en ny forhøjelse af ejensoms- og lejlighedsfradraget, der altid må bygge på gennemsnits-tal, der kan give ubillige resultater. Jeg håber, der må kunne samles et betydeligt flertal for dette led i en skattereform, således at det kan undgås, at der nu igen skal sættes en lap på det bestående skattesystem. De højere vurderinger vil også få virkning for formueansættelserne, som vi må se på. Endnu kender vi ikke vurderingsresultaterne, men så snart de foreligger, må det overvejes, hvorledes formuegrænsen inden for sygekasselovgivningen skal ændres. Ligeledes må vi ved udarbejdelsen af udskrivningsloven for det kommende skatteår se nærmere på grænsen for formueskattens indtræden.

Det er endelig nævnt, at de højere vurderinger ikke måtte få til følge, at den beregnede værdi af egen lejlighed blev sat i vejret. Dette er imidlertid et spørgsmål, der afgøres i ligningsrådet, og det må ikke glemmes, at der for øjeblikket foregår en regulering af huslejen, som der må tages hensyn til ved denne afgørelse.

Fra flere sider er der spurgt til det såkaldte afskrivningsudvalgs arbejde. Det glæder mig, at interessen for arbejdet i dette udvalg er så stor, og jeg kan sige, at den deles af regeringen. Udvalgets formand har meddelt mig, at man er ret langt fremme med arbejdet i det nedsatte underudvalg, særlig vedrørende afskrivningsproblemerne, ligesom man ret indgående har fortsat drøftelserne vedrørende investeringsfonde. Derimod er man ikke helt færdig med en række tekniske problemer omkring vurderingsreglerne for varelagre. Da reglerne herom blev ændret for godt et års tid siden, har jeg anmodet formanden om først at søge problemerne omkring afskrivninger og investeringsfonde bragt frem til drøftelse i selve udvalget. I dette udvalg sidder som bekendt repræsentanter også for erhvervene, og det er mit håb, at man vil kunne samles omkring en løsning, der kan danne grundlag for fremsættelse af lovforslag her i tinget, inden alt for lang tid er gået af denne samling. I øvrigt var det jo interessant at høre, at man fra oppositionens side

nu er interesseret i tanken om investeringsfonde. Da forslag herom blev fremsat for et par år siden, ønskede man ikke at medvirke til en lovgivning herom. Regeringen tillægger disse spørgsmål stor betydning som et led i bestræbelserne for øgede investeringer, og dette er jo den egentlige baggrund for den megen tale om, at opsparing skal søges fremmet.

Jeg hørte nok, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen ikke mente, regeringen var tilstrækkelig energisk på dette område. Fra venstres side har man i det sidste års tid prøvet at give befolkningen det indtryk, at regeringen kun interesserede sig for den offentlige opsparing, men man har på intet punkt kunnet dokumentere denne påstand. Til gengæld har man også på dette område kun en negativ kritik at fremføre. Må jeg ikke over for det ærede medlems påstand minde om, hvad der fra regeringens side er foreslået og gennemført, ganske vist ikke altid med tilslutning fra de partier, der taler så meget om nødvendigheden af at stimulere den private opsparing.

Bestemmelserne om fuldstændig skattefrihed for pensionsbidrag og livrentepremier har betydet en væsentlig stimulans for denne opsparingsform. Det samme kan jo siges om den lempede indkomstbeskatning for selv pensionister, og jeg hørte med interesse, at det ærede medlem var enig med mig om, at folkepensionen virkede opsparingsfremmende. Dette gælder naturligvis særlig på længere sigt, men på kortere sigt må præmieringen af opsparing vel bidrage sit til større privat opsparing. Endelig glemmer det ærede medlem, at hele spørgsmålet om merindkomstbeskatningens højde har stor betydning for opsparing. Der er for mig ingen tvivl om, at gennemførelsen af regeringsforslaget om en indkomstbeskatning med en fast procent af indtægten ud over et eksistensminimum på 4 000—5 000 kr. ville have bidraget til øget opsparing. Jeg håber også, at det kompromis om en lempelse af beskatningen af merindkomst, som vi nåede frem til i foråret, vil have en gavnlig virkning på opsparing. Det er svært for mange at få penge tilovers til opsparing, men det kan bedst gøres, når indkomsten øges, og det er da væsentligt, at ikke så stor en del af indkomstforøgelsen går til skat som nu, hvor

[Finansministeren.]

vi har en skattefradragregel og de deraf flydende høje procenter i skalaen, der rammer merindkomst særlig hårdt.

Meget naturligt er betænkningen fra det såkaldte samordningsudvalg blevet nævnt under debatten, særlig af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Også jeg finder, at udvalget er sluppet helt godt fra sin opgave, især når man tænker på, hvor vanskelig den var. Større konkrete forslag er man meget naturligt ikke nået frem til. Man ønsker den økonomiske statistik forbedret, og dette ønske vil regeringen gøre sit til at opfylde. Det statistiske departement er ved at overveje, hvad der bør gøres, men flere af de nye opgaver kræver forberedelse og et villigt medarbejderskab fra erhvervslivets side.

Det foreslås også, at der oprettes et konjunkturforskningsinstitut, og dette er i øvrigt ikke noget nyt. Professorudvalget var inde på samme tanke umiddelbart efter krigen, og den blev overvejet både under regeringen Knud Kristensen og den første regering Hedtoft. I mellemtiden er opstået flere internationale organer, der udarbejder fortrinlige konjunkturbedømmelser, som vi drager megen nytte af i det hjemlige arbejde. Opgaven er vel nu snarere at undersøge vor hjemlige økonomis reaktioner på ændringer i de udenrigsøkonomiske vilkår. I det hele taget tyder meget på, at det gamle konjunkturbegreb er noget forældet, og at det mere er en undersøgelse af visse langtidstendenser i vor økonomi, som trænger sig på. Det er i øvrigt et spørgsmål, som også det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen flere gange har været inde på her i tinget.

Det kan jo altid diskuteres, hvem der bedst kan løse disse opgaver. I det økonomiske sekretariat er til stadighed et arbejde i gang hermed, men jeg har forstået, at det, man ønsker, er et af de siddende regeringer uafhængigt organ.

Det forekommer mig betydelig lettere at fremsætte tanken herom end at udforme den i praksis, men som nævnt i åbnings-talen overvejer regeringen problemerne heromkring, herunder også det meget væsentlige spørgsmål om formen for en nøjere kontakt mellem de forskellige faktorer, der

øver indflydelse på vor økonomi. Udvalget forestiller sig øjensynlig, at et nøjere kendskab til de virkelige økonomiske forhold og udviklingen heri vil kunne øve en vis indflydelse på interesseorganisationernes holdning. En sådan tankegang kan jo vanskeligt afvises, men som også udvalget giver udtryk for, bliver det i sidste instans her i det høje ting, at en standpunkttagen må finde sted.

Endelig bemærkede jeg med tilfredshed, at man fra næsten alle sider var beredt til at bistå med at styrke statens finanser. Der bliver sikkert også brug for gode viljer, hvis betydelige resultater skal opnås. Som et første resultat noterer jeg, at der ikke fra den, skal vi sige, ansvarlige oppositions side blev stillet krav om bortfald af skatter eller om skattnedsættelser i det hele taget. Jeg ser bort fra det ærede medlem hr. Aksel Møllers ejendommelige plan om at flytte penge fra nationalbanken til de private banker, som staten derefter skulle låne igen. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har jo på fortræffelig vis karakteriseret hele denne plan.

Det vil som nævnt være rimeligt at vente med en almindelig oversigt over statsfinanserne til finanslovsforslagets fremsættelse, og en nærmere drøftelse af, hvorvidt overskuddet på statsregnskabet er tilstrækkeligt, må vel også vente indtil da.

Inden sidste folketingsår sluttede i september, gav jeg tilsagn om at fortsætte spæredrøftelserne i finansudvalget. Jeg vil gerne gentage dette tilsagn ved det nye folketingsårs begyndelse.

Til slut en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Viggo Starcke, der var ret hård imod mig i anledning af det af mig fremsatte antidumpingforslag, som endnu ikke har været til første behandling her i tinget. Det fremgik af det ærede medlems udtalelser, at den saglige behandling af forslaget skal vente indtil da. Det kan jeg jo ikke have noget imod. Men mon det ærede medlem så ikke skulle have ventet med at afsige sin endelige dom, indtil den saglige drøftelse har fundet sted? Jeg må gå ud fra, at den måde, hvorpå det ærede medlem behandler problemerne herfra talerstolen, tilfredsstillende ham selv, men den øger ikke respekten for og tilliden til

[Finansministeren.]

hans politiske virke. Mon det ærede medlem ikke skulle tænke lidt mere på, hvorledes hans tale virker her i folketinget?

Ministeren for Grønland (Kjærboel): Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger i anledning af det ærede medlem hr. A. Lynges tale i går.

Jeg takker det ærede medlem for de anerkendende udtalelser, han fremkom med i anledning af mine rejser til Grønland. Jeg er også glad for de venlige udtalelser om det arbejde, der er udført i det forløbne år. Især har det været mig en glæde at høre det ærede medlems bemærkninger om sundhedsvæsenets og skolevæsenets virksomhed. Jeg ser selv optimistisk på denne udvikling, og jeg tror, at vi i de sidste fem år virkelig har fået lagt et grundlag, der kan bære os frem mod de mål, der er udtrykt i Grønlandskommissionens betænkning.

Jeg har også hæftet mig ved det ærede medlems udtalelse om den grønlandske radio. Jeg har ved selvsyn i sommer konstateret, at arbejdet med den nye radiofoni ved Godthåb skrider frem i et meget hurtigt tempo. Som jeg tidligere har sagt det — også fra denne talerstol — betragter jeg den nye radiofoni som et overordentlig vigtigt led i det kulturelle arbejde i Grønland.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem i hans syn på spiritusspørgsmålet. Det er mit indtryk, at dette spørgsmål er gjort betydelig større, end det i virkeligheden er. Ungdommen synes i det store og hele at have forstået at holde måde, og det er de unge, der går foran i arbejdet for at begrænse misbruget. Vi kommer dog ikke uden om, at forbruget stadig volder bekymringer i enkelte distrikter, men det er mit håb, at der med tiden ikke længere vil kunne tales om noget egentligt problem på dette område. Jeg følger naturligvis problemet med opmærksomhed.

Som det ærede medlem gjorde opmærksom på, er der efter min hjemkomst fra

Østgrønland sat et arbejde i gang for at forbedre befolkningens erhvervsmuligheder og boligforhold. Jeg kan tilføje, at det er min hensigt fortsat nøje at følge udviklingen i Østgrønland.

Når det ærede medlem under sin omtale af de østgrønlandske forhold på ny rejste spørgsmålet om østgrønlandernes repræsentation i landsrådet, kan jeg på nuværende tidspunkt kun gentage, hvad jeg tidligere har sagt her i det høje ting, at løsningen af denne sag i første række beror på en forbedring af de trafikale forhold. Der foregår for tiden forhandlinger om en udvidelse af flyvetjenesten i Grønland, og hvis disse forhandlinger fører til et gunstigt resultat, kan vi igen tage spørgsmålet op om at give vore landsmænd ikke alene i Østgrønland, men også i Thule de samme politiske rettigheder, som befolkningen har i Vestgrønland. Jeg må i øvrigt bemærke, at ingen i Østgrønland over for mig har givet til kende, at de ønsker en sådan repræsentation. Jeg har, medens jeg var deroppe, udstedt en bekendtgørelse om en ny valgordning for distriktrådene i Østgrønland, og denne bekendtgørelse medfører, at østgrønlænderne fremtidig har et afgørende flertal i begge råd, altså både i Angmagssalik og Scoresbysund, over for de danske medlemmer i rådene.

Det ærede medlem fremfører, at det i Grønlandsposten fra ansvarlig side er udtalt, at det har været en skuffelse, at fiskeproduktionen i 1955 ikke steg så meget som ønskeligt. Denne udtalelse tager antagelig sigte på torskefiskeriet. Udtalelsen må nemlig ses på baggrund af, at man ved prisaftalerne i 1955 forudsatte en fremgang i fiskeriet på 20 pct. i forhold til 1954, for at den under forhandlingerne aftalte prisforhøjelse kunne forsvares ud fra et økonomisk synspunkt. Selv om der var nogen fremgang, svarede resultatet dog ikke til overslaget, og som følge heraf må man formentlig have lov til at sige, at det var noget af en skuffelse. Desto mere glædeligt er det i år at kunne konstatere en betydelig

[Ministeren for Grønland.]

fremgang i torskefiskeriet på op til ca. 10 pct. i forhold til 1955, medens fiskeriet for de øvrige fiskearter ligger på nogenlunde samme niveau som i fjor.

Det er med glæde, jeg konstaterer, at det ærede medlem hr. A. Lyngge giver udtryk for, at den før omtalte forhøjelse af fiskepriserne har bevirket en forøget interesse for fiskerierhvervet. Jeg kan i denne anledning udtale, at en nedsættelse af prisen på fisk ikke finder sted i år, men Handelen har haft visse overvejelser om reduktion af prisen på enkelte fiskekvaliteter. Det drejede sig specielt om sådanne i forhold til det samlede fiskeri begrænsede kvantiteter af torsk, der anvendes til fremstilling af frosset torskefilet og stokfisk. Prisen på verdensmarkedet for begge disse produkter er faldet ganske betydeligt i forhold til 1955, og i forvejen betaler Handelen for fisk, der indhandles til disse formål, priser, der ligger over det normale niveau. I denne forbindelse lægger jeg dog vægt på at understrege, at der aldrig har været tale om at reducere det indtægtsniveau, som fiskeriet blev baseret på ved aftalerne i fjor.

Jeg er i øvrigt enig med det ærede medlem i, at den grønlandske produktion på grund af stigende omkostninger til arbejdslønninger og materialer efterhånden er kommet i en vanskelig situation. Yderligere prisstigninger på fiskeprodukter vil det ikke for tiden være muligt at gennemføre, uden at det bliver nødvendigt at bruge af konjunkturudligningsfondens midler. Der er endda mulighed for, at vi allerede i år kommer til at bruge af disse midler for at dække eventuelle tab ved produktionen.

Det grønlandske erhvervsliv har hidtil været bygget på det sunde princip, at det skulle hvile i sig selv, og det har det gjort til nu. At skulle betale statstilskud til de grønlandske producenter vil jeg, set ud fra en langtidsbedømmelse, betragte som meget farligt for det grønlandske samfund, idet ethvert samfund nødvendigvis må baseres på et sundt produktionsliv, der kan stå på egne ben.

Vejen fremover til at holde priserne og til om muligt at forbedre dem må derfor søges gennem forøgelse af fangsterne og

gennem rationalisering af indhandlingen og behandlingen af fisken. Rationaliseringen af indhandlingen kan f. eks. tænkes gennemført ved nedlæggelse af en række indhandlingssteder.

Når det ærede medlem taler om, at de grønlandske fiskere bør have samme afregning som den, der opnås i Færingerhavn, kan jeg meddele, at Nordafars og Handelens priser ikke umiddelbart kan sammenlignes, idet Nordafar ikke har de samme mindstemål for fisken som Handelen. Nordafars indhandling omfatter således kun fisk fra 14 tommer og opefter, medens Handelen indkøber fisk helt ned til 10 tommer. Når hensyn tages til den store fordel, det er for den grønlandske fisker at kunne levere torsk helt ned til den nævnte størrelse, og til, at der langs Grønlands kyst opretholdes 75 indhandlingssteder, samt at der på verdensmarkedet opnås betydeligt lavere priser for de små fisk, finder jeg ikke Handelens pris dårlig sammenlignet med Nordafars.

Det ærede medlem talte om stigende priser på olie, benzin og salt. Jeg skal hertil bemærke, at vi i så henseende alle, også de, der bor i Grønland, er underkastet verdensmarkedets svingninger. Netop i disse måneder har den meget stærke uro på verdensmarkedet bevirket stigende fragter og til dels stigende priser, der nødvendigvis må give sig et vist udslag også i Grønland.

Med hensyn til fåreavlen kan jeg oplyse, at vi netop har sat store bestræbelser i gang for at opnå forbedringer på dette område. Vi har i Grønland forsøgt at samle alle gode kræfter inden for fåreavlskredse til sammen med fåreavlsbestyreren at tilrettelægge den bedst mulige dyrkning af hjemmemarkerne og den i forbindelse hermed nødvendige opdyrkning af ny jord. Her i landet har vi til støtte for fåreavlen i Grønland fået etableret et jordbrugsfagligt udvalg, i hvilket vor bedste sagkundskab er repræsenteret.

Det vil således ses, at fåreavlen og dens problemer bliver fulgt med stor interesse. Det har da også været glædeligt for mig under min rejse til Julianehåb både i vinter og i efteråret at konstatere, at interessen for fåreavlen er stor, og det var tilfredsstillende for mig at bemærke, at tilgangen af unge lærlinge til fåreavlen i øjeblikket

[Ministeren for Grønland.]

faktisk er så stor, at man ved landbrugsstationen har vanskelighed ved at antage alle ansøgere.

Når det anføres, at der er 225 fåreholdere i Julianehåb distrikt, må det ses på baggrund af, at en stor del af fåreholderne driver andet erhverv ved siden af deres landbrug. Jeg kan således anføre, at der i foråret 1955 fandtes 240 besætninger i Julianehåb distrikt. Heraf var der 45 besætninger med indtil 10 får, 55 med 11-25 får, 53 med 26-50 får, 31 med 51-100 får, 35 med 101-250 får, 17 med 251-500 får og kun 4 med over 500 får. De fåreholdere, der har under 100 får, må have bierhverv, medens de fåreholdere, der har 100 får og derover, for de flestes vedkommende klarer sig med, hvad de tjener ved denne avl. Som salgsprisen for fåreavlprodukter har ligget i de senere år, og når hensyn tages til de omkostninger, Handelen nødvendigvis må have ved transport af fårene fra fjeldet til slagtestedet og ved oparbejdning og behandling af fåreavlprodukterne, kan det fastslås, at prisen for disse ikke kan forhøjes i dag, uden at fåreavlen, som jeg før nævnte om fiskeriet, vil komme til at trække penge ud af konjunkturudligningsfonden.

Der er endnu et stykke vej tilbage, inden vi når de mål, vi har sat os, både hvad angår forbedret avl og en tilfredsstillende opdyrkning, så den enkelte fåreholder bliver i stand til på sin hjemmemark at avle tilstrækkeligt vinterfoder til sine dyr. Vi arbejder som sagt meget stærkt med disse problemer, og det er mit håb, at vi gennem den indsats, der er i gang, i løbet af forholdsvis kort tid kan nå frem til bedre resultater.

Jeg er enig med det ærede medlem, når han gør opmærksom på vigtigheden af det grønlandske boligbyggeri. Under mine rejser har jeg også i særlig grad beskæftiget mig med disse spørgsmål og er ganske klar over det store behov for boliger. Det er min opfattelse, at en rationalisering af byggeriet er ønskelig og mulig, og jeg har umiddelbart efter min hjemkomst truffet foranstaltninger, der sigter mod at forbedre husenes kvalitet, og som forhåbentlig også kan medføre, at visse byggeomkostninger kan formindskes som resultat af en bedre planlægning.

Når man har kendskab til den grøn-

landske boligstandard, forstår man godt det ærede medlems ønske om at få den årlige bevilling til boligbyggeriet forhøjet. Desværre tror jeg ikke, at det under den nuværende økonomiske situation bliver muligt at få gennemført en sådan forhøjelse, og jeg har også i sommer over for landsrådet, i hvis møder jeg deltog, givet udtryk for dette synspunkt. Jeg tror også, det vil være formålstjenligt at udskyde en drøftelse om yderligere bevillinger til boligbyggeriet, indtil den påtænkte rationalisering af dette byggeri har fundet sted.

Jeg kan fuldt ud tiltræde det ærede medlems udtalelser vedrørende det ønskelige i at få skabt en i Grønland fast bosiddende håndværkerstand, og jeg har adskillige gange understreget det betydningsfulde i, at grønlænderne drages med ind i byggeriet. Spørgsmålet om en lærlingeuddannelse i Grønland har i nogen grad været vanskeliggjort af mangelen på egnede værksteder og læremestre, men med den udbygning af den tekniske organisation, der i de senere år har fundet sted, er jeg tilbøjelig til at mene, at tiden nu er moden til løsning af denne sag, som har min store interesse.

Det ærede medlem kom dernæst ind på aflønningsforholdene bl. a. for udstedsbestyrerne og nævnte, at en bestemt udstedsbestyrer til ham havde opgivet, at han havde en månedlig løn på 408 kr. Denne aflønning stod efter det ærede medlems opfattelse ikke i passende forhold til det med arbejdet forbundne ansvar. Hertil vil jeg gerne sige, at aflønningen varierer meget betydeligt ved indhandlingsprocenterne. Således har den lavest lønnede bestillingsmand, der fungerer som udstedsbestyrer, i 1955 haft en indtægt på 5 450 kr., hvoraf normallønnen androg ca. 4 240 kr., og resten var indhandlingsprocenter og saltepræmier. Omsætningen af salgsvare var det pågældende sted var ca. 86 000 kr. Den højeste løn til en bestillingsmand, der fungerede som udstedsbestyrer, var i 1955 23 900 kr. Af dette beløb hidrører ca. 7 400 kr. fra vedkommendes normalløn, og resten er indhandlingsprocenter og saltepræmier. Omsætningen af salgsvare ved det pågældende udsted var ca. 441 200 kr. Gennemsnittet for samtlige grønlandske udstedsbestyrere var i 1955 9 800 kr., hvoraf den faste løn udgjorde 6 300 kr. Ud over de

[Ministeren for Grønland.]

nævnte lønindtægter er der tillagt bestillingsmænd, der fungerer som udstedsbestyrere, fri bolig, idet der i den anførte lønindtægt er fradraget det beløb, som en bestillingsmand skal betale for tjenestebolig.

Jeg må indskyde, når jeg nævner disse tal, at indtægten er skattefri. Udstedsbestyrerne har selvfølgelig en vis risiko i forbindelse med udhandlingen, men også det er der tænkt på, idet der ud over den nævnte indtægt er tillagt udstedsbestyrerne svindingsprocenter, som varierer efter varernes art, men som i 1955 for samtlige udsteder under ét har svaret til ca. 0,8 pct. af den samlede omsætning. Det må desværre erkendes, at der findes udstedsbestyrere, som i forbindelse med deres virksomhed har pådraget sig gæld til Handelen, men jeg vægrer mig ved at tro, at dette skyldes aflønningsforholdene.

Det ærede medlems omtale af de grønlandske lønningsproblemer interesserede mig selvfølgelig meget. Disse spørgsmål er slet ikke ukendte for mig. De har været et ofte omtalt emne overalt, hvor jeg kom frem på mine rejser. Jeg vil i denne forbindelse gøre opmærksom på, at de overenskomster, der blev afsluttet i Grønland i sommer for de faglærte og ufaglærte arbejdere, for sømændene og for handels- og kontormedhjælperne, nu skulle have skabt tilfredsstillende forhold for disse lønmodtagere, og jeg vil benytte lejligheden til at takke det ærede medlem hr. Carl P. Jensen for den udmærkede indsats, han ydede i forbindelse med disse forhandlinger og ved tilvejebringelsen af disse overenskomster. Det kommer altså egentlig ikke som nogen overraskelse for mig, at det ærede medlem hr. A. Lyngé gjorde sig til talsmand for, at en revision af bestillingsmændenes lønninger ikke kan vente, til lønningskommissionen har afsluttet sit arbejde. Jeg vil indskrænke mig til at sige, at jeg har foranlediget, at bestillingsmændenes repræsentanter nu er på vej herved og vil få lejlighed til at forelægge deres lønningsproblemer for lønningskommissionen i løbet af kort tid. Det må vel herefter være naturligt, at vi lader spørgsmålet ligge under alle omstændigheder, indtil disse forhandlinger har fundet sted.

I øvrigt vil jeg endnu en gang gentage, hvad jeg tidligere har sagt også fra denne talerstol, når de grønlandske lønninger er blevet kritiseret: princippet for aflønning af den grønlandske lønmodtager har i de senere år været, at der skal gives en løn, der stort set muliggør en levefod, der svarer til den, der her i landet gives folk, der udfører tilsvarende arbejde. Jeg forstår på det ærede medlems tale, at han er af samme opfattelse. Når det ofte fra grønlandsk side hævdes, at reallønnen ikke er den samme som henede, skyldes det sikkert bl. a., at man i Grønland ikke er tilstrækkelig klar over betydningen af skattefriheden, ligesom man heller ikke på rette måde vurderer de udgifter, som folk i tilsvarende lønningsklasser har her i landet til husleje, forsikringer, transport o. lign., alt sammen ting, som jeg ved de sidste forhandlinger i Godthåb har fremhævet over for bestillingsmændenes repræsentanter.

Til det ærede medlems udtalelser om de vanskelige vandforsyningsforhold vil jeg kun sige, at staten jo har investeret og fortsat agter at investere særdeles store penge midler i anlæg, der muliggør en udvidet og mere hygiejnisk vandforsyning; men under de eksisterende naturhold vil det selvsagt være ganske umuligt på alle pladser at skabe tilfredsstillende vandforsyning.

Med henblik på muligheden for at begrænse trawlfiskeriet anbefalede det ærede medlem et af landsrådet fremsat forslag til en udvidelse af søterritoriet. Jeg kan godt tilsige en velvillig behandling af denne sag, men gør dog opmærksom på, at et af forsvarsministeriet nedsat udvalg for nylig har afgivet en betænkning, der også indeholder forslag til en væsentlig udvidelse af det grønlandske søterritorium. Det vil måske nok af internationale hensyn volde vanskeligheder fuldt ud at imødekomme landsrådets ønsker, som er mere vidtgående end udvalgets forslag.

Med hensyn til de omtalte planer om bygning af en transithavn i Grønland for omladning af malm kan jeg på nuværende tidspunkt kun sige, at sagen endnu er på et rent forberedende stadium, og at egentlige forhandlinger endnu ikke er påbegyndt. Jeg har dog haft lejlighed til under min sidste rejse deroppe at tale med repræsentanter for den amerikanske koncern, og

[Ministeren for Grønland.]

jeg har dér gjort opmærksom på, at en afgjort forudsætning for, at en sådan transit-havn kan blive etableret, er, at både havnens bygning og driften af hele anlægget kan ske ved grønlandsk og dansk arbejdskraft og ved danske firmaer, og det har man erklæret sig villig til at gå ind på.

Det ærede medlem hr. A. Lynge udtalte, at vi på alle områder må udvide kontakten mellem Grønland og Danmark. Jeg kan fuldt ud tilslutte mig denne udtalelse, og jeg ser heri en tilkendegivelse af den samme vilje til et positivt samarbejde, som jeg har truffet overalt i Grønland, og som giver mig grund til at se med fortrøstning på det fremtidige arbejde.

Økonomi- og arbejdsministeren (*Krag*):

Flere af de ærede ordførere har været inde på spørgsmålet om det fællesnordiske varemarked og om et fælles vesteuropæisk varemarked. Jeg skal i den anledning tillade mig at give en kort redegørelse for disse to problemer og deres indbyrdes relation.

Først det nordiske fælles varemarked. Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard anførte, at der gennem forhandlinger, der har været ført i løbet af sommeren, er sket en udvidelse af målsætningen for det fællesnordiske varemarked. Medens man tidligere har arbejdet på at nå frem til planer for et fællesnordisk marked omfattende 60-65 pct. af den internordiske samhandel, har man nu udvidet målet til, at planen skal omfatte 75 pct. af den internordiske samhandel. Dette betyder, at det nu faktisk er lettere at nævne, hvilke varer der ikke er medtaget i undersøgelserne, end at opremse den lange liste af varer, der er med. De varer, man foreløbig er enig om at lade ligge, er i det store og hele kun tekstil, skotøj, glas og porcelæn, og hertil kommer så fødevarerne med deres særlige problematik.

Det forholder sig i øvrigt ikke sådan, at landbrugsvarerne er helt uden for forhandlingerne. Der er kontakt og forhandlinger i gang mellem myndighederne og landbrugsorganisationerne i Danmark og Sverige om landbrugsvarernes stilling inden for fællesmarkedet, og forhåbentlig lykkes det at finde en løsning, der i en eller anden form giver dansk landbrug en præferencestilling

i forhold til anden levnedsmiddelimport til Sverige.

Arbejdet med at finde vej til at sløjfe toldsatserne og andre handelsrestriktioner mellem de nordiske lande og med at indføre fælles toldsats udadtil — et uhyre kompliceret arbejde — skrider i øvrigt godt frem, og det er vort håb, at hele planen kan være færdig til juli måned næste år. Derefter bliver det de politiske instanser, regeringerne og parlamenterne, der sammen med erhvervslivet skal vurdere resultatet. Forhåbentlig kan hele sagen nå frem til forhandling på Nordisk Råds møde i 1958.

Hvis man bliver enig, kommer så bag efter behandlingen af sagen i GATT, hvis godkendelse jo er nødvendig. Jeg lægger ikke skjul på, at denne vej til det nordiske fælles varemarked er en lang vej; men det er den eneste mulige. Og for os, der har deltaget direkte i dette arbejde, siden beslutningen om det blev truffet på Nordisk Råds møde i Oslo i august måned 1954, er det i hvert fald en stor tilfredsstillelse at se konturerne tegne sig for den konkrete plan, der skal være færdig næste sommer.

Den første betingelse for den politiske stillingtagen i de nordiske lande er dog, at man har et klart forslag om, hvad det er, man skal tage stilling til, og det store arbejde med denne plan skrider altså frem med embedsmændenes, eksperternes og visse erhvervsfolks hjælp. At der somme tider kan spores utålmodighed over, at arbejdet tager for lang tid, undrer mig ikke. På den anden side vil man sikkert give mig ret i, at intet kunne skade den nordiske sag mere, end hvis halvfærdige og dårligt gennemarbejdede planer blev lagt frem som grundlag for en beslutning. Store erhvervsinteresser vil blive berørt af det nordiske fællesmarked, og alle må have krav på, at forslagene til problemets løsning er grundigt forberedt, varegruppe for varegruppe, branche for branche, toldsats for toldsats.

Medens dette nordiske arbejde har stået på, er tanken om et vesteuropæisk fællesmarked blevet rejst. Disse planer befinder sig i øjeblikket på et endnu mere forbedrende stadium end de tilsvarende nordiske planer. Jeg tror at turde sige, at vi i det teknisk-økonomisk forberedende arbejde er længere fremme. Dermed være intet sagt

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

om, hvorvidt det er de nordiske eller de vesteuropæiske planer der har størst chance for hurtigst at opnå at få en positiv politisk beslutning bag sig.

De vesteuropæiske planer består, om jeg må sige det sådan, af to dele. Den ene er de seks europæiske landes planer om at etablere en toldunion, kombineret med et meget vidtgående økonomisk samarbejde med fri bevægelighed for kapital og arbejdskraft og med en vidtrækkende harmonisering af den økonomiske og sociale politik. De seks lande er Holland, Belgien og Luxembourg plus Tyskland, Frankrig og Italien. Den anden del af planerne er de undersøgelser, der foregår i OEEC efter en beslutning, truffet på britisk initiativ, vedrørende mulighederne for, at de øvrige vesteuropæiske lande, altså også England og Skandinavien, skulle kunne tilslutte sig det vesteuropæiske fællesmarked under en eller anden form. Disse undersøgelser i OEEC er endnu ikke afsluttet, og det er derfor for tidligt at tage stilling. Men jeg kan godt sige, at regeringen — jeg havde nær sagt: selvfølgelig — indtager en principielt positiv holdning over for tanken om at skabe et fællesmarked i Vesteuropa uden told eller andre restriktioner. Det er ligeledes en selvfølge, at vi må lægge den allerstørste vægt på, at et sådant fællesmarked kommer til at omfatte også landbrugets produkter, der jo møder så mange hindringer netop i mange af de vesteuropæiske lande.

Vedrørende forholdet mellem et eventuelt vesteuropæisk marked og et nordisk fællesmarked er jeg med det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ganske enig i, at der ikke består nogen modsætning. Tvært imod at frembyde et alternativ bygger begge planer på et grundsynspunkt: ønsket om en friere samhandel og dermed en mere rationel arbejdsdeling. Arbejdet for et fællesnordisk marked foregriber intet med hensyn til eventuel tilslutning til et europæisk marked; derfor kan der heller ikke være nogen grund til at lægge planerne om det nordiske marked til side; der er også mellem de nordiske såkaldte samarbejdsministre enighed om, at dette heller ikke skal ske, men at det nordiske arbejde føres videre, som det hele tiden har været hensigten.

Jeg skal herefter tillade mig at gå over til at gøre nogle bemærkninger om beskæftigelses- og arbejdsløshedsproblemerne, som også er blevet berørt af flere af de ærede ordførere i denne åbningsdebat.

Det er rigtigt, som det også er blevet fremhævet af den højtærede statsminister i åbningstalen, at beskæftigelsen ikke er tilfredsstillende, og at den især for de ufaglærtes vedkommende har givet anledning til bekymring. Dette betyder dog ikke, at de tal og betragtninger, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen fremførte, kan stå alene. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjorde opmærksom på, at vi i august måned i år havde flere ledige end i august sidste år. Det er ganske rigtigt; men går vi frem til september måned, viser statistikken samme ledighed i år som sidste år, og går vi videre frem til de to første uger af oktober, ja, så har vi færre ledige i år end i samme periode sidste år. Udviklingen har altså ikke så entydigt bevæget sig i retning af det værre, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen ville give indtryk af; tværtimod har beskæftigelsessituationen gennem den sidste halvanden måned forbedret sig. I arbejdsmarkedskommissionen regner man, efter hvad jeg har erfaret, med, at denne tendens til bedring i udviklingen skulle kunne fortsætte.

Jeg forstår i det hele taget ikke — hvis det må være mig tilladt at gøre den bemærkning til det ærede medlem hr. Erik Eriksen — hvorfor netop han er så ivrig efter at drage beskæftigelsen ind i debatten. Sammenligner man den gennemsnitlige arbejdsløshedsprocent for den første Hedtoft-regerings tre år, for regeringen Erik Eriksens omtrent tre år og for de nu forløbne tre år under den nuværende regering, ja, så finder man skam, at det er under det ærede medlem hr. Erik Eriksens regeringsperiode, arbejdsløshedsstallet ligger højest, nemlig oppe på omkring 10 pct.s ledighed mod kun 9 pct. under regeringen Hedtoft fra 1947 til 1950 og mod ca. 9½ pct. under den nuværende regerings hidtidige tre år. Det ærede medlem kan sige, at disse forskelle ikke er store, men de er i hvert fald i hans regeringsperiodes disfavør.

Regeringen har for et par måneder siden fra arbejdsmarkedskommissionen modtaget en indstilling vedrørende foranstaltninger,

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

der kan mindske ledigheden i vinteren 1956-57. Regeringen har besluttet at følge denne indstilling på en række punkter for derved — ud over de foranstaltninger, der i forvejen er truffet for at øge byggeriet i den kommende vinter — yderligere at bidrage til at mindske den vinterledighed, vi herhjemme har at slås med i et alt for stort omfang. Der bliver nu givet materialebevilgning til erhvervsbyggeri for ca. 17 mill. kr. på betingelse af, at de pågældende arbejder i videst muligt omfang udføres som vinterbyggeri, ligesom der vil blive udfoldet bestræbelser for at øge grundforbedringsarbejder, landvindingsarbejder og visse beskæftigelsesarbejder i selve vinterperioden.

Der skulle gerne i den kommende tid ved samarbejde mellem parterne i de forskellige fag gøres en effektiv indsats for at støtte regeringens bestræbelser for udjævning af beskæftigelsens sæsonsvingninger. Visse fag, ikke mindst byggefagene, har tidligere udrettet store ting på dette felt; men det er nødvendigt, at byggefagene på ny tager fat på selv at drage til felts mod sæsonledigheden, og at andre fag gør en lignende indsats, sådan at der ved fortsatte bestræbelser såvel fra erhvervenes og de to parter side som fra det offentlige kan nås frem til en højere grad af sæsonudjævning end hidtil.

De såkaldte arbejdsløshedsøer frembyder et beskæftigelsesproblem af speciel karakter, og jeg skal derfor gøre nogle få bemærkninger herom.

Der er tidligere her i dette høje ting givet udførlig redegørelse for de forskellige lovændringer og administrative foranstaltninger, som er blevet gennemført på regeringens initiativ, og som alle har sigtet mod at komme arbejdsløsheden i arbejdsløshedsøerne til livs. Jeg skal derfor ikke ved denne lejlighed opregne alle de mange forskelligartede veje, der kan følges for at nedbringe ledigheden i arbejdsløshedsøerne, men jeg vil gerne benytte lejligheden til at fremhæve, at selv om der i løbet af de godt 1½ år, der er forløbet, siden arbejdsmarkedskommissionen afgav sin betænkning om arbejdsløshedsøerne, er gjort fremskridt, så er målet, vi sigter imod, endnu langt fra nået, ja, det er vel knap nok i sigte. Det må derfor stå helt klart, at man ikke uden fortsat effektiv indsats fra alle

interesserede parter kan nå frem til at få de ledige fra arbejdsløshedsøerne ind i produktiv beskæftigelse.

Fra regeringens side vil vi fortsat følge udviklingen på dette område med opmærksomhed. Vi vil herunder bl. a. overveje mulighederne for at forstærke og forbedre de lediges chancer for — f. eks. gennem en mere effektiv arbejdsanvisning — at opnå beskæftigelse og bolig i andre egne med bedre beskæftigelsesforhold end arbejdsløshedsøernes.

Vi vil gerne yderligere — med henblik på derigennem at inddrage en stor, arbejdsdygtig, men for tiden beklageligvis ledig gruppe af arbejdere i produktionen — henlede erhvervslivets opmærksomhed på de særfordele, der er forbundet med oprettelse af nye erhvervsvirksomheder eller afdelinger af bestående virksomheder i arbejdsløshedsøerne. Jeg tænker herved i første række på de lempeligere vilkår for opnåelse af de såkaldte Marshalllån og for afdragene på disse lån i tilfælde, hvor sådanne lån ydes til oprettelse af virksomheder i arbejdsløshedsøerne. Jeg kan også i denne forbindelse bl. a. nævne, at der ved placering i de ledighedsramte egne altid er sikkerhed for, at den fornødne arbejdskraft er for hånden i rigeligt mål, og at der i høj grad kan påregnes aktiv og velvillig støtte fra lokale kredse, som vil være stærkt interesseret i at få trukket nye virksomheder til de pågældende egne.

Vi har i regeringen glædet os over den aktive indsats, der allerede er udfoldet netop fra lokal side i arbejdsløshedsøerne for at få den alt for store ledighed her afløst af produktiv virksomhed. Regeringen er enig i, at der fortsat må arbejdes på denne linje, og kan tilsige sin fortsatte støtte til det lokale initiativ på dette felt.

Hvad i øvrigt angår hele den almindelige beskæftigelsesudvikling længere fremover, ser jeg ingen grund til at skjule, at der kan blive store vanskeligheder at kæmpe med. Der skal jo i kraft af de store årgange en kraftigere vækst i beskæftigelsen til end hidtil, hvis vi skal holde ledigheden nede på et tilstrækkelig lavt niveau. Påstande om, at regeringen har svigtet de unge, er ikke holdbare.

Hvad angår de store årganges uddannelsesproblemer, som jo er en af de afgørende

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

forudsætninger for at holde beskæftigelsesudviklingen inden for den ønskelige bane, kan jeg roligt sige, at der er en effektiv indsats i gang på en række forskellige fronter. Lad mig her blot pege på arbejdsmarkedskommissionens oplysningsvirksomhed, forhandlinger med fagene og bestræbelser for at påkalde det lokale initiativ for at stimulere til antagelse af lærlinge og for at bidrage til at løse andre uddannelsesmæssige opgaver.

Som bekendt arbejdes der nu i forskellige udvalg og i en særlig teknikerkommission med spørgsmålet om at stimulere tilgangen af unge til en række forskellige former for teknikeruddannelse. Disse forskellige bestræbelser vil i høj grad bidrage til at fremme beskæftigelsesudviklingen fremover. Lad mig desuden her minde om, at der, som allerede fremhævet i statsministerens erklæring ved åbningen af folketingssamlingen, arbejdes med planer om en udvidet adgang for den ufaglærte arbejdskraft til uddannelse af forskellig art. Den moderne arbejdsmand har i høj grad behov for en sådan uddannelse; det gælder den unge arbejdsmand, men det gælder også arbejdsmanden i den mere modne alder.

Lad mig til slut vende mig til det ærede medlem hr. Aksel Møller; der i forbindelse med en omtale af de mange anlægsønsker efterlyste et ministerium, hvori alle anlægsønskerne blev samlet og eventuelt stillet op i en vis rækkefølge efter deres samfundsmæssige vigtighed. Et specielt ministerium til at foretage en sådan koordinering findes ganske vist ikke, men i det af økonomi- og arbejdsministeriet nedsatte anlægsudvalg udarbejdes hvert år budget for den offentlige og offentligt støttede anlægsvirksomhed, og dette budget føres à jour til stadighed ved løbende revisioner.

Imidlertid har anlægsudvalget kun mulighed for at øve indflydelse på en begrænset del af investeringsvirksomheden. Det gælder først og fremmest statens egne bygge- og anlægsarbejder samt de kommunale og andre arbejder, hvortil staten yder støtte gennem tilskud eller lån.

Derimod kan anlægsudvalget ikke øve indflydelse på kommunale arbejder uden statsstøtte; heller ikke det private erhvervsbyggeri, der er frit, eller private anlægs-

arbejder, der er frie, kan udvalget øve indflydelse på.

Anlægsudvalget har imidlertid gennem nogen tid efter anmodning fra regeringens økonomiudvalg arbejdet med at tilvejebringe en oversigt over investeringernes omfang i de kommende 5-10 år. Formålet hermed har netop været bl. a. at kunne tilrettelægge en prioritetsorden på længere sigt. Det har dog været meget vanskeligt at fremskaffe alle de ønskede oplysninger med tilstrækkelig sikkerhed for de skønnede beløbs nøjagtighed.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller nævnte en Store-Bæltsbro. Hvem tør i dag sige, hvad en sådan bro kan koste, hvilket projekt der er det rigtige, og hvad f. eks. stålpriserne på verdensmarkedet vil være om blot få år?

Usikkerheden på disse områder er så stor, at værdien af det langtidsprogram for investeringerne, som det ærede medlem efterlyser, kan vise sig at være tvivlsom. Jeg har dog villet gøre det ærede medlem opmærksom på, at der gøres forsøg på at arbejde med denne opgave.

Landbrugsministeren (Smørum): Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var i sin tale inde på en række forskellige spørgsmål vedrørende jordlovgivningen og dennes administration. Det ærede medlem nævnte bl. a. tillægsjordspørgsmålet og fremdrog i forbindelse hermed spørgsmålet om statens udnyttelse af den forkøbsret, der er hjemlet i jordloven. Jeg forstod, det ærede medlem var af den opfattelse, at forkøbsretten ikke blev administreret ens i de forskellige amter, og at han ville tage initiativet til at hidføre en mere ensartet administration.

Endvidere forstod jeg, at det ærede medlem heller ikke var tilfreds med de finansieringsregler, som jordlovsudvalget følger med hensyn til husmænds eget køb af tillægsjord, og de regler, der gælder for omsætning af statshusmandsbrug.

Det ærede medlem fremhævede endelig, at spørgsmålet om aktieselskabers erhvervelse af landbrugsjord krævede en snarlig løsning.

For at begynde med det sidste punkt vil jeg gerne herom henvide til, at det i statsministerens åbningstale er nævnt, at en kommission, som har overvejet mulig-

[Landbrugsministeren.]

hederne for inddragelse af bl. a. stiftelsers landbrugsjord under udstykning, har afgivet betænkning, og at der vil blive fremsat lovforslag om dette spørgsmål. Jeg kan oplyse, at dette lovforslag, som jeg håber at kunne fremsætte for det høje folketing inden udgangen af denne måned, foruden bestemmelser om stiftelsers salg af landbrugsjord indeholder bestemmelser om aktieselskabers og foreningers erhvervelse af landbrugsjord.

Det ærede medlem udtrykte håbet om, at jeg ville give tilsagn om en velvillig behandling af de forskellige spørgsmål, han havde været inde på, og jeg kan svare, at jeg er rede til at forhandle om alle de fremdragne spørgsmål, så meget mere som jeg selv allerede i længere tid har haft overvejelser i gang om både disse og forskellige andre spørgsmål vedrørende vor jordlovgivning.

Jeg går ud fra, at der bliver en naturlig lejlighed til at drøfte de forskellige spørgsmål, som det her drejer sig om, i forbindelse med behandlingen af de årlige love om udlån til statshusmandsbrug og til opførelse af arbejderboliger. Jeg regner med at kunne fremsætte forslag herom i den allernærmeste fremtid, efter at der nu fra statistisk departement er fremkommet opgørelse over det sidste års stigning i byggeomkostningerne for husmandsbygninger, en opgørelse, som vi har måttet vente på.

Jeg kan altså gentage, at jeg er parat til forhandling med det ærede medlem om alle de spørgsmål på jordlovgivningens område, som det ærede medlem her har rejst, efterhånden som de forskellige love om kort tid kommer til behandling i tinget.

Bundvad: Jeg vil først gerne sige ministrene tak for de oplysninger, vi har fået; jeg skal ikke knytte kommentarer dertil. Derimod vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger til forskellige ordførere.

Må jeg først sige, at jeg med stor interesse hørte på de to indlæg fra grønlandsk og

færøsk side. Begge talere, det ærede medlem hr. A. Lyng og det ærede medlem hr. Johan Poulsen, omtalte en række rent saglige spørgsmål, og dem vil vi fra socialdemokratisk side have vor opmærksomhed henvendt på. Vi er ganske klar over, at der både i Grønland og på Færøerne ligger en lang række spørgsmål til løsning, og vi er indstillet på at yde vor medvirken, efterhånden som disse spørgsmål melder sig til praktisk løsning.

Må jeg herefter om debatten i almindelighed sige, at det forekommer mig, at venstre og de konservative ikke rigtig har kunnet få smæld i stemmerne. I hvert fald ligner de taler, vi har hørt her, ikke de taler, der er holdt ud over landet, men det skyldes måske, at man har opbrugt sine kræfter ved gennemførelsen af folkepensionsforslaget for et par uger siden. Der skal jo nok gå lidt tid endnu, før man får sig samlet sammen til en lidt kraftigere indsats.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen ynder i sine taler at fremstille vore økonomiske forhold således, at når vi har haft en borgerlig regering med ham selv som leder, så har alt været lutter idyl og valutastillingen i bedste orden, medens det omvendte har været tilfældet under en socialdemokratisk regering, hvor det efter det ærede medlems mening har været den rene elendighed. Jeg skal ikke gå ind i en diskussion herom. Derimod tør jeg måske i al stilfærdighed henvise til de oplysninger, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gav. Det ærede medlem oplyste, at havde det ærede medlem hr. Erik Eriksen som statsminister ikke fået Marshallhjælp fra Amerika, så ville der dengang have været et valutaunderskud på et par hundredre millioner kroner i stedet for det overskud, som venstre og de konservative hidtil har gjort sig så vigtige af. Det er jo interessant og kan måske svale lidt på de borgerliges overmod. Kunne man ellers køle sig selv lidt ned fra den side, var der måske mulighed for, at vi uden omsvøb og dikkedarer kunne komme til en reel vurdering af vor økonomiske stilling. Det ville

[Bundvad.]

da vise sig, at vort bytteforhold over for udlandet er dårligt, at vi har et minus med hensyn til effektivitet og teknik, og at vi bør bestræbe os for at fremskaffe nødvendig kapital til investering, til ny produktion og til øget beskæftigelse. Det kan godt være, at disse synspunkter i øjeblikket krydser de borgerlige partiers partitaktiske synspunkter og spekulationer, men det ændrer jo ikke den kendsgerning, at dette er vort lands egentlige økonomiske problem.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var inde på en omtale af velfærdsstaten eller formynderstaten, som man også kalder den. Det ærede medlem sagde med megen harme i stemmen, at velfærds- eller formynderstaten griber ind med skatter og restriktioner, og derefter fordeler den, og det ærede medlem mente — forstod jeg — at denne hæslige stat ødelægger alt. Mon vi alligevel ikke skulle tage den lidt med ro og spare lidt på harmen? Hvor er det let for det ærede medlem at skrue sig op til de store højder med hensyn til teori og slagord. Men den kolde, nøgne virkelighed viser jo noget helt andet, også for det ærede medlem selv.

Det sidste forslag, folketinget har stemt om, er folkepensionsforslaget, det mest deciderede velfærdsforslag, som jeg tror folketinget nogen sinde har behandlet. Venstres flertal sammen med de konservative flertal stemte for dette forslag og ydede dermed sit bidrag til udbygning og sikring af den velfærdsstat, som man nu kritiserer.

Går vi lovgivningen efter f. eks. for sidste folketingsår, ser vi, at venstre har stemt for så godt som alle forslag. Ved tredje behandling har der været stemt om op imod 100 forslag. Venstre har stemt imod i kun 4 tilfælde og svaret stemmer ikke i kun 2 tilfælde. Jeg vil ikke sige, at venstre har stemt for regeringens forslag med glæde, men jeg kan tillade mig at konstatere, at velfærdsstaten eller formynderstaten, som vi kender den i dag, er blevet til med tilslutning fra venstre og de konservative.

Jeg vil også gerne konstatere, at de skatter, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen kritiserer, er gennemført i hans regerings tid. Skatterne er ikke forhøjet i den socialdemokratiske regerings tid, tværtimod lettet

for de mindre indtægter og formuer. Går vi til opsparingen, er det ikke det ærede medlem, der har gennemført præmiering af opsparingen, men derimod den socialdemokratiske regering. Jeg kan godt tænke mig, at det for en borgerlig partileder kan være trist at høre på denne påvisning, men det får nu være, for sådan er forholdet. Enhver af os kan slå efter i Folketingstidende og konstatere, at jeg har ret, og skulle man så ikke holde lidt måde med kritikken af den velfærdsstat, man selv har givet sin velsignelse?

Det ærede medlem mente, at socialdemokratiet førte en ungdomsfjendtlig politik. Det er en påstand — det kan ikke være andet — men der må jo deri ligge, at venstre omvendt vil føre en politik til fremme af ungdommens interesser. Lad mig et øjeblik se på det spørgsmål. Jeg kan selvfølgelig ikke vide, hvad venstre vil i fremtiden, for som bekendt har partiet, som om det var den dybeste hemmelighed, omhyggeligt skjult, hvad det har i sinde, men jeg kan drage slutninger af, hvad der er sket, og af, hvad venstre har foretaget sig, og det bliver ganske interessant at se for ungdommen.

Lad mig give et par eksempler. Det ærede medlem beklager, at det er vanskeligt for ungdommen at starte egen virksomhed på grund af de økonomiske forhold. Mon det kan tænkes, at det ærede medlem har glemt, at hans egen regering netop ønskede at stramme økonomien for de unge? Den 7. november 1950 foreslog det ærede medlems regering, at der skulle pålægges de ugifte en særlig skat på fra 2 til 4 pct. af indkomsten eller det dobbelte som bunden opsparing i 10 år, indtil 1960. Forslaget blev ikke til noget, men man kan vel ikke selv med den bedste vilje påstå, at en sådan særskat ville kunne karakteriseres som særlig ungdomsvenlig.

Hvad boligen angår, har det ærede medlem den opfattelse, at vi skader ungdommen ved ikke at ophæve kontrollen med huslejen. Det er en virkelig bagvendt problemstilling. Den går jo nemlig ud på, at ungdommen skulle få det lettere ved, at andre får det sværere, og det kan da vist ikke være rigtigt. Man kan diskutere huslejestoppet ud fra mange andre synspunkter, men det er, synes jeg, en urimelig opfattelse,

[Bundvad.]

at de unge skulle få det lettere, fordi de ældre kommer til at betale mere i husleje. Hvorfor skal vi ikke sige det, som det reelt er? Venstre ønsker huslejereguleringen i de gamle boliger ophævet og en forholdsvis forhøjelse af huslejen. Sådan er det. Det har ikke noget med ungdommens særlige interesser at gøre, men derimod med den private grundejers.

Det interesserer også mere at få at vide, hvad venstre rent faktisk har gjort for at fremme ungdommens boliginteresser. Et stort antal unge melder sig hvert år og gør krav på en bolig, og vi ved, at de unge er henvist til nyere byggeri og dyrere byggeri.

Tidligere havde vi en bestemmelse, som medførte, at der skulle præsteres 3 pct. af lejlighedens anlægsudgifter i indskud, før man kunne få en lejlighed. Med de nuværende anlægsudgifter svarer det til rundt regnet 1 200 kr. For halvandet år siden blev det desværre nødvendigt for os, for overhovedet at få en byggestøttelov gennemført, at forhøje indskuddet til 6 pct., og det svarer til rundt regnet 2 500 kr. Men venstre var ikke tilfreds med denne forhøjelse og nægtede overhovedet at gå med, medmindre vi ville have tiltrådt en forhøjelse helt op til 10 pct. i boligindskud. Da anlægsudgiften er 42 000 kr., rundt regnet, kan man altså omsætte venstres boliginteresse i dette procentbeløb: 4 200 kr. på bordet, før der overhovedet kan blive tale om at få en lejlighed. Som bekendt foreslog venstre videre, at vi i en 4 års periode for byggestøtteloven skulle nedsætte statslånsmulighederne med 300-400 mill. kr. Var venstres forslag blevet gennemført, så ville det have medført for en 4 års periode, at der var blevet bygget ca. 20 000 lejligheder færre, end tilfældet er nu. Det ligger i sagens natur, at jo flere lejligheder der bygges, des større er også ungdommens chancer. Tør man også fra venstres side hævde, at det var særlig i ungdommens interesse, at man ville have dette mindre byggeri? Men sådan ser altså venstres ungdomsinteresse ud i praksis.

Det ærede medlem glemte at svare på mit spørgsmål angående de arbejdsløse. Venstre vil forringe understøttelsesmulighederne og skære tilskudsprocenten til

beskæftigelsesarbejder ned. Jeg har også spurgt: hvor skal de arbejdsløse søge hen? Og jeg mener, at venstre klart bør sige, hvor de påståede muligheder for produktivt arbejde ligger. Jeg gentager derfor mit spørgsmål: hvor ligger det produktive arbejde, som ikke kan få nødvendig arbejdskraft fra arbejdsmændene? Jeg opfordrer det ærede medlem hr. Erik Eriksen til at give et klart og utvetydigt svar. Det synes jeg de arbejdsløse har krav på.

Til de konservative har jeg sådan set ikke mange bemærkninger. Selv om de bruger andre ord og stemmer tonen nogle grader i vejret, som det nu er deres vane, så er de dog stort set et ekko af venstre i den almindelige politiske stilling.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller forsøgte at finde sit partis berettigelse i et vist antal stemmer. Jeg vil gerne sige, at dansk demokrati er rummeligt: der skal være plads for alle afskygninger, også for de yderliggående reaktionære. Også de skal have deres plads i det politiske liv. Det finder jeg helt i sin orden. Vi andre skal blot finde ud af, hvor disse kredse samler sig, og bortset fra de uafhængige har man det indtryk, at de konservative særlig samler disse kredse. Det er der sådan set ikke noget ondt i. Kun fører det til, at vi andre må tage bestik derefter, og vi må komme til det resultat, at de konservative må have det forbistret svært, særlig når de på én gang skal pleje storkapitalens arbejdsgiverinteresser og funktionærernes interesser som lønmodtagere. Det så vi jo for nylig under folkepensionsdebatten. Nå, men det skal jeg ikke sige mere om. De konservative har vist foreløbig nok at gøre med deres eget. At føre funktionærpolitik og arbejdsgiverpolitik samtidig er vist som at gøre forsøg på at løse cirkelns kvadratur. Ingen har kunnet løse den opgave, og det vil også nok vise sig umuligt for det ærede medlem hr. Aksel Møller, eller måske burde jeg have sagt: for det ærede medlem hr. Poul Sørensen.

Hvad kommunisterne angår, er det meget påfaldende, at deres ordfører ikke har gjort en eneste bemærkning om det, der er sket i Sovjetunionen, eller om det, der sker fra dag til dag i Østeuropa. I stedet taler det ærede medlem hr. Alfred Jensen troskyldigt

[Bundvad.]

om hjemlige forhold. Jeg går ud fra, at en af kammeraterne fra fagbevægelsen vil interessere sig for den side af kommunisternes indlæg. Men jeg vil gerne opfordre kommunisternes ordfører til at sige lidt mere eller overhovedet sige noget om de østeuropæiske forhold. Vi ved jo, at de normalt har et ganske godt kendskab til begivenhederne. De plejer i hvert fald at prale af det, selv om en Stalin kunne regere i 25 år, uden at de vidste hvordan, som de siger. Lad os altså høre lidt om begivenhederne derovre! Jeg tror, det i allerhøjeste grad kunne interessere både denne sal og befolkningen at få at vide: hvor står egentlig de danske kommunister? De blev lidt forskrækkede, da de skulle til at foretage et opgør efter det, der var sket i Rusland; men er det Stalin, eller er det Khrustjov, eller er det Tito, man nu ser op eller hen til? Hvem er det? Eller er det stadig sådan, at uanset begivenheder og svingninger i det østlige område følger kommunisterne med karruselturen rundt og gør forsøg på igen at komme ned på benene — lydige indtil slaveri? Kunne vi ikke få det ærede medlem til at udtale sig lidt om de forhold?

Retsforbundets ordfører, det ærede medlem hr. Viggo Starcke, holdt en af sine sædvanlige dokortaler om skatter og udgifter og meget mere. Jeg er ked af at måtte sige det, men det er mit bestemte indtryk, at det ærede medlem er ved at snakke ideerne ihjel. Det forekommer mig, at det ærede medlem med stormskridt er på vej bort fra ideernes grundlag. Jeg skal se bort fra partiets stilling til militæret, for dér er sandheden den, at det ingen stilling har, eller at man har lige så mange meninger, som man er mænd. Har man da i ren opportuniste, for at tjene en politisk fedtskilling, solgt sine egne meninger? Hvis det var en Severin Christensen, der i dag havde bestemt retsforbundets politik, havde man med begærlighed grebet tanken om den lighed, der ligger i folkepensionsforslaget: lige ret for alle og lige pligt. Man ville have været med, fordi det giver ligeret. Men nu, da det er det ærede medlem hr. Viggo Starcke, der regerer, er man blevet opportunist. Nu spørger man ikke mere om ret, man snakker om den, men man anlægger

et rent forsørgelsessynspunkt. Hele den gamle tro på ligeret for alle borgere er kastet over bord. I dag er det ikke retten, der afgør, men derimod hvad der kan betale sig politisk. Retsforbundet svigter i dag retten til fordel for 5 øres politikken. Det ærede medlem hr. Viggo Starcke vil ikke kunne sove roligt, tror jeg, med en af Severin Christensens bøger på sit natbord.

Hvad endelig de radikale angår, må jeg sige, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er sin natur tro. Han ville ikke tale om valg, og dog lykkedes det ham at få opstillet et fuldstændigt valgprogram. Det skal jeg for så vidt ikke sige noget til, som det ærede medlem lod forstå, at programmet ikke ville være en hindring for, at vi i vinter kan og skal løse en række påtrængende opgaver her i folketinget. Hvad programmet i øvrigt angår, sørgede det ærede medlem selv for, og det meget omhyggeligt, at der ikke skulle være tvivl om, hvor vi var uenige. Det er i sin orden. Linjen blev trukket skarpt op, og jeg kan på forhånd sige, at socialdemokratiet ikke kan være enig i alt, hvad det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard mente at måtte slå fast som kendsgerninger.

Man kan sige, at det er rart at vide, hvor vi har hinanden, så går vi ikke fejl af hinanden; og jeg tror, det er nyttigt, at vi nu klart kender de radikales stilling. Nu mangler vi, at venstre og de konservative skal rykke ud med, hvilke planer de har. Hidtil har vi stort set kun hørt kritik af den socialdemokratiske regering og dens handlinger, men det kan man ikke tære på. En ting er at kritisere — det har man heldigvis lov til — en anden ting er, at kritik forudsætter, at man selv vil noget andet.

Jeg opfordrer derfor venstres og de konservatives ordførere, de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller; til, når de får ordet, at oplyse befolkningen om, hvilken politik man vil føre. De ærede medlemmer ved, at der både er fjernsyns- og radiotransmission i dag, folk foran apparaterne venter nu på de to partiers svar.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingets åbning.

Man gik derpå til den som punkt 1 på dagsordenen opførte sag, der var:

Valg af 2 medlemmer og 2 stedfortrædere til ankenævnet vedrørende visse landbrugs-ejendommers brug og overgang til selveje.

(Jfr. tidenden sp. 46).

Valg blev: *Chr. Rasmussen* med stedfortræder *Teichert* og *Søren Andersen* med stedfortræder *Peter Larsen*.

Formanden: Folketingsmand Heilesen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Med hvilken begrundelse har finansministeriet ændret reglerne for overtagelse af grundforbedringslån ved ejerskifte?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

I skrivelse af dags dato anmoder boligministeren om, at der må blive valgt et nyt medlem til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser i stedet for folketingsmand Martin, der har ønsket at udtræde af udvalget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 13⁴⁵.

Mødet udsat kl. 12⁰⁶.

Mødet genoptaget kl. 13⁴⁵.

Formanden: Medlemmer af folketinget *Jørgen Jørgensen* (Ullerup), *Alfred Bøgh*, *Erik Eriksen*, *Gottschalck-Hansen*, *Thorkil Kristensen*, *Aksel Møller*, *Sønderup*, *Poul Sørensen*, *Thestrup* og *Øllgaard* har meddelt mig, at de ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger i anledning af 11. almindelige vurdering.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Jørgen Jørgensen* [Ullerup]): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning* om foranstaltninger, der efter forslagsstillernes opfattelse er nødvendigjort af den 11. almindelige vurdering til ejendomsskyld. Som følge af det voldsomme fald i kronens købekraft og en desværre almindeligt udbredt følelse af, at denne bevægelse ikke synes at standse, er priserne — især på landbrugsejendomme — skruet op i en højde, som intet har med rentabilitet at gøre. Vi er her i den situation, at ingen, der ikke er nødt til at sælge, tør gøre det, fordi de ikke ved, hvad den eventuelt frigjorte kapital vil være værd om få år. Samtidig skal den ungdom, der vokser op, skaffe sig et hjem og en arbejdsplads. Handlerne foregår således i det såkaldte sælgers marked med de deraf flydende priser. En lignende situation som for landbruget foreligger faktisk for ejendomme af næsten alle kategorier både i by og på land. Man må derfor finde det rimeligt, at de formuestigninger, der her fremkommer som følge af en skønmæssig vurdering — og som ikke giver sig udslag i større indkomster af ejendommene — ikke medfører en stigning i formueskatterne, som der savnes saglig baggrund for.

Det vil også være rimeligt at åbne adgang for, at købstadkommunerne, hvis promiller blev fastlagt for 2 år siden gældende for 4 år, og som hvilede på den nuværende ejendomsskyld, kan ændre promillerne, således at skattebyrden ikke forøges for den enkelte ejendom.

Jeg skal om de bestemmelser i forslaget, der omhandler ændringer i loven om beskattning af faste ejendomme til staten og om kommunale ejendomsskatter, bemærke, at det er i overensstemmelse med forslagets formål, at de skattefrie fradrag på bygningerne afstemmes efter stigningerne ved den nye vurdering; men det er forslagsstillernes bestemte opfattelse, at der ikke i denne forbindelse bør ske en forrykning af forholdet mellem skatterne på jord og bygninger.

Ud over det her nævnte er det også nødvendigt af hensyn til sygekassegrænsen at foretage en ændring i de gældende formue-

[Jørgen Jørgensen (Ullerup).]

grænser; man kommer ellers i mange tilfælde til at slette f. eks. en hel del gamle mennesker, der uden nogen større indtægt sidder i deres eget hus, som i øvrigt i mange tilfælde ville være lavt prioriteret. Disse medborgeres økonomiske stilling forbedres jo ikke ved en formuestigning på papiret.

Værdien af bolig i eget enfamilieshus fastsættes som bekendt administrativt af ligningsrådet med en bestemt procent af ejendomsskylden. Jeg skal på forslagsstillerens vegne anmode finansministeren om at henstille til ligningsrådet, at den procent, der skal gælde for skatteåret 1957-58, sættes således, at boligværdien ikke forhøjes for disse ejendomme mere, end at den gennemsnitligt kommer til at svare til den almindelige stigning i huslejeniveauet. Mange af disse medborgere kører jo med så stramme budgetter, at der ikke skal meget til for at slå bunden væk under deres økonomi. Jeg tror, vi her befinder os på et område, hvor megen forsigtighed bør tilrådes.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale det fremsatte forslag til beslutning til det høje tings velvillige behandling og vedtagelse.

Forhandlingen om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning genoptoges.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 1, foregående forhandling sp. 74, 146 og 206).

Erik Eriksen: Den højtærede statsminister er jo en dygtig polemiker, der heller ikke går af vejen for en god finte. Alligevel tror jeg, at et flertal vil give mig ret i, at hverken åbningstalen forleden eller svaret i dag gav indtryk af en statsminister med et positivt og konstruktivt program. Det var snarere dette med at holde den gående og håbet om at kunne komme til at tale om noget andet end det, åbningstalen skulle danne grundlag for.

Den højtærede statsminister har i og for sig gjort mig svaret let. Han kunne ikke lide min udtalelse om, at jeg savnede regeringens hensyntagen til andres standpunkter,

men det lød for mig, som om den højtærede statsministers forargelse ikke virkede helt ægte. Virker det ikke også påfaldende, når statsministeren i en af talens besynderlige selvmodsigelser spørger, om jeg tør give ham et råd i spørgsmålet om kreditstramning? Hvis nu den højtærede statsminister vil gøre sig den ulejlighed at tænke tilbage eller huske tilbage, så gav jeg i bedste mening regeringen råd i dette spørgsmål så tidligt som i januar 1954. Jeg havde dengang i en offentlig tale lejlighed til at opridse, at der efterhånden ville ske det, at regeringens økonomiske politik med usvigelig sikkerhed ville have kreditstramning og højere skatter til følge; jeg sagde en hel del herom og pegede på andre veje. Senere, da udviklingen gav mig ret, nævnte jeg muligheden af en diskontoforhøjelse, og dengang søgte den socialdemokratiske presse nærmest at fremstille mit råd som en slags landsforræderisk handling. Den højtærede statsminister kan godt finde noget om dette, hvis han vil give sig tid dertil, og den højtærede statsminister må undskylde, at jeg ikke i dag på denne baggrund føler særlig trang til at komme med så detaljerede råd, som han nu efterlyser.

Må jeg blot påpege, at når den højtærede minister nævner lærlingeloven som et eksempel på, at der er taget hensyn til oppositionen, skulle statsministeren se efter, hvad hans ordfører understregede, nemlig at socialdemokratiet desværre havde stået over for et liberalt flertal, som de ikke kunne magte; havde de haft magten, var loven naturligvis blevet helt anderledes. Det var altså den liberale front, der gjorde udslaget. Det var ikke udtryk for forhandlingsvilje, men udtryk for, at man savnede styrke, og jeg tror, at den højtærede minister ved nærmere eftertanke må indrømme, at det kan man egentlig ikke bruge som et udtryk for forhandlingsvilje.

Må jeg så vedrørende min kritik af åbningstalens indhold i øvrigt sige, at der med den nye grundlovs § 38 var tilsigtet noget, der skulle være helt anderledes end under den gamle, hvor vi jo startede med en finanslovdebate. Der var tænkt på en fyldigere og mere motiveret redegørelse for landets stilling og for regeringens lovgivningsplaner.

Den højtærede statsminister ved jo, at jeg slet ikke hører til dem, der ønsker at

[Erik Eriksen.]

drille regeringen — tværtimod; jeg søger enhver lejlighed til at hjælpe den ind på de rette baner. Jeg står her altså slet ikke for at drille; jeg har kun nævnt det faktum, der var grundlaget for vore forhandlinger i forfatningskommissionen, og så konstaterer jeg, at det, vi dengang forestillede os vedrørende åbningstalen, under den socialdemokratiske regering endnu ikke er blevet ført ud i livet.

Jeg skal så gøre nogle bemærkninger til forskellige af de ting, som de højtærede ministre har omtalt i dag. Må jeg først gøre nogle bemærkninger vedrørende spørgsmålet om amerikansk eller udenlandsk kapital til investering. Jeg må vel opfatte den højtærede statsministers udtalelser herom i hovedsagen således, at regeringen nu overvejer sågar at lade partierne blive orienteret, og det takker jeg for. Det er jo bedre sent end aldrig. Men herudover sagde den højtærede minister, at man også arbejdede på udsendelsen af en pjece på engelsk, som skulle deles ud bl. a. til de større amerikanske firmaer. Med hensyn til sagens realitet vil jeg dog gerne sige — og jeg synes ikke, jeg behøver at undskylde det — at det er nu alligevel lidt mærkeligt, at samtidig med at oppositionen gang på gang peger på de manglende muligheder for opsparring til investering, samtidig med at vi herhjemme begrænser investeringsmulighederne på den måde, vi altså kender, så oplever vi nu, at regeringen går ud i verden for at søge efter udenlandsk kapital. Hvis der investeres for lidt — og det gør der — må opgaven vel i første række være at tillempe beskatnings- og afskrivningsreglerne på en sådan måde, at dansk kapital får en førstehåndsmulighed.

Det ærede medlem hr. Bundvad spørger i denne forbindelse, hvor de produktive arbejdsmuligheder ligger. Det ærede medlem vil sikkert let kunne forstå min opfattelse, når jeg siger, at disse produktive arbejdsmuligheder kommer ikke, og de bliver mindre og mindre, hvis ikke beskatnings- og investeringsmulighederne er til stede. Den højtærede statsminister udtalte, at han ikke forstod min frygt for, at nedgangen i investeringerne vil forringe erhvervslivets konkurrenceevne. Jeg er ganske overbevist om, at det er en udtalelse,

der vil blive studeret med overordentlig stor interesse i erhvervslivet; man kan nemlig meget vanskeligt komme sammen med erhvervsfolk, uden at de peger navnlig på dette, at de er ængstelige for fremtiden, er ængstelig for konkurrencemulighederne, i det øjeblik konjunkturerne vender, fordi man ikke har haft investeringsmuligheder i tilstrækkelig grad. Derfor tror jeg, der er i høj grad realitet i den ængstelse, jeg har givet udtryk for — at regeringen så ikke deler den, er en sag for sig; men jeg peger på, at det er anderledes i erhvervslivet.

Hvad angår problemerne om det vesteuropæiske fællesmarked, sagde den højtærede økonomi- og arbejdsminister, at det var for tidligt at tage stilling til den del af planerne, som bygger på et britisk initiativ. Det må jeg jo så tage til efterretning og konstatere, at videre kan vi altså ikke komme i dag. Alligevel tror jeg, der er grundlag for over for den højtærede minister alvorligt at understrege, at den engelske regerings ønske om, at landbrugsvarer skal holdes uden for dette fællesmarked i en tid, da vi i Vesteuropa er fælles om forskellige byrder, er en meget alvorlig sag for Danmark. Det er en uretfærdighed, og det er kun lidet i den solidariske ånd, der i øvrigt appelleres til, og lidet hensynsfuldt at tiltænke et land som Danmark med den erhvervsmæssige struktur, vi har, en sådan placering. Derfor beder jeg den høje regering om med alle til rådighed stående kræfter at sætte hele sin indflydelse ind, når tidspunktet for de ventede forhandlinger kommer. Jeg skal tilføje, at jeg naturligvis ikke et øjeblik tvivler på, at den høje regering vil gøre, hvad der måtte være muligt.

Jeg har så nogle bemærkninger til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Det ærede medlem omtalte venstres og det konservative folkepartis forslag til beslutning i sidste folketingsår vedrørende organisationstvang. Det ærede medlem havde i den forbindelse visse spørgsmål at stille. Det ærede medlem nævnte også, at jeg havde været formand for udvalget; og at udvalget ikke var blevet færdigt med sit arbejde. Det er rigtigt, det er udvalget ikke. Jeg skal på den givne foranledning oplyse, at ved udvalgsrådet den 8. marts blev der af en del medlemmer, bl. a. det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, stillet en

[Erik Eriksen.]

række spørgsmål, og disse spørgsmål blev dagen efter, altså den 9. marts, afgivet til ministeriet. Der blev stillet 9 spørgsmål, og foreløbig er kun de 6 besvaret. Disse besvarelser er kommet i skrivelser af henholdsvis 24. april og 23. maj; men det ærede medlem vil vide, at endnu mangler der svar på flere centrale spørgsmål. Jeg kan sige til det ærede medlem, at venstre og det konservative folkeparti ønsker, at spørgsmålet om organisationstvung m. v. fortsat skal behandles, og at vi snarest vil søge udvalget herom gennedsat.

Så rettede det ærede medlem et spørgsmål om de bidrag, vi modtager — jeg tror, det var sådan, det ærede medlem udtrykte sig. Jeg har tidligere svaret det ærede medlem på lignende spørgsmål; jeg sagde dengang bl. a., at den alt overvejende del af de beløb, vi har til rådighed inden for venstre, får vi igennem vore organisationer, hovedsagelig ved et organisationsarbejde, der bygger på frivillige bidrag på 5 kr. og 10 kr. I øvrigt kan jeg svare det ærede medlem, at vi aldrig har modtaget så meget som en femøre, der var klausuleret til bestemte standpunkter, aldrig nogen sinde, og det må vel være det, der er det væsentlige.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards tale kan jo ellers nok give anledning til en og anden bemærkning. For mig at se var det, som om det ærede medlem i forgårs slog alle tidligere rekorder, og det betyder dog noget. Jeg tør nok sige, at hvis nogen er i gang med valgforberedelser, så er det det ærede medlem. Jeg kan imidlertid love det ærede medlem, at jeg nok skal gøre, hvad jeg kan for, at hans tale kommer ud i de størst mulige kredse. (*Bertel Dahlgaard*: Det er den kommet!). Ja men jeg skal alligevel gøre, hvad jeg kan, selv om mine evner måske ikke er så store; for når man står over for noget af den art, som jeg nu skal kommentere, har vi vel en fælles interesse deri.

Det mest karakteristiske ved det ærede medlems tale var vel nok dette, at den var et opgør med tidligere regeringer og med tidligere politik, endog helt tilbage i tiden til det gamle højres dage. Når man hører en sådan tale, sidder vi andre — vi, som ikke kan svare til de ideale krav og til den moral, der ligesom hæver sig op over parti-

politikken, helt derop, hvor det egoistisk-jordbundne er afløst af noget næsten forklaret — tilbage med en underlig flov smag i munden og stiller det spørgsmål: hvorfor i al verden siger det ærede medlem dog slet ikke noget om den regering og den politik, han har haft en så afgørende indflydelse på? Det ærede medlem kan jo nok så meget forsikre, at han er modstander af at dele op, som det ærede medlem siger, i to blokke. Forholdet er jo dog det, at det ærede medlem de sidste tre år har tilhørt og gjort sit arbejde i den ene blok. Det gjorde det ærede medlem også ved sin tale i forgårs. Så er det, jeg spørger, om det ærede medlem har kræfter til at stå frit i fremtiden; det er det, der er spørgsmålet.

Der er jo ingen herinde, som ikke har den største respekt for det ærede medlems store indsigt og viden; men selv en mand med sådanne evner kan jo komme ud for opgaver, der er større, end de kan magtes. Et eksempel på en sådan opgave leverede den radikale ordfører med sit forsøg i forgårs på at forsvare den siddende regering. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har jo også tidligere forsøgt at forgylde regeringens politik, også dens pengepolitik. I sin tale i forgårs leverede det ærede medlem et forsvar for regeringens valutapolitik, og derom må jeg sige, at det ærede medlem overraskede mig ikke så helt lidt. Se, jeg er ikke nationaløkonom, men når jeg hører det ærede medlems manipulationer med Marshallbeløb og valutareserver i perioden fra 1950 til 1953, må jeg oprigtigt talt sige, at jeg til en vis grad savner ord til at karakterisere min manglende evne til at forstå dem. Jeg er som sagt ikke nationaløkonom, kun almindelig lægmand, men alligevel falder det mig svært at tro, at der findes nogen anden nationaløkonom, der vil godtage nationaløkonomen det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards betragtninger i dette konkrete tilfælde.

Kendsgerningen er som bekendt den, at den forrige regering afleverede valutareserverne adskillige hundrede millioner kroner bedre, end da den modtog dem. Så langt er vi enige. Den nuværende regering derimod har forringet sin arv med ca. 600 mill. kr. Det ærede medlem har åbenbart ment, at her var et af de tilfælde, hvor kendsgernin-

[Erik Eriksen.]

ger kunne distrahere; derfor gjaldt det om at se bort fra dem, og så kom det ærede medlem med en række betragtninger, som jeg ikke mener kan stå for selv en overfladisk kritik. Det ærede medlem henviste til, at Danmark i årene fra 1950 til 1953 modtog ca. 500 mill. kr. i Marshallhjælp, og det ærede medlem fortsatte med at sige, at havde vi ikke i disse år fået denne hjælp, ville perioden have bragt os et valutaunderskud på et par hundrede millioner kroner. Det ærede medlem går altså uden videre ud fra, at vort valutaforbrug ville have været det samme, hvad enten Marshallhjælpen tilflød os eller ej. Jeg må sige, at mage til regnestykke skal man alligevel lede efter. For det første involverede selve Marshallhjælpen et ekstraordinært valutaforbrug. Det var netop hensigten med den, idet den jo ydedes for at fremme erhvervslevets investeringer, og det krævede i høj grad import. For det andet er det klart, at havde Marshallmillionerne ikke været til rådighed, havde regeringen måttet føre en anden politik end den, der i disse år blev ført ud fra den nævnte forudsætning. Og regeringen ville have gjort det; derom kan jeg forsikre det ærede medlem, og jeg skulle vel have visse forudsætninger for at vide det.

Men ville man endelig følge det ærede medlems tankegang — hvad jeg egentlig ikke mener man kan — så må jeg henlede det ærede medlems opmærksomhed på, at den har en konsekvens, som det ærede medlem tav om. Dersom man vil trække Marshallhjælpens 500 mill. kr. fra den valutareserve, det lykkedes at oparbejde i tiden fra 1950 til 1953, da måtte man ud fra den samme mærkelige logik lægge den Marshallhjælp på ca. 1 milliard kr., der indgik til vort land i det første ministerium Hedtofts tid, til det valutaunderskud, dette styre sluttede med, det styre, der indtil sit sørgelige endeligt nød godt af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards og hans partis støtte. En sådan sammentælling skal jeg for mit vedkommende ikke indlade mig

på. Det kan jeg ikke af de grunde, jeg allerede har anført, og det første ministerium Hedtofts valutaunderskud var jo også stort nok endda.

Jeg bør måske endelig for en fuldstændigheds skyld tilføje, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i sin mærkelige form for argumentation heller ikke sagde det allermindste om, hvor meget der afbetaltes på udenlandsk gæld under den forrige regering. Det ærede medlem skulle nævne de tal. Hvis det ærede medlem ikke har dem ved hånden, kan jeg oplyse, at vor udenlandske nettogæld i årene 1951-53 gik ned fra 2 895 mill. kr. til 1 802 mill. kr. dels ved en forbedring af valutastillingen, dels ved afdrag på den faste gæld. Den gik altså ned med over 1 milliard kr. Det er tal, det ærede medlem kan finde i professor Philips betænkning.

Jeg forstår heller ikke de betragtninger, det ærede medlem fremsatte om den europæiske højkonjunktur. Det er imidlertid ikke rigtigt, når det ærede medlem siger, at råstofpriserne iler foran stigningerne på vore eksportpriser, og at vi nu, som det ærede medlem siger, skal hindre, at inflationen udefra forstærkes herhjemme. Kendsgerningen er vel den, at i de sidste år er priserne på vor indførsel og vor udførsel steget omtrent lige meget — omtrent lige meget — om ved en halv snes procent. Hvis vi ser på de råstoffer, som det ærede medlem taler om, kan man ikke hævde, at priserne på dem er steget. Der er måske snarere nogle, der er faldet. Der er derfor ikke i nævneværdig grad tale om, at der de sidste 3 år er kommet inflation til os udefra. Den er såmænd hjemmestrikket, som et medlem af samordningsudvalget så rigtigt har sagt.

Jeg var i øvrigt lidt forbavset over, hvad det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard havde fået ud af samordningsudvalgets rapport om årsagerne til vore valutavanskeligheder, og jeg tror ikke, der er ret mange, der læser denne rapport på den måde, som det ærede medlem gjorde. Jeg kunne i hvert fald tænke mig, at ikke alle

[Erik Eriksen.]

formandskabets medlemmer har været lige glade for at høre den tale.

Der er jo på forskellig måde og fra forskellig side talt om bytteforholdet, og derfor kan det vel have sin interesse at se på bytteforholdet netop i forbindelse med valutaproblemerne. Må jeg gøre opmærksom på, at statistisk departement har beregnet bytteforholdet på følgende måde. Hvis bytteforholdet i 1949 sættes til 100, var det i 1950 88. Så kommer regerings-skiftet. I 1951 var det 78, i 1952 var det 84, i 1953 88. Så kommer vi igen til et regerings-skifte. I 1954 er bytteforholdet steget til 91. Det var altså ikke bedre ved den tidligere regerings afgang end ved dens tiltræden, og i de år, den venstre-konservative regering sad, var det dårligere end på nogen anden tid efter krigen. Det er de forhold, der står fast, og jeg synes, de skulle nævnes for at være med til at illustrere det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards betragtninger.

Jeg kan tilføje, at i de taler, der er holdt, er lageropgørelserne heller ikke taget med, men her ville man se noget lignende.

Må jeg så atter vende mig til den højtærede statsminister. Den højtærede statsminister lyste efter en kærlighedserklæring fra mig til det konservative folkeparti. Nu er kærlighedserklæringer vel så stærkt i min alder — den højtærede statsminister er jo noget yngre, så sprogrugen falder måske mere naturlig for ham — men jeg vil dog gerne sige, at jeg holder virkelig meget af de konservative. Og så vil jeg føje til, at når sådanne varme følelser tillige er fornuftbetonede, må de vist siges at have muligheder for at kunne holde også i vanskelige situationer. Jeg tror at turde love, at den høje regering nok skal høre fra os en gang imellem. Nu har den højtærede minister jo lige hørt, at vi har taget et fælles initiativ ved at fremsætte et forslag om neutralisering af konsekvenserne vedrørende ejendomsskyldvurderingen.

Den højtærede statsminister spurgte mig også lidt ironisk, om jeg havde ført tosidige forhandlinger med de konservative om tjenestetid og stationering. Det har jeg såmænd ikke, men jeg har for øvrigt forstået ... var der en minister, der smilte? ... (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Han-

sen]: Var det mærkeligt?). ... jeg har i øvrigt forstået den højtærede statsminister sådan, at han på dette område var en varm tilhænger af tresidige forhandlinger, og skulle jeg have misforstået dette, kan den højtærede minister jo rette mig. Jeg vil altså, indtil jeg hører denne rettelse, gå ud fra, at den højtærede statsminister absolut ikke står fremmed over for sådanne tresidige forhandlinger.

I øvrigt mener jeg, at den højtærede statsminister måske fik lejlighed til at karakterisere sin regering ved sin udtalelse om soluret, da den højtærede minister sagde, at regeringen i sin bedømmelse tæller de lyse timer; det er jo de færreste, det må indrømmes ... (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Det gælder for os alle!) ... Ja, det gælder for os alle; men hvis man prøver, for at bruge et af den højtærede ministers udtryk, at konkretisere det, ville det være kedeligt, hvis det kunne siges om regeringen, at den i sin bedømmelse af den økonomiske og valutariske udvikling i landet fortrinvis hæfter sig ved de lyse og de få timer.

Til slut skal jeg skænke statsministeren hans udtalelse om hans overraskelse over min påpegen af, at åbningstalen ikke kom ind på valgspørgsmålet. Hvis den højtærede statsminister får en ledig stund, vil han se, at jeg netop udtrykkeligt sagde, at jeg ikke i mindste måde bebrejdede ham, at han havde valgt andre steder til at bekendtgøre sine synspunkter; men det er selvfølgelig kun en detalje. Jeg vil imidlertid gerne spørge: lå der noget dybere i statsministerens strøtanker om, at folketinget skulle arbejde sagligt videre i resten af valgperioden? Lå der deri, at valget ikke kan komme før september? Lå der i denne udtalelse, at åbningstalen i tilstrækkelig grad anviste de veje, vi skal gå, hvis nye økonomiske eller valutariske vanskeligheder skulle opstå?

Aksel Møller: Den højtærede statsminister gjorde mig den tjeneste at fremsætte nogle bemærkninger i anledning af, at jeg havde udtalt, eller i hvert tilfælde antydnet, at hans åbningstale led af tomhed. Han pegede på, at det var den slags ting, der var blevet sagt om alle tidligere åbningstaler, og at jeg også havde sagt det om den, som stats-

[Aksel Møller.]

ministerens forgænger, Hans Hedtoft, havde holdt umiddelbart efter valget i oktober 1953. Men heri er der sandelig ikke noget argument at hente som forsvar for den højtærede statsministers' åbningstale. Det eneste, jeg kan indrømme den højtærede statsminister i den anledning, er, at der er tale om en stadig nedadgående udvikling under socialdemokratisk ledelse også på dette område. Den tale, vi hørte forleden, var en tale, som sagde meget lidt til den danske befolkning om de problemer, som rører sig i den, om dens økonomiske stilling, om dens fremtidsudsigter og om inflationen; den brugte for øvrigt overhovedet ikke ordet inflation, og det gjorde svaret i dag heller ikke.

Jeg må indrømme, at det vel efterhånden må være uhyre vanskeligt for den danske befolkning, som sidder ved mikrofonerne og lytter til forhandlingerne her omkring åbningstalen, at holde helt klart for sig, hvad det egentlig er, der diskuteres. Jeg tror, at disse radioudsendelser, hvis det skal blive ved på den måde, har en meget tvivlsom værdi. Det er, som om man søger at sprede forvirring i stedet for at skabe klarhed.

I sørgelig grad kom dette frem ved to forskellige indlæg, det ene var den højtærede statsministers svar i dag, det andet var det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards tale i forgårs. Nu er forvirringen bragt dertil, at man rokker ved og prøver på at udviske en af de sandheder, som hidtil har stået fast, nemlig den, at der, da den høje regering overtog magten, var et tilgodehavende på nationalbankens valutakonto på 370 mill. kr., og at der i dag er en skyld på 220 mill. kr.

Hvordan griber statsministeren nu dette problem an? Han indfører pludselig en betragtning, som vi ikke tidligere har beskæftiget os med, og som heller ikke har nogen særlig forbindelse med det, sagen drejer sig om. Han begynder at forklare os, at vor kapitalstilling over for udlandet, vor kapitalstatus, kun udviser en nedgang på 60 mill. kr. i løbet af den tid, den højtærede statsministers regering har været ved magten. Nedgangen i valutabeholdningen gør statsministeren op til 516 mill. kr., men heraf er de 459 mill. kr. udenlandske

gældsafdrag. Vi har imidlertid aldrig fra nogen side bebrejdet den høje regering de valutaudgifter, der har været afholdt; derom har diskussionen jo overhovedet ikke stået. Enten det så er til indkøb af brændsel eller korn eller til tilbagebetaling af lån, er det ikke det, den politiske diskussion drejer sig om. Den drejer sig om, at valutaandtægterne er svigtende.

Når jeg mener, at der ved den fremgangsmåde, som den højtærede statsminister har valgt ved at anføre en betragtning over landets kapitalstilling, skabes forvirring, hvor der burde være klarhed, er det, fordi han ved i sin såkaldte svartale at komme med denne betragtning bærer sig ad som den døde, der forberedte sit svar, ikke regnede med, at spørgsmålet hed „Goddag“, og svarede „Økseskaft“. På denne måde har den højtærede statsminister bragt yderligere uklarhed ind i diskussionen om valutastituationen. Jeg ville være meget ked af, om befolkningen på grundlag af statsministerens tale ikke forstår, hvorfor vi har en høj rente — den højeste, vi hidtil har haft — om den ikke forstår, hvorfor vi har en faldende produktion, hvorfor vi har en stigende arbejdsløshed, hvorfor investeringen i industrien er stagnerende eller måske ligefrem i tilbagegang, hvorfor man har været nødt til at indføre nye forbrugsbegrænsende skatter og afgifter, således som det f. eks. sidst var tilfældet i marts 1955. Alt dette måtte folk jo tro skyldtes ganske andre forhold, end de faktisk skyldes, når statsministeren på spørgsmålet om, hvilke midler han har mod disse ulykker, har svaret med en henvisning til, at landets kapitalstatus kun er blevet forringet med 60 mill. kr.

Jeg efterlyser den høje regerings bedømmelse af den inflationsbevægelse, landet er ude i, jeg efterlyser den høje regerings politik over for de stadige pristigninger og over for kapløbet mellem priser og lønninger, alt det, som udmarver landets økonomi, det, der bevirker, at statens driftsoverskud svinder ind, og at vi står over for problemet om, på hvilken måde dette driftsoverskud skal kunne forhøjes igen. Jeg tror, det havde været overmåde nyttigt, om den højtærede statsminister havde redegjort for, hvad der er regeringens hensigt over for alt dette.

[Aksel Møller.]

Jeg har selv prøvet på at ridse et forslag op. Den højtærede finansminister afviste det med en henvisning til — jeg tror, han udtrykte sig således — den fortræffelige måde, hvorpå det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard havde polemiseret mod mit forslag. Jeg vil have lov til at sige, at det volder politisk sjældent nogen vanskelighed at finde svagheder i forslag, der bliver fremsat, i tanker, der bliver stillet til disposition, men en moralsk grund for at påvise sådanne svagheder, for at afvise positive tanker, må jo dog være, at man har noget andet at stille i stedet. Jeg har ikke hørt, at der fra nogen side er anvist nogen anden udvej. Jeg mener derfor, det er alt for billigt at prøve på uden videre at affærdige dette forslag.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard bærer sig ad på den måde, at han taler om, at mit forslag er et forslag om en bunden opsparing, og bunden opsparing har vi haft nok af, siger han, fordi det er veksler på fremtiden — og han ved da bedst, hvordan det forholder sig med bunden opsparing, eftersom han har været fader til nogle af disse ordninger. Hvad er imidlertid sandheden om dette forslag? Det er, at det er en bunden nedsættelse af de byrder, som i dag hviler på befolkningen, og ikke som de tidligere bundne opsparinger en forøgelse af byrderne. Jeg kan ikke forlange af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, som har et liberalt ben og et socialistisk ben at stå på, at han skal forstå mine betænkeligheder, mit partis betænkeligheder ved, at staten samler overskud op, som den derefter bruger til at lede en ganske bestemt investeringspolitik, og som vi andre, i det øjeblik det er samlet op, må se på bevirker en formindskelse af de private erhvervs mulighed for investeringer. Det kan jeg ikke vente; men jeg kunne da vente, at det ærede medlem ville have opmærksomheden henledt på, at man igennem en bunden skattelettelse vil komme til at påvirke omkostningsniveauet i landet. Det kan dog ikke blive ved med at gå med disse stigende omkostninger. Erhvervene kan ikke bære dem, og staten, det offentlige i det hele taget, kan ej heller bære dem. Enhver, der får forbedret sin lønning i kraft af dette system, ved, at

han løftes højere op på skatteskalaen og må bære større byrder af den grund, og at han aldrig vil være i stand til at indhente udgiftsstigningen.

Jeg synes, det er alt for let, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard bærer sig ad, når han afviser dette forslag. Er det en væksel på fremtiden, er det da i alt fald en væksel, hvortil der er noget modsvarende, nemlig de penge, der er indsat i banker og sparekasser, og som anvendes til udlån i rentable virksomheder — og det er jo også meningen. Derfor synes jeg ikke, man kan tale om, at det er en væksel på fremtiden. Det er snarere en mulighed for at betale de veksler på fremtiden, som det høje ting gang på gang må udstede, og som det ikke kan skaffe dækning for, før det fører en økonomisk politik, som forbedrer landets indtjeningssevne.

Hvad vil det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sætte i stedet? Det ærede medlem taler om, at han — ligesom andre, forstår jeg — vil opmuntre opsparingen, og han siger (sp. 129), at der er gjort tilløb til det allerede fra regeringens side:

„... og nu sidst ved eksperimentet med prisreguleret forsikring, men vi tror, at arbejdet må gøres over en endnu bredere front, så man kalder på opsparing under flere former.

Det radikale venstre har derfor i skatteudvalget foreslået en særlig form for skattelettelse for små sparere, således at skatteydere under en vis indkomst, som har sparebeløb stående i banker og sparekasser, fritages for i deres indkomstansættelser at medregne renten af disse sparebeløb inden for et rentebeløb af f. eks. 500 kr.“

Hvor har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard fremsat det forslag? Ingen erindringer, at det er fremsat i skatteudvalget. Hvad er det for et forslag? Det er et forslag, der praktisk talt er fuldstændig identisk med et forslag, som venstre og det konservative folkeparti stillede ved behandlingen af ligningslovforslaget, men som dengang ikke fandt nåde for det ærede medlems øjne. Mon ikke det ærede medlem har forvekslet dette forslag med en drøm om et eget initiativ i denne sag? I alt fald er den front, hvorfra han ville hente denne opsparing, bredere i det konservative-venstre forslag

[Aksel Møller.]

end i noget andet forslag, man har drøftet her i landet, fordi det går ud på, at et afkast på 5 pct. af en formue på indtil 10 000 kr. skal være skattefrit. Jeg beder det ærede medlem oplyse os om, på hvilken dato han har fremsat dette forslag i skatteudvalget. Hvis det virkelig skulle være således, at vi har overset et af det ærede medlem taget initiativ — det plejer man i reglen ikke at få lov til — beklager vi det, for et sådant forslag — eller noget i den omegn — kunne sandsynligvis være blevet lov. Som det fremkommer her, minder det mig nærmest om et intellektuelt røveri og ikke om en forklaring på en politik, som kan sættes i stedet for noget andet.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards tale var så udpræget et udtryk for, at han ønskede at optræde som forsvarer for den socialdemokratiske regering. Han gjorde det bl. a. ved at sprede forvirring omkring spørgsmålet om, hvad der var sket i økonomisk henseende i den forrige regerings tid. Han pegede på, at vi dengang havde modtaget Marshallhjælp på 550 mill. kr., og gik uden videre ud fra, at hvis vi ikke havde fået den, havde vi haft et underskud på ca. 200 mill. kr. Hvordan vil det ærede medlem sandsynliggøre det? Det er jo simpelt hen en påstand, en påstand lige så ubeviselig som en påstand om, at hvis min bestemoder havde været på hjul, havde meget været anderledes.

Jeg beder det ærede medlem om her fra talerstolen at begrunde, hvorfor vi ville have haft et underskud på 200 mill. kr. Hvis vi ikke havde modtaget nogen Marshallhjælp, måtte vi have lagt vor politik til rette derefter. Vi måtte formentlig have ført en strammere kreditpolitik, en mere forbrugsbegrænsende politik, end det blev nødvendigt, netop fordi vi fik disse midler. Men når det ærede medlem vil undgå at være deltager i blokdannelsen, hvorfor fremhævede han så ikke, hvorledes den socialdemokratiske regering, som trådte tilbage i 1950 med et underskud på ca. 700 mill. kr., foruden disse 700 mill. kr. havde haft en Marshallhjælp til sit valutabehov på 1 milliard kr.? Hvorfor hørte vi ikke, at den daværende regerings sande underskud ville have været 1,7 milliard kr., hvis den ikke havde fået Marshallhjælp?

Det ærede medlem har så nemt ved at se de fejl, der begås af venstre og det konservative folkeparti, men forfærdelig svært ved at se de fejl, andre begår, og det opfatter jeg på den måde, at det ærede medlem for så vidt er i færd med at svare på, hvor det radikale venstre vil stå ved næste valg.

Dette kom så tydeligt frem i en anden forbindelse. Det ærede medlem erklærede med en kynisme, som vi vistnok aldrig har hørt mage til i det høje ting, at grunden til, at den forrige regering fik lov til at leve, ganske oplagt var, at det var den eneste vej til den grundlov, det radikale venstre havde kæmpet for. Det finder jeg er en meget oplysende erklæring om det radikale venstres valg, når det gælder at tage standpunkt til partierne i det høje ting og til de regeringsmuligheder, der foreligger.

Jeg håber da ikke, at vi endnu en gang skal lokkes ind i en situation, hvor det ærede medlem forfølger formål, som han mener at kunne opnå gennem os, og alene derfor vil se venstre og det konservative folkeparti i et regeringssamarbejde. Jeg er ikke så sikker på, at det ærede medlem ikke kunne spekulere på den slags ting igen, hvis lejlighed gives. Men det har efter min mening meget lidt med oprigtig politik at gøre. Hvis det ærede medlem f. eks. tænker på alle de beslutninger, han var med til at træffe i de tre år, da hans støtte var meget væsentlig fra dag til dag for den da siddende regerings økonomiske politik, var det da sådan, at han i nogle tilfælde gjorde andet, end hvad han fandt rimeligt, alene for at få et skatteforlig igennem? Når regeringen fik lejlighed til at fortsætte efter det første 1953-valg, da den var parat til at gå, var det da, fordi det ærede medlem udelukkende af hensyn til grundloven ønskede at bevare regeringen?

Jeg har en fornemmelse af, at der med denne erklæring fra det ærede medlem er sket en afsløring, som siger noget aldeles betydningsfuldt om det ærede medlems og det radikale venstres stilling i den nærmeste fremtid. Det gør ikke noget, at denne afklaring kommer. Skal der være nogen mening i dansk politik, skal befolkningen vide, hvilke muligheder der foreligger, og hvilke standpunkter de, der har mulighed for at træffe afgørelserne, har. Det ærede

[Aksel Møller.]

medlem har hidtil gjort, hvad han kunne for at skjule sit standpunkt bag social-liberale tågebanker. Her kom det ærede medlems stilling aldeles tydeligt frem. Jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at han trods alt er langt, langt mere socialist, end han er liberal.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjorde nogle bemærkninger om forholdet mellem det konservative folkeparti og venstre. Det ærede medlem pegede bl. a. på det af os i fjor fremsatte forslag, som vil blive fremsat igen i år, om organisationsproblemet i Danmark. Forslaget blev fremsat på foranledning af et spørgsmål stillet af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. Jeg vil gerne for mit og mit partis vedkommende sige, at det konservative folkeparti modtager bidrag fra dem, der mener, at de vil give partiet bidrag, enten det så er foreninger eller enkeltpersoner; men det konservative folkeparti modtager aldrig bidrag, hvortil der er knyttet betingelser af nogen som helst art. Det ved det ærede medlem udmærket vel; men hvad skal så denne mistæneliggørelse til? Det ærede medlem hr. Bundvad prøvede at være omtrent lige så giftig i mistæneliggørelsen som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men det ærede medlem hr. Bundvad er alt for godt et menneske til at kunne klare sig dér. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og det ærede medlem hr. Bundvad nævner disse problemer ud fra ønsket om en mistæneliggørelse, som om de ville antyde, at det konservative folkepartis politik fulgte andre grundsætninger end dem, som den konservative gruppe i dette høje ting mener er rigtige. Jeg kunne nævne talrige eksempler på, at det ikke passer. Men det burde vel egentlig være de ærede medlemmer, der nævnte eksempler på, at vi ikke fulgte en linje, som helt igennem var uafhængig af alt uden for dette høje ting. Må jeg nævne det standpunkt, vi tog med hensyn til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards forslag til lov om tvungen voldgift i arbejdskonflikter. Det ærede medlem vil da vel ikke — så lidt som noget andet æret medlem — påstå, at det ikke var udtryk for, at vi reviderer vor opfattelse af, hvad der hidtil er sket i organisationslivet på arbejdsmarkedet?

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen svarede på et andet spørgsmål, der er stillet til

ham i dag; det blev stillet af den højtærede statsminister og var et spørgsmål om en kærlighedserklæring til det konservative folkeparti. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Erik Eriksen i hans svar. Også fra konservativ side anser vi fornuffen for at være det afgørende grundlag for samarbejdet mellem de to partier; det afgørende er for os, om det er fornuftigt og rigtigt at gøre en ting i en given situation. Jeg kunne gå det skridt videre at sige, at vi har en række fælles synspunkter i den nuværende situation, som gør det naturligt, at vi forener vore kræfter i en fælles politik. Jeg kunne endda gå så vidt at sige, at vi med hensyn til en række af de grundsætninger, hvorefter politik leves og ledes, er enige; vi er det f. eks., når det drejer sig om forholdet til formynderstaten, når det drejer sig om forsøg på at forhindre formynderiet i at brede sig. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har visse muligheder for at forstå dette. Det radikale venstre har fra tid til anden optrådt på en frihedslinje i dette høje ting, men jeg er bange for, at det nu er ved at være forbi med det. Det ærede medlem er ved at forberede sit partis endelige tilslutning til socialdemokratiet. Det var da godt, hvis vi kunne få det bekræftet allerede i dag.

Bertel Dahlgaard: Jeg vil gerne takke regeringens medlemmer for de bemærkninger, de har gjort til de henstillinger, jeg fremsatte i min tale her forleden; det gjaldt særlig vedrørende finansministeriets, landbrugsministeriets og socialministeriets områder.

Jeg vil også gerne takke den højtærede statsminister for venlige bemærkninger. Nu må jeg tilføje, at der var en enkelt bemærkning i den højtærede statsministers tale, der bedrøvede mig. Den højtærede statsminister lod forstå, at det ikke altid var solfyldte timer, man oplevede i forholdet til det radikale venstre. Jeg må sige, at jeg står ganske uforstående derved. Jeg synes altid, det har været med den største beredvillighed, den højtærede statsminister har lyttet til, hvad vi har haft at sige; jeg har altså slet ikke tænkt mig, at det har været ubehageligt. Men det må jeg virkelig tænke nærmere over, når jeg nu hører, hvilke kvaler den højtærede statsminister har haft.

[Bertel Dahlgaard.]

Må jeg dernæst gøre nogle enkelte bemærkninger til de udtalelser, der er fremsat af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller. Jeg havde rettet et spørgsmål til begge de herrer vedrørende det forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger mod organisationstvang, som de ærede partier havde fremsat, et forslag, som har været sendt i udvalg, hvor man imidlertid ikke har foretaget sig noget i 5—6 måneder. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen oplyste nu, at det skyldtes, at der var stillet nogle spørgsmål — og det er rigtigt; der var stillet ni spørgsmål — og deraf var kun de seks besvaret. De fem af disse seks spørgsmål forelå allerede besvaret den 24. april, og jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at vi plejer jo ikke at have det sådan i udvalgene, at vi venter måneder for at få alle spørgsmål besvaret, forinden vi tager en generel drøftelse af det emne, der foreligger, og der var da overhovedet ikke nogen grund til ikke at forhandle om det.

Jeg er meget glad for at høre, at forslaget atter vil blive fremsat, så vi kan fortsætte forhandlingerne i et kommende udvalg.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen — og ligeså det ærede medlem hr. Aksel Møller — gav nu det svar på mit spørgsmål, at de modtog aldrig bidrag til deres politiske agitation, der var klausulerede, d. v. s. bidrag, som blev givet på ganske bestemte betingelser og mod løfte om, at partiet ville føre en bestemt politik. Nej, det har jeg virkelig heller aldrig tænkt mig; min fantasi formår rent ud sagt ikke at udmale den situation, at man fra to store foreninger skulle komme og sige: nu ønsker vi at yde 400 000 kr. til de to ærede partier, men selvfølgelig kun på betingelse af, at de gør det og det her i tinget. Det har jeg ikke nogen sinde tænkt mig muligheden af. Men efter de svar, der er givet, må jeg vel opfatte det sådan — ellers beder jeg om, at det bliver berigtiget — at man mener også fremtidig at kunne modtage bidrag fra Industrirådet, fra Arbejdsgiverforeningen, skønt man ved, at sådanne bidrag kommer fra foreninger, inden for hvilke et betydeligt antal medlemmer er de to ærede partiers politiske modstandere.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller an-

tydede, at der i det, vi her har spurgt om, skulle ligge en mistænkeliggørelse. Må jeg ikke gøre det ærede medlem opmærksom på, at spørgsmålet om offentlighed med hensyn til politiske partiers finansiering er et spørgsmål, der behandles overalt; der er afgivet store betænkninger derom i Norge og Sverige, og i Amerika og England drøftes dette spørgsmål, fordi man mener, det er rigtigt, at der over for offentligheden skabes klarhed over, ikke hvad den enkelte person eller den enkelte virksomhed måtte give, men stort set fra hvilke kredse partierne får deres penge. Det er et spørgsmål, som jeg tror vi på samme måde som i de andre nordiske lande må tage op i den kommende tid, og det kan formentlig blive resultatet af den udvalgsbehandling, der nu forestår.

Jeg nødes derefter til at gøre nogle bemærkninger til det meget sagkyndige indlæg, der fremkom fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Jeg tror, det ærede medlem har misforstået både mig og situationen. Jeg har overhovedet ikke leveret noget forsvaret for valutapolitikken fra 1949 til 1950; så havde det radikale venstre nok ikke afslået at støtte ministeriet Hedtoft forud for valget i 1950. På den anden side må man også på dette punkt, når det ærede medlem endelig fremdrager det her, give en redelig fremstilling af årsagerne til krisen dengang. Det er i denne periode, nemlig i 1949, at devalueringen af den danske krone finder sted, den devaluering, som venstre vel var mere ivrig for end noget andet parti herinde. Og hvad betød denne devaluering i valutamæssig henseende? Ja, den betød, at Danmark herefter fik et årligt merforbrug af udenlandsk valuta på 500 mill. kr. på grund af de andre mønters øgede værdi. Hertil kommer i øvrigt, at i 1949 gennemførtes også den første del af den såkaldte liberalisering, der krævede ekstra udenlandsk valuta.

Men det er jo ikke en analyse af årene fra 1945, det her drejer sig om. Hvad kunne man så ikke sige om venstres regeringsperiode fra 1945 til 1947, som er en af de mørkeste perioder i valutamæssig henseende her i landet? Vi betaler endnu årligt store beløb af på den såkaldte valutapukkel fra den tid. Men det er slet ikke det, det drejer sig om. Nej, sagen er den, at man i måneder i venstres og de konservatives presse har

[Bertel Dahlgaard.]

søgt at forenkle valutasituationen nu ved at gengive nogle enkelte tal uden at give en redelig forklaring på dem. Man siger, at under det ærede medlem hr. Erik Eriksens regering bedredes valutasituationen med 650 mill. kr., og at perioden sluttede med et overskud på over 300 mill. kr., medens der i dette øjeblik er et underskud på ca. 200 mill. kr. Her er det, jeg har tilladt mig at gøre opmærksom på, at forbedringen på de ca. 650 mill. kr. skyldes de ca. 550 mill. kr., der blev modtaget af Marshallmidlerne, d. v. s. at uden modtagelsen af disse 550 mill. kr. Marshallmidler ville der ikke ved det ærede medlem hr. Erik Eriksens afgang have været et valutaoverskud, men et underskud på 200 mill. kr., svarende til den tilstand, vi har i dag. Det er kendsgerningen, det er ubestrideligt, og det har det ærede medlem heller ikke bestridt.

Men, siger det ærede medlem så, det er ikke rigtigt at fremføre sådanne synspunkter, for havde vi ikke fået disse Marshallmidler, hvad så, ja, så ville vi selvfølgelig have ført en helt anden politik, der ville have stillet mindre krav til valutaen. Ja, det er i hvert tilfælde meget let at sige det 5 år efter, men kan det passe? Hvad brugtes disse Marshallmidler til? Jeg skulle tage meget fejl — men det ærede medlem kan jo selv se efter — om ikke Marshallmidlerne i det store og hele anvendtes til betaling af mineralolie, foderstoffer, korn, bomuld og maskiner; jeg er ikke sikker på, om det ikke skulle være de fire femtedele, der anvendtes hertil. Vil man virkelig påstå, at dersom man ikke havde fået Marshallmidlerne, ville man ikke have indført disse varer? Selvfølgelig ikke.

Jeg gentager: jeg har ikke fremsat disse oplysninger blot som et angreb på det ærede medlem hr. Erik Eriksen, men simpelt hen fordi man må føle det som en pligt at punktere de urigtige overdrivelser, som man i venstres og de konservatives presse gennem måneder har gjort sig skyldig i. Som sagt, det er ikke et angreb på perioden 1950—53 eller et forsvar for perioden fra 1953 til nu, 1956. Som bekendt har jeg i høj grad påtalt undladelsessynder under den nuværende regering på det valutamæssige område, og jeg har bebrejdet både venstre og de kon-

servative, at de to partier har støttet regeringen i at undlade at udsætte fornødne besparelser på de offentlige budgetter.

Jeg ser i øvrigt i et konservativt blad i dag — jeg tror, det er Berlingske Tidende — at man er meget fornærmet over, at jeg har givet disse oplysninger, og derefter minder om, at jeg i fjor skulle have givet et urigtigt billede af spørgsmålet om finansministeriets overtræk på nationalbanken. Nå, havde jeg det? Jeg vil gerne minde om, at under den diskussion, der fandt sted her i fjor, søgte jeg at godtgøre, at bevægelserne med hensyn til finansministeriets overtræk i nationalbanken og de indbetalinger, der på andre konti fandt sted i nationalbanken fra statens side, havde vist, at nu nærmede sig meget hurtigt det tidspunkt, da finansministeriet finansielt set ville være neutralt i forhold til nationalbanken. Det, jeg derom sagde i fjor, det er, hvad der er sket: i det sidste finansår har finansministeriet været neutralt i forhold til overtrækkene i nationalbanken.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen fremkom derefter med en af disse oplysninger, skal jeg vel sige, som vel på en måde karakteriserer det ærede medlem, i hvert tilfælde en gang imellem. Nu har jeg jo komplimenteret det ærede medlem for hans sagkundskab; dette her er måske udtryk for en anden side, nemlig en vis fiffighed. Det ærede medlem spørger: må vi så ikke få at vide, hvor meget der blev afdraget på statsgælden i årene fra 1951 til 1953? Jo, det må man godt. Jeg har set efter, og så vidt jeg kan se, har afdragene været ca. 620 mill. kr.; i de 3 år, der er forløbet siden, vil afdragene være, så vidt jeg kan se, 570 mill. kr. Der er altså ikke stor forskel derpå. Men så er det, det ærede medlem siger, at til de 620 mill. kr. afdrag må vi jo lægge de 400 mill. kr. fremgang i valutaen. Ja men, ærede medlem, det var jo de penge, man fik gennem Marshallmidlerne, ikke sandt? Man kan ikke anvende dem begge steder. (*Munterhed*). Nå, tiøren er måske ikke faldet endnu derovre?

Herefter kan jeg vist gå over til de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller fremsatte om den tale, jeg forleden holdt på det radikale venstres

[Bertel Dahlgaard.]

vegne. Jeg har indtrykket af, at de herrer synes, at denne tale var ret udtømmende. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente, at den i virkeligheden var udtryk for valgforberedelse fra nu af. Må jeg ikke hertil sige et par ord. Sommeren igennem har de to ærede partier på møder og i presse krævet besked om, hvad det radikale venstre vil; når der så gives besked om, hvad vi både indtil valget og efter valget vil — ja, jeg gav endda besked om adskillige ting, som vi ikke vil — bliver man fornærmet og siger: det er demagogi, det er valgforberedelse, det er agitation. Jeg har heldigvis landets befolkning til vidne på, at det var ganske konkret formuleret, hvad vi agtede at arbejde for, eventuelt stille forslag om, ting, som vi står inde for indtil valget, og som vi står inde for også efter valget. Intet usagligt ord var der i denne fremstilling, alt tog sigte på en økonomisk sanering, fremme af opsparing og fremme af erhvervslevet på de forskellige områder. Det var ikke almindelige talemåder, som vi nu i måneder har måttet nøjes med, når vi spurgte om, hvad der var i den pose, de ærede medlemmer i fællesskab gemte på. Jeg kan godt sige, at min tale havde et formål, nemlig at bringe debatten herhjemme bort fra disse almindelige talemåder og ind på de realiteter, vi alle må tage standpunkt til.

Jeg kan også udtrykke det på en anden måde. Det ærede medlem hr. Aksel Møller har jo nu gennem flere måneder krævet valg, og det ærede medlem hr. Erik Eriksen er ikke så oplagt til det, men alligevel, han synes nok, at det ville være rigtigt, at vi fik det valg. Man vil altså åbenbart tage det i den rækkefølge, at man gerne vil have valget først og derefter klarlægge, hvad det er, man vil. Vi vil have det i den modsatte rækkefølge; vi vil først meddele, hvilken politik vi vil føre, og så vil vi holde valg, og det er ikke for tidligt, det bliver sagt. Det er ikke nok at kritisere og atter kritisere. Det, det kommer an på, er, at

man ganske jævnt og ligefremt meddeler offentligheden og det høje ting, hvad det er, man vil.

Jeg fandt for en halv times tid siden inde i læseværelset en lille artikel i et meget stort konservativt blad. Der står — jeg beder om tilladelse til et citat —

„Det er ikke nok at kalde til borgerlig samling — der må være noget at samles om, selv om der også hist og her skulle gå skår af snævre partiinteresser eller personlig prestige. Og dette „noget“ venter det borgerlige Danmark på.“

(*Tilråb*: Hvad er det for et blad?). Jyllandsposten. Det er et stort blad. Jeg kan for resten, hvis det er kilderne, det drejer sig så meget om, bede de ærede medlemmer af partiet venstre og det konservative parti slå efter i en artikel, som i foråret stod i Dagens Nyheder. Så vidt jeg husker, var den forfattet af det ærede medlem hr. Poul Møller, som i virkeligheden, selvfølgelig ikke på den bramfri måde, som Jyllandsposten har at sige tingene på, men alligevel gav udtryk for, at det, det nu kom an på, var, at man måtte se, om man kunne samles om noget konstruktivt. Det var altså endnu ikke sket på det tidspunkt, og jeg ved ikke, om nogen har lagt mærke til, at det er sket siden.

Jeg må måske hertil føje et par bemærkninger. Den rent faktiske tilstand er det altid en fordel at tage frem i modsætning til disse almindelige tirader, at den ene er socialist, den anden liberalist, og alt dette — det er ikke til at holde ud at høre på. Kendsgerningen er den, at den nuværende regering er opretholdt af det konservative folkeparti og venstre i militærspørgsmålet, af det konservative parti tillige i toldspørgsmålet; vi i det radikale venstre har samarbejdet med regeringen om folkepensionen, som vi kunne sikre sammen med denne regering og ikke med de konservative, og på det militære område ud fra den kendsgerning, at hvis den nuværende regering afløstes af disse to partier som regering, ville det give betyde-

[Bertel Dahlgaard.]

ligt øgede udgifter. Det er ikke nok at styrte en regering; der er også et spørgsmål om, hvad der kommer efter.

Jeg må måske i denne forbindelse gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Aksel Møller, som spurgte, om det virkelig var sådan, at vi opretholdt ministeriet Erik Eriksen blot af hensyn til grundloven. Jeg kan i hvert tilfælde svare, at det var et aldeles afgørende motiv for os; jeg er ikke sikker på, at vi havde været med til at opretholde det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft som eksponent for dansk udenrigspolitik i disse år, hvis det ikke havde været noget meget vigtigt, der stod på dagsordenen. Det vil også fremtidig være sådan, at vor stilling vil være afhængig af, i hvilken grad vi kan fremme den politik og den samfundsudvikling, som vi er tilhængere af. Man må, hvis der skal være sundhed i parlamentarismen og demokratiet, lade politikken bestemmes af sagen.

Der er mange andre eksempler på, at vi i disse år har gjort dette. Jeg tænker f. eks. på en episode, som de fleste måske nu har glemt, i sommeren 1953 efter forårsvalget, da grundloven endnu ikke var vedtaget. Først krævede socialdemokratiet ministeriet Erik Eriksens afgang. Under voldsomme socialdemokratiske angreb på os, ikke mindst af den nuværende statsminister, opretholdt vi ministeriet Erik Eriksen sommeren igennem, og det glæder mig, at socialdemokratiet siden har erkendt, at dette var rigtigt, fordi den store forfatningsændring netop derigennem sikredes. Som jeg sagde forleden, tilbød vi efter valget om efteråret det ærede medlem hr. Erik Eriksen at danne et venstreministerium. Han sagde nej og banede derigennem vejen for det nuværende ministerium. Da dette ministerium var dannet, tilbød socialdemokratiet det radikale venstre at indtræde i et fællesministerium. Vi sagde nej, ikke af principiel uvilje mod en regeringsdannelse, bestående af socialdemokrater og liberale partier — i den henseende er vi ganske enige med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i de synspunkter, han gang på gang har fremsat — men fordi forudsætningerne dengang ikke var til stede, fordi tilstrækkelig konkrete aftaler ikke kunne træffes, og fordi militærspørgs-

målet på det tidspunkt lå på en sådan måde, at det ikke ville være muligt. Med andre ord: vi må have lov til suverænt og frit at træffe vor afgørelse. Det har vi gjort i fortiden, og det vil vi også gøre efter valget.

Selve den tanke er i og for sig latterlig, at vi på forhånd skulle afgive løfte om at ville støtte en regering til den ene eller den anden side uden at vide, hvilken politik den pågældende regering vil føre. Alt det dér er jo kun, som Klaus Berntsen, var det vist, engang sagde om sådan noget, der svævede ude i periferien, „changement“.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller taler om opsamling af overskud gennem skatter. Ja, årsagen til, at det radikale venstre har presset så stærkt på med hensyn til at nedsætte statens forbrug, er jo netop, at i samme grad som statens forbrug sættes ned, i samme grad kan man opgive inddragning af skatter til overskud. Men hvad bruges i øvrigt dette overskud til? Ja, det bruges til anlægsudgifter, statsbaner, færges, udlån til erhvervslivet på forskellige områder, udlån til boligbyggeri gennem den boligstøttelov, som det ærede medlem hr. Aksel Møllers parti har stemt for.

Endnu en ting til det ærede medlem hr. Aksel Møller. Det ærede medlem var meget vred over et forslag, vi har stillet til overvejelse i skatteudvalget. Nu har jeg forstået, efter som debatten er skredet frem i dag, at det ærede medlem hr. Aksel Møller i hvert tilfælde ikke mener, jeg er et godt menneske. (*Aksel Møller: Nej!*). Hvad var det, jeg blev beskyldt for? Det var dog ikke ligrøveri. (*Afbrydelse: Det var intellektuelt røveri!*). (*Aksel Møller: Ja!*). Nå, så det var det. Må jeg ikke minde det ærede medlem hr. Aksel Møller om de forhandlinger, der fandt sted en eftermiddag i skatteudvalget; jeg skal ikke referere udtalelser, kun de meninger, jeg selv fremsatte. Det ærede medlem hr. Aksel Møller stillede det forslag, han i dag har nævnt, ja, det var ikke det ærede medlem, der stillede det, men det ærede medlem hr. Foss, men det kan vel være lige meget. Det blev fremsat, og hvad skete der så? Så gjorde jeg opmærksom på, at dette forslag, som aldeles ikke var identisk med det, vi nu har fremsat... (*Poul Møller: Hvor er det radikale forslag*

[Bertel Dahlgaard.]

fremSAT?)... ville føre med sig, at der skete betydelige skattelettelser, ikke blot for de mindre indkomster, men også for de store formuer, og det kunne ikke være formålet. Det kan det ærede medlem se efter, det skal nok bekræfte sig. (*Poul Møller*: Hvor er det radikale forslag fremsat?).

Formanden: Jeg henstiller, at medlemmerne ikke afbryder taleren.

Bertel Dahlgaard: Det er meddelt i udvalget, at det er fremsendt til finansministeren til beregning af forslaget's virkninger. (*Aksel Møller*: Udvalgets medlemmer kender det ikke!).

Jeg har lyttet med megen interesse til de bemærkninger, der, dog mindre end tidligere, er fremsat i disse dage angående de militære spørgsmål. Jeg har forstået af udtalelser, der fremkom forleden, at der eventuelt nu skulle gøres et forsøg på at opstille den militærpolitik, der hidtil har været fulgt, som den eneste saglige, og når det radikale venstre fremsatte sine anskuelser, skulle det være demagogi, agitation og spekulation. Mon vi nu ikke snart må være fri! Tror man, at en sådan fremstilling lader sig opretholde, efter at befolkningen har iagttaget alle de bugtninger, den førte militærpolitik har fulgt siden 1949, fra tid til anden gennemførende, hvad man i 1949 forsikrede aldrig ville ske, somme tider tagende beslutninger, som man proklamerede som en nødvendighed, og hvorom man sagde, at al agitation derimod var tåbelighed, som man senere frafaldt. Er der ingen, der husker, hvordan ministeriet Erik Eriksen i 1952 lagde alt til rette til stationering af fremmede styrker på baser her i Danmark? Denne politik blev altså ført frem, selvfølgelig under den daværende udenrigsminister Krafts ansvar, og jeg kan ikke nægte, at det virkelig var interessant, da det ærede medlem hr. Erik Eriksen forleden her i tinget sagde, at han var glad for, at den i sin tid omtalte stationering ikke længere var aktuel, når man tænker på, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen som statsminister dengang lod sin udenrigsminister føre den modsatte politik og, så vidt jeg

husker, lod sin daværende finansminister, det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, holde en tale ovre i Give, der gav udtryk for det samme, og førte forhandlinger med socialdemokratiet om, at noget sådant ville være nødvendigt. Jeg mindes endnu en tale af den daværende statsminister, der forberedte alt dette.

Nu tør man nok sige, at den bevægelse, vi satte i gang mod denne tanke, fik en vis betydning, og jeg synes, det er rart i dag at erindre, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen nu er glad for, at denne protest virkelig fik de virkninger, som vi håbede dengang, så at stationering af fremmede tropper på danske baser ikke fandt sted og formentlig ikke finder sted.

Eller husker man, da diskussionen stod om de 18 måneders tjenestetid? De var absolut nødvendige, det var uansvarligt, når vi opponerede derimod. Nogle måneder derefter gennemførtes 16 måneders tjenestetid. Eller i foråret 1954, da forslaget om besparelser på det militære område blev stemt ned af 3 partier her i tinget? Et halvt år efter blev det gennemført.

Jeg henstiller, at man på dette område holder op med denne højtidelighed og taler ganske jævnt og fornuftigt, også med det radikale venstre, om formerne for de besparelser og de nedsættelser af tjenestetiden, som jo alligevel kommer, grundet på både økonomiske, erhvervsmæssige og militærorganisatoriske synspunkter. Vi er ganske klar over, at det radikale venstre ikke kan føre sine synspunkter igennem, men jeg tror, det vil være klogt, at man indstiller sig på, at uden om dem kommer man ikke.

Formanden: Jeg henstiller, at ærede medlemmer, der ønsker at anvende citater, meddeler, hvorfra citaterne er hentet.

Finansministeren (*Kampmann*): For at der ikke skal opstå for megen forvirring vedrørende det af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nævnte forslag om skattefrihed for renteindtægter, vil jeg gerne oplyse, at jeg gennem skatteudvalgets formand i slutningen af september måned har modtaget en anmodning om at foretage beregninger vedrørende et sådant forslag, og at vi nu er i gang hermed i finansministeriet.

Alfred Jensen: Den debat, der nu snart har stået på i 3 dage, giver absolut ikke noget løfte om, at en ny politik er i vente, man må vel sige tværtimod. Debatten er i høj grad ført om, hvem der har ansvaret for alle de vanskeligheder, vort land og vort folk står over for. Sandheden er jo den, at de, som har ført det store ord her og talt længst, er dem, der i fællesskab har ansvaret for den politik, der er ført, og dermed også for hovedparten af de vanskeligheder, som denne politik har påført landet. Naturligvis kan også en lang række af de vanskeligheder, folket står over for, føres tilbage til selve det samfundssystem, vi har. Jeg har tidligere været inde på disse problemer og påvist, at hvis man skal have en ny politik, så bliver man nødt til at bryde med de baner, der hidtil er fulgt, og så bliver man også nødt til at tage fat på selve samfundsstrukturen, sætte de kræfter på plads, der fører det store ord her i samfundet, men på tværs af befolkningens interesser.

Jeg har i går i mit indlæg gjort opmærksom på, at der i det danske folk er store forventninger om en social fremskridtspolitik, en mere folkelig politik end den, der har været ført før. Jeg har gjort opmærksom på, at disse ønsker er så stærke, at man må tage hensyn til dem, og jeg har påpeget, at der er en forskel mellem de udtalelser og ønsker, der er fremkommet på sommerens faglige kongresser, på det jyske husmandssendemandsmøde, og den linje, som regeringen har lagt op til for den kommende samlingspolitik. Jeg har påvist, at på en lang række områder bliver man nødt til at gå en anden vej end den, man hidtil er gået. Man bliver nødt til at tage fat på de problemer, der foreligger: beskæftigelsen, de arbejdsløses stilling, tjenestetiden o. s. v. Men jeg må sige, at den højtærede statsminister og de andre ministre, der har haft ordet, behændigt er gået uden om de problemer, jeg har rejst, ikke har villet ind på spørgsmålet om den afstand, der er mellem det, som det arbejdende folk siger og ønsker, og det, regeringen har lagt frem som sit program.

Det er karakteristisk, at det ærede medlem hr. Bundvad, som havde anledning til at udtale sig herom, gled uden om spørgsmålet og bebudede, at der senere på dagen ville komme en særlig faglig taler, som skulle beskæftige sig med kommunisternes virk-

somhed i fagbevægelsen. Jeg ved ikke, hvad det er for en faglig taler, men jeg ved i hvert fald, at hvis der kommer en særlig faglig taler, så kommer han først til at tale, efter at min taletid er opbrugt, så det kan ikke være af hensyn til en debat om problemerne, at man vil føre det frem på det sene tidspunkt; enhver kan jo se, hvad det skal tjene til.

Det ærede medlem hr. Bundvad var dernæst utilfreds med min optræden. Han sagde, det var besynderligt, at jeg ikke havde omtalt Østeuropa, men det har jeg gjort. Måske det ærede medlem ikke har været opmærksom herpå. Jeg har netop omtalt Østeuropa under hensyn til det, der skal diskuteres her i dag. Det, det drejer sig om, er rigets stilling og de planer, regeringen har, og jeg har talt om de forbindelser, Danmark har med den socialistiske verden, og påvist, hvor fordelagtigt det er for Danmark at udnytte disse forbindelser, og dér er jeg gået ud fra, og det vil jeg tro at det ærede medlem også gør, at socialismen er en realitet, der består, at den socialistiske opbygning er en stabiliserende faktor for folkenes økonomi i den østlige del af Europa, men også i store dele af Asien, og at den politik, der i den seneste tid har været ført i Sovjetunionen — for det er jo særlig den, det ærede medlem tænker på — vil blive fortsat, for at afspændingen kan videreføres og handelsmæssige forbindelser mellem landene og de kontakter, der flyder deraf, sikres til gensidig fordel. Jeg forstår da også, at statsministeren har den opfattelse, at Sovjetunionen, den socialistiske verden, er en stabiliserende faktor, som man bør have gode kontakter til. Statsministeren fremhævede netop i åbningstalen, at sådanne kontakter giver en bedre gensidig forståelse. Jeg tror, vi er enige om, at den socialistiske verden indtager en stærkere og mere betydelig stilling i den internationale politik, end den nogen sinde tidligere har gjort.

Man kan selvfølgelig, som det ærede medlem gør det, henvise til pressemeddelelser og afæske mig en mening om, hvad der ligger bag disse meddelelser, men det ærede medlem skal dog ligesom andre være noget varsom, så han ikke risikerer at blive listet ud i hængedyndet og komme i den situation, som adskillige kom i efter den anden ver-

[Alfred Jensen.]

den krig; da erkendte blandt andre det ærede medlems partis tidligere formand, at han havde taget fejl i bedømmelsen af Sovjetunionen, og et andet tidligere medlem af folketinget, Christmas Møller, gjorde opmærksom på, at han havde taget fejl, og kaldte det fortjenstfuldt, at man fik det reelle, sandfærdige billede frem af, hvad Sovjetunionen betød i verdenspolitikken.

Det er nogle af de problemer, vi står over for; jeg har omtalt dem før. Når det ærede medlem endelig vil begynde at rode problemer af denne art frem og tale om Sovjetunionen, var det så ikke mere rimeligt, om han havde beskæftiget sig med det spørgsmål, jeg har rejst, nemlig om man vil drage omsorg for, at den handelsaftale, statsministeren fik i stand, da han i februar—marts var i Sovjetunionen, bliver efterlevet? Jeg omtalte, at de mængder af træ og olie, der har været tale om, ikke er blevet købt. Ingen har villet tegne sig derfor, og vi kan godt se i øjnene, at her står vi over for monopoler, der ikke er interesseret i at få denne handel i stand, som vil være til gensidig fordel for Danmark og Sovjetunionen, for freden og for beskæftigelsen her i landet. Hvad vil det ærede medlem gøre for at sætte f. eks. olieselskaberne på plads? Skal de have lov til at optræde, som de gjorde i foråret, sætte samfundet kniven for struben og gennemtvinge forbud mod oliearbejdernes strejke? Skal de have lov til at sabotere en handelsaftale, der er indgået, eller hvad vil det ærede medlem gøre heroverfor? Det var dog mere rimeligt, når vi diskuterer rigets stilling og programmet for den kommende vinters lovgivningsvirksomhed, at tage disse problemer op, men det ærede medlem gik behændigt udenom, al den stund han ikke ønsker at diskutere, hvad der kan gavne vort land, men udelukkende vil diskutere på en sådan måde, at han og hans parti måske kan komme til at stå bedre i den offentlige debat. Jeg tror, det ærede medlem tager fejl. Her drejer det sig ikke om spillægteri, men om saglige spørgsmål; det drejer sig om at få problemerne belyst, så vi ser, hvad der kan gøres for at gavne landet og sikre fuld beskæftigelse og trykthed for det danske folk.

Jeg må med sorg bekende, at jeg ikke af de bemærkninger, ministrene har fremsat,

kan se, at der vil ske nogen afvigelse fra det program, der er ridset op i statsministerens tale. Jeg havde dog håbet, at man ville gå ind på problemet skattelettelse, ikke mindst da alle ved, at skatteyderne vil få en større skattebyrde næste år uden egentlig at have fået større skatteevne. Alt, hvad vi fik at vide, var, at regeringen var glad for, at ingen inden for den ansvarsbevidste opposition havde krævet skattelettelse. Heri ligger vel, at regeringen heller ikke overvejer et sådant skridt, og det bedrøver mig meget, eftersom det er et af befolkningens store ønsker at få skattelovgivningen ændret, så enhver bliver i stand til at klare dagen og vejen. Ingen i denne sal er uvidende om, at skatteproblemet er en af de største vanskeligheder, den arbejdende befolkning i by og på land står over for, først og fremmest naturligvis lønarbejderne. Netop derfor er det urimeligt, at regeringen ikke kan indse, at der må foretages ændringer af anden art end den bebudede lettelse i beskatningen af unge, som bor hjemme og kun har små indtægter.

Statsministeren talte om tjenestetiden og mente, at man her måtte holde sig til sagkundskabens mening. Jeg ved ikke, hvor mange meninger der er inden for sagkundskaben, men i al den tid, vi har diskuteret tjenestetidens længde, har der været sagkyndige, der hævdede, at den lange tjenestetid var urimelig. Bevares, der er også nogle, der har haft en anden opfattelse, nemlig at bare tjenestetiden blev så lang som muligt, ville alt stå vel til. Men der har i sagkundskabens rækker været delte meninger derom, og der er ingen tvivl om, at det store flertal har den opfattelse, at man egentlig godt kan forsvare at sætte tjenestetiden ned til de så meget omtalte 12 måneder. Nu siger statsministeren, at man må overlade det til officererne at afgøre, hvor lang tjenestetiden skal være, da man må tage saglige hensyn. Jeg forstår ikke den tale. Der har dog været en tid, og den er ikke så fjern, da socialdemokratiets formand tog afstand fra den NATO-politik, som var generalernes, officerernes. Det var i 1953, at man advarede imod, at officerer og generaler skulle bestemme, hvilken politik der skulle føres.

Er vi ikke kommet dertil, både i forsvarsudvalget og udenfor, at det ikke længere er de sagkyndige, der skal afgøre tingene, men

[Alfred Jensen.]

at det er på det politiske plan, afgørelserne skal træffes? Det kan ikke være sådan, at det er de sagkyndige i NATO eller andre stabe, der skal bestemme, hvilke militære arrangementer der skal foretages, hvorved de pålægger samfundet byrder og omkostninger, som det ikke var indstillet på. Nej, det må være politikerne og de politiske forhold i det hele, der afgør, hvilke forsvarsforanstaltninger der skal til, og hvor lang tjenestetiden skal være. Det synes mig, som om der ikke kan være nogen tvivl om, at tjenestetiden i Danmark må ned, og at mulighederne herfor er til stede, og det forekommer mig, hvis der skal være nogen mening i denne debat, at resultatet må blive, at vi får den nedsættelse af tjenestetiden, som har været ønsket og krævet så længe.

I statsministerens udtalelser om de amerikanske undersøgelser i Grønland ser jeg et ønske om at bagatellisere disse undersøgelser. Jeg ved ikke, om det er udtryk for, at statsministeren helst ser, at der ikke sker noget af den art, eller det er udtryk for, at det, der foregår, egentlig ikke er så omfattende. Jeg ved ikke, om man har lov til at tro, at det kun drejer sig om bagateller. Når man læser meddelelserne i bladene, får man den opfattelse, at det drejer sig om at placere fjernvåben, som skal bruges til angreb, og er det tilfældet, kan man ikke se med lethed på sådanne foranstaltninger. Det ville stride mod alle de bestræbelser, der for tiden udfoldes for at forcere afspændingen frem, for at komme til at tale om problemerne i stedet for at opruste. Jeg vil også nok sige, at hvis man skrider til sådanne foranstaltninger i Grønland, vil det kun tjene til at svække den begyndende afspænding, og hvordan vil det ikke virke i Island, hvor man er i gang med at afvikle den overenskomst, der består mellem Island og De Forenede Stater om placering af amerikanske tropper på islandsk territorium? Alt taler for, at man må vende sig mod foranstaltninger af den art, fordi de ikke tjener fredens og afspændingens sag.

I samme forbindelse forekommer det mig noget mærkværdigt, at statsministeren siger, at de undersøgelser, som er foregået i Østgrønland i sommer, er sket i overensstemmelse med eller i kontakt med danske myn-

digheder. Det var ikke den opfattelse, man fik af de første meddelelser i bladene, og da pressen spurgte ministeren for Grønland og forsvarsministeren, fik man besked om, at det var vilde rygter, der intet havde på sig. Først senere kom der fra udenrigsministeriet meddelelse om, at det var rigtigt nok, at der var sådanne undersøgelser i gang. Disse forskellige udtalelser tyder på, at der er noget råddent her, og hvis der er det, så frem med det. Foregår der undersøgelser af denne art uden de danske myndigheders vidende og vilje? Det er dog besynderligt, at netop ministeren for Grønland, som tumlede rundt i de grønlandske farvande i sommer, ikke skulle have spor kendskab til, hvad der her foregik.

Hvad angår den amerikanske kapitalplacering her i landet, er det rigtigt, hvad statsministeren siger, at jeg vel ligesom han er interesseret i, at der bliver øget beskæftigelse. Ja men jeg har ikke den opfattelse, at den amerikanske kapital, der er flydt her til landet, har tjent til at bringe arbejdsløshedstallet ned. I formiddags sagde økonomi- og arbejdsministeren, at før vi fik Marshallhjælpen, var der en gennemsnitlig ledighed på 9 pct.; da Marshallhjælpen virkede, var ledigheden 10 pct., og sidste år var den på 9,5 pct. Ja, så får man ikke indtryk af, at denne tilførsel af amerikansk kapital har hjulpet til at formindske arbejdsløsheden.

Det, jeg tænkte på, var i og for sig også noget andet, nemlig at får man en sådan investering, vil den vel mere søge at få fat i virksomheder, der kaster penge af sig, end nyanlæg af virksomheder. Jeg vil minde om ostefirmaet Peter Jensen, der kom på amerikanske hænder, simpelt hen fordi firmaet var i den situation, at enten kom der en konkurrerende virksomhed til det, eller også blev det solgt til amerikanerne. Det er også en form for investering. Jeg ser bare ikke, den giver mere arbejde, end der var før, og det må vel være det, der er formålet. Hertil kommer, hvad jeg har gjort opmærksom på, de politiske konsekvenser, som det vil få, når der placeres mere og mere udenlandsk kapital her i landet.

Jeg har flere gange på mit partis vegne talt for, at vi skulle placere mere arbejde her i landet, end vi hidtil har gjort. Jeg fremhævede under forhandlingen om en

[Alfred Jensen.]

konvention om køb og fremstilling af jernbanemateriel, at det var sundere og bedre, om vi drog omsorg for, at de virksomheder, vi har til fremstilling af jernbanemateriel, fik disse ordrer. Der går arbejdsløse smede både i Randers og Århus, hvor vi har de virksomheder, der fremstiller jernbanemateriel, Frichs fabrikker i Århus og Scandia i Randers. Det må da være den mest rimelige måde at løse problemet på at placere ordrerne her i Danmark, så danske arbejdere kan komme i gang. Disse problemer kan løses, hvis vi lægger vor politik om; det er det, jeg har talt for, og denne opfattelse kan jeg føre andre i marken for. Fagfolk, førende folk, har talt for, at det ikke længere skal overlades til indehavere af danske virksomheder at skalte og valte med arbejderne, at det ikke skal overlades til dem at foretage investering, men at der må en strukturændring til.

Jeg hørte med interesse økonomi- og arbejdsministerens udtalelser om beskæftigelse, men forstod ikke, hvorfor han var så interesseret i at forklare bygningsarbejderne, at de skulle se at få sæsonudjævning. Jeg forstår meget vel, at bygningsarbejderne er interesserede i at have beskæftigelse året rundt, men jeg ved ikke, om det er så betimeligt at animere til sæsonudjævning, når man har gående året rundt 17 pct. ledige murere — det havde man sidste år. Så var det mere på sin plads at få beskæftigelse sat i gang, og det var der såre lidt tale om i økonomi- og arbejdsministerens udtalelser. Det var sort i sort. Der var ikke noget løfte om fuld beskæftigelse. Jeg bemærkede nok, at der ville blive givet materialebevilling til erhvervsbyggeri, at der ville blive givet bevillinger til beskæftigelsesforanstaltninger, og det er naturligvis meget godt, men det forekommer lidt mærkeligt, at disse bevillinger netop skal gives her om vinteren, hvor det er forbundet med større besvær og større udgifter at udføre sådant arbejde, og jeg ved ikke, om det i større stil får indflydelse på arbejdsløsheden. Det kan måske få lidt indflydelse på adskillige menneskers mening om regeringens vilje til at sætte ind for beskæftigelse, og det kan vel også få betydning på valgets dag. Men det, det drejer sig om, fuld beskæftigelse, løses ikke herigennem; det er

ikke engang et skridt i den rigtige retning, det er en march på stedet.

De unges problemer forekom det mig blev omtalt på samme måde. Jeg bemærkede de fremsatte udtalelser, men jeg gad dog vide, om der sidder nogen ung eller nogle forældre ved radioen og nikker tilfreds og siger: gud ske lov, så behøver vi ikke at se med bekymring på fremtiden. Nej, der var ikke noget lyst, noget opløttende, i disse udtalelser — tværtimod. De tyder på, at man ikke vil tage fat på problemerne på en radikal måde, på en sådan måde, at vi får den nye politik, som regeringen i sin tid lovede, og som folk ønsker. Lad mig citere, hvad Chr. Larsen sagde: og som arbejderklassen jo har styrke nok til at føre igennem. Det er det, det drejer sig om her, og derfor er det, at vi kommunister opfordrer til at lægge landets politik om og tage fat på nedrustning og skattelettelse, sætte ind for fuld beskæftigelse, boligbyggeri, bedre vilkår for alle arbejdere her i landet og tage fat på at løse en række sociale spørgsmål, som står for, og som arbejdsmændene gjorde opmærksom på. Det er ferieordningen, medhjælperloven, ulykkesforsikringsloven og sygelønsordningen. Det er problemer, som skal løses, og som kan løses, men det afhænger i allerhøjeste grad af regeringens vilje til at tage spørgsmålene op og appellere til det danske folk om at støtte den i arbejdet på at føre en sådan politik igennem.

Viggo Starcke: I sin åbningstale nævnte den højtærede statsminister ikke en lang række af de ting, som han kom ind på i anden omgang, og det synes jeg egentlig var uheldigt. Den højtærede statsminister kom ikke meget ind på den faldende produktion, han nævnte noget om den stigende arbejdsløshed, han talte meget lidt om de stigende skatter, de stigende priser, den stagnerende industrivirksomhed, den voksende inflation, den faldende konkurrenceevne og de stigende omkostninger, og derfor kan det være, at den højtærede statsministers åbningstale blev en afsluttende åbningstale.

Den højtærede statsminister var så venlig at ofre nogle ord på mit indlæg; han ofrede endogså en hel del ord, men han ofrede ikke andet end ord. Der var ikke en eneste

[Viggo Starcke.]

realitet i det, den højtærede minister sagde. Han gav det udseende af, at mit indlæg blot havde været udtryk for kritik, og at det havde været et fyrværkeri. Det er jo en forkert fremstilling, højtærede statsminister. I Platons sokratiske dialog „Gorgias“ gør Gorgias det synspunkt gældende, at man i diskussioner altid skal møde sin modstanders alvor med skæmt, og man skal altid møde sin modstanders skæmt med alvor. Gorgias var veltalenslærer og lærte sine elever at få ret og få gennemført et hvilket som helst synspunkt, de så end havde.

Det forekommer mig, at den højtærede statsminister i nogen udstrækning viste sig som en tilhænger af Gorgias' metodik. Deroverfor stod Sokrates, som altid prøvede at undersøge, at spørge sig frem for at finde, hvad der er ret, og han understregede noget meget vigtigt, idet han sagde, at guderne lægger ingen vægt på bønner og på ofre; det eneste, der betyder noget såvel for guderne som for menneskene, er retfærdighed.

I min tale kom jeg med en del kritik, men hvad den højtærede statsminister åbenbart har overset: jeg fremkom også med en lang række saglige, konstruktive forslag, bygget på retfærdigheden, hele 8 saglige forslag. Om disse forslag nævnte den højtærede statsminister ikke et ord, den højtærede finansminister ikke et ord og den ærede ordfører for socialdemokratiet (Bundvad) ikke et ord.

Se, vi sidder herinde i tinget som befolkningens tjenere og ikke som dens herrer, og den kritik, jeg gav udtryk for i min tale, var ikke andet, end hvad vælgerne og den jævne mand siger. Ude i befolkningen er der nemlig ingen mangel på kritik, heller ikke blandt arbejderne. I dag står vi i den bemærkelsesværdige situation, at det næsten er umuligt længere at finde en begejstret socialdemokrat. Der findes talrige trofaste socialdemokrater og talrige lydige socialdemokrater, men begejstringen — den er væk. Socialdemokratiet er i dag i defensiven, og der er opstået noget nyt i dansk politik: modsætningsforholdet imellem arbejdere og fagforeninger på den ene side og socialdemokratiet og regeringen på

den anden side. Og dette modsætningsforhold er ikke udtryk for nogen tilfredshed.

De forslag, jeg omtalte, skal jeg ganske kort rekapitulere. Jeg omtalte forslaget om fuld grundskyld, et problem, hvor jeg føler mig ganske i overensstemmelse med den højtærede finansminister, og en tanke, som jeg ved at socialdemokratiets repræsentanter i grundskyldskommissionen har givet tilslutning til. Der kan der altså ikke opstå nogen afgørende meningsforskel imellem os.

Det andet forslag, jeg omtalte, var aftrapningen af tolden og toldbeskyttelsen. Der har vi den stærke stilling, at alt, hvad der eksisterer af videnskabelig økonomisk litteratur, støtter frihandelstanken, og intet af den forsvarer beskyttelsestanken. Gennemførelse af frihandelen og aftrapningen af tolden og toldbeskyttelsen vil simpelt hen betyde, at de danske forretningsfolk og den danske forbruger bliver i stand til at købe fordelagtigere.

Vort tredje forslag drejede sig om overførelse af varer fra bunden liste til friliste, afvikling af restriktionerne og lukning af varedirektoratet. Allerede i 1930'erne, under valutacentralen, beregnede professor Warming, at restriktionerne fordyrede varerne med mindst 100 mill. kr. om året, og det er dog ikke småpenge i en lille husholdning.

For nylig oplyste Erhvervenes Oplysningsråd, at foruden de ca. 10 mill. kr. om året, som varedirektoratet koster, må erhvervslivet betale 10 mill. kr. om året for at få udstedt indkøbstilladelser, og dette betyder, at siden krigen har varedirektoratet kostet ca. 100 mill. kr., hvortil må lægges yderligere 100 mill. kr., som erhvervslivet har måttet betale, foruden selve den restriktionsskabte varefordyrelse. Jeg vil gerne henlede den højtærede statsministers opmærksomhed på, at det er 11 år siden, krigen hørte op, og at vi endnu har talrige restriktioner.

Vort fjerde forslag var forslaget om afvikling af prisdirektoratet, som ikke har været i stand til at standse prisstigningen, og om erstatning af prisloven med en eneste lov, der indeholder de tre ord: prisaftaler er forbudt.

Det femte forslag gik ud på afvikling af den lede tøjsskat. Man kan mene om denne

[Viggo Starcke.]

skat, hvad man vil, men at den er arbejdervenlig, har jeg aldrig hørt nogen påstå, medens jeg har hørt mange påstå, at den er arbejderfjendtlig — det er derfor, den kaldes den lede tøjskat. Den lede tøjskat havde den virkning, at den på forhånd havde opslugt arbejdernes lønstigning fra situationen i foråret. Der skulle ligge en klar socialdemokratisk interesse i at afvikle denne skat.

Vort sjette forslag var forslaget om skattefrihed for overarbejde. Det vil fremkalde en større produktion, hvis man gør overarbejdet skattefrit, og det er produktionen, vi lever af. Selv den lille lempelse, som er blevet gennemført, men som kun gælder det første år, er jo i virkeligheden en indrømmelse af, at der er noget rigtigt i tanken.

Det syvende forslag var forslaget om et sikkert pengevæsen, idet ansvaret lægges over på nationalbanken, så at inflationen kan blive standset og dermed den fortsatte stigning i priserne, den fortsatte stigning i skatterne og den fortsatte stigning i den høje rente. . . . (Stats- og udenrigsministeren [H. C. Hansen]: Hvordan?) . . . Simpelt hen derved, at hvis nationalbanken får ansvaret, så medfører det, at den får en ret til at nægte finansministeren at overtrække sin konto, og det vil bl. a. nødvendiggøre en afvikling af statsfinansieringen af byggeriet, der er en af hovedårsagerne til, at der pumpes for megen kunstig købekraft ud. Det, vi skal nå til herhjemme, er en løsning af vore vanskeligheder ved at lave flere varer, ikke ved at lave flere penge.

Vort ottende forslag var forslaget om besparelser. Der har været talt så meget om det store forbrug. Så længe det er folks egne penge, de bruger, må det jo egentlig være en privatsag. Befolkningens forbrug er siden 1939 kun steget 8 pct., men det offentlige forbrug er i samme periode steget 600 pct.; derfor tillkommer det egentlig ikke lovgivningsmagten og de kommunale myndigheder at rette bebrej-

delse imod befolkningen, hvis forbrug kun er steget 8 pct., men det tillkommer egentlig befolkningen at rette bebrejdelser den anden vej.

Alle disse forslag er udtryk for en konstruktiv politik, en politik, som vil kunne hjælpe på disse vanskeligheder, som den højtærede statsminister jo ærligt og redeligt gav udtryk for at han ikke var i stand til at løse.

Jeg nævnedes pristalsfamilien. Det er lykkedes at fremskaffe oplysninger om, at en familie på mand, kone og 2 børn med en indtægt på 13 800 kr. af en skattepligtig indkomst på 9 800 kr. i alt betaler 4 426 kr. i skat, hvilket er 32 pct. af bruttoindtægten og 45 pct. af den skattepligtige indtægt.

Den højtærede statsminister nævnedes i sin tale noget om fremmed kapital. Vi er fra vor side stærkt interesserede i, at kapitalen så vidt muligt skabes i Danmark, og den kan kun skabes gennem opsparing og omdannelse til kapital gennem investering. Når der finder for lille en opsparing sted herhjemme, er forklaringen den, at tilliden til kronen er for lille. Denne mistillid er for så vidt berettiget efter de erfaringer, man har haft med den stadig stigende inflation og de gentagne kronedestruktioner. Men vi er tilhængere af fri kapitalbevægelse over grænserne og mener ikke, det er en statsopgave at kontrollere den — som den højtærede statsminister sagde: det må kun ske efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Vi tror på, at erhvervslivets folk helt anderledes er i stand til at vurdere dette end både regeringsmyndighederne og embedsmændene. Gennem statsfinansiering skabes der ikke mere kredit og ikke mere kapital end gennem det private erhvervsliv, fordi den kredit, som staten giver, og den kapital, som staten investerer og anvender, simpelt hen må drages væk fra det private erhvervsliv, og så anvendes den ofte uden et økonomisk ansvar og uden den saglige dygtighed, som er en nødvendig forudsætning for den rette brug deraf.

[Viggo Starcke.]

Den højtærede finansminister omtalte forholdene, som de ligger efter den nye vurdering. Jeg vil gerne bringe den højtærede finansminister en tak for hans udtalelse om, at bygningsskatterne bør afvikles, og jeg vil gerne erklære min enighed med ham om, at det er jorden og ikke bygningerne, der skal beskattes, og at bygningsskatterne i hvert fald skal fastlåses, således som vi mener. Den højtærede finansminister appellerede til opsparingen, men det nytter intet som helst, før der er skabt tillid til kronen, og denne tillid til kronen kan kun genskabes, hvis ansvaret bliver lagt ind under nationalbanken, sådan som det lå der fra 1814 til 1914, og således som det endnu står i nationalbankens oktroy. Det er frygten for inflation, det er frygten for kronenedskæring, der lammer opsparevilljen og derigennem fremmer et unødvendigt forbrug.

Den højtærede finansminister bebrejdede mig, at jeg i min tale havde beskæftiget mig med lovforslaget om antidumpingtolden. Til min undskyldning tjener, at det, så vidt jeg kunne se, var den eneste nyhed, der fandtes i den højtærede statsministers åbningstale. Jeg indrømmer den højtærede finansminister, at den saglige drøftelse af forslaget og dets detaljer henhører under lovforslagets første behandling; men da lovforslaget i den form, den højtærede finansminister har fremsat det i, også indeholder et forfatningsmæssigt spørgsmål, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt det er grundlovsmedholdeligt eller grundlovsstridigt, så mener jeg, at en drøftelse af disse forhold hører hen under åbningsdebatten, fordi det er et storpolitisk spørgsmål og et opsigtsvækkende spørgsmål.

I grundlovens § 43 står der, at ingen skat kan pålægges, forandres eller ophæves uden ved lov. Det er folketingets prerogativ, og det må der ikke rokkes ved, selv om det er en så anset minister som den højtærede finansminister, der fremsætter forslag om, at han skal have bemyndigelse til at pålægge, forandre og ophæve uden lov.

Det ærede medlem hr. Bundvad kaldte min tale en dokortale. Jeg opfatter dette som en venlighed, for når man taler om et

sygt samfund, er en doktors tale måske af større betydning end en tale af den, der ikke ved, hvad der skal gøres over for sygdomme. Det ærede medlem hr. Bundvad mente, at jeg var i færd med at tale ideerne ihjel. Jeg har nævnt eksempler på, at der er andre i denne sal, som prøver på at tie dem ihjel ved simpelt hen ikke at omtale de 8 konkrete forslag, vi har fremsat. Men den store sympati, som det ærede medlem hr. Bundvad er omgivet af i denne sal, skyldes jo hans noble karakter og ikke i udpræget grad hans ideer eller hans tale, for ingen af disse dele er hans stærke side.

Når det ærede medlem hr. Bundvad sagde, at vi ikke havde nogen stilling til forsvaret, må jeg dertil sige, at jeg ved jo godt, at det ærede medlem hr. Bundvad ikke er medlem af forsvarsudvalget, men jeg tror ikke, jeg røber nogen hemmelighed, når jeg oplyser, at jeg dér er den eneste, som har fremsat et virkeligt forslag til en løsning af Danmarks forsvar.

Det ærede medlem kom derefter ind på nogle bemærkninger om folkepensionen og mente, at den gav udtryk for lighed. Lighed i hvad? Det kan da ikke være zonegrænserne, som i høj grad er ulige. Hvor er ligheden i forslaget? Den ligger kun deri, at de rige skal betale folkepension til de fattige, og at de fattige også skal betale folkepension til de rige. Det var det, vi var imod, og det synes jeg ikke er helt rigtigt af det ærede medlem at bebrejde os, for nu, hvor man efter det forslag, som det ærede medlem har givet tilslutning til, mindst skal betale 60 mill. kr. om året i folkepension til de rige, er det over for de fattige at føje spot til skade. Hvad angår dr. Severin Christensens indstilling til ligeretten, beskæftiger han sig ikke, så vidt jeg erindrer, nogetsteds med folkepensionen, men har givet udtryk for en lige ret til naturens goder, en lige ret til at beholde udbyttet af det arbejde, man har frembragt, og så en lige ret til hjælp, når man er i virkelig trang. Men man kan ikke hævde, at de rige er i trang.

Se, fattigdommen i Danmark er et faktum, selv om man skjuler den ved understøttelser, og selv om man tildækker den ved folkepension: selve understøttelsen og selve folkepensionen er i virkeligheden en tilståelse af, at fattigdommen er der, og at den stadig eksisterer under overfladen. Men er folke-

[Viggo Starcke.]

pensionen nu så forfærdelig dejlig? Hvis den er så dejlig, hvorfor udvander ungdommen så fra den, og hvorfor vandrer den hen til andre lande, hvor der ikke findes folkepension? Det er dog et forhold, som jeg vil bede det ærede medlem knytte sin opmærksomhed til i fremtiden.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var i sin tale i dag inde på spørgsmålet om valutapolitikken, og han sagde dér, at han ikke ønskede at forsvare valutapolitikken siden 1949. Det kan jeg så godt forstå, fordi han har hovedansvaret for den valutapolitik, der er ført siden 1949, ved sin afgørende indflydelse på de skiftende regeringer.

Hvad selve liberaliseringen angår, da udtalte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at liberaliseringen havde medført, at der var blevet et større forbrug af udenlandsk valuta. Det er ganske urigtigt, for liberaliseringen medførte netop, at en masse varer faldt i pris, således at man for de samme penge kunne få et større antal varer, og det er dog det, der er meningen med en god forretning.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard talte også om Marshallmillionerne. De 550 mill. kr. er ikke blot blevet brugt til indkøb af nyttige stabelvarer, men er også — måske netop i udpræget grad — blevet brugt til indkøb af luksusprægede varer. Hvis vi havde måttet undvære disse Marshallmillioner, havde man netop først og fremmest indskrænket købet af varer, der er mindre nyttige, for den almindelige mand i landbruget og andet erhverv køber ganske automatisk det, som han hårdest har brug for. Landmanden køber altid gødningsstoffer og oliekager, før han køber køleskab og knallert, og derfor er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards påstand uden mening.

En afgørende fejl var det, at man pumpede Marshallpengene ud igen, og dér har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard et nyt ansvar.

Der er jo ingen i denne sal, som vil benægte, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er i besiddelse af meget stor dygtighed, kyndighed og erfaring. I mange retninger overtræffer han de fleste medlemmer i denne forsamling, og jeg kan ærligt sige:

„Alt lægger for din fod jeg ned,
skønt fattig, som du ser.“

Men netop det ærede medlems store dygtighed og den afgørende centrale nøgleposition, han op gennem årene har indtaget, giver ham et ganske særlig tungt ansvar for de vanskeligheder, vi har i dag, de vanskeligheder, som møder os i prisstigningerne, i skattestigningerne, i inflationen og i alle de vanskeligheder, der er for det danske erhvervsliv.

A. Lyng: Jeg takker den højtærede minister for Grønland for det svar, jeg har fået. Jeg kan ikke sige andet, end at jeg på så godt som alle punkter var tilfreds med det, idet den højtærede ministers og mine synspunkter så stærkt falder sammen. Kun et par ting giver mig anledning til nogle små bemærkninger.

Først vil jeg gentage min advarsel imod at sænke priserne inden for torskefiskeriet eller at fordyre fiskernes driftsudgifter, hvis det overhovedet kan undgås. Jeg vil f. eks. advare imod at sænke indhandlingspriserne på torsk til fremstilling af frossen fisk og stokfisk. Vi er nu i gang med at oparbejde et vinterfiskeri eller det såkaldte Lofotenfiskeri i Godthåbsfjorden, hvortil mange fiskere fra alle egne af Vestgrønland kommer, ofte fra fjerne steder. De indkvarteres ofte under yderst utilfredsstillende forhold, og det fiskeri, de driver, er hård beskæftigelse i indtil 20—30 graders kulde. Såfremt priserne sænkes, kan vi risikere, at den stigende interesse svækkes igen, og dette kan ikke være i Grønlands interesse. Jeg vil derfor gentage, at hvis der er udsigt til et mindre underskud, skal vi hellere bruge konjunkturudligningsfondens midler eller søge det dækket på anden måde, eventuelt ved prisforhøjelse på andre varer. Statstilskud har jeg derimod ikke talt om i mit indlæg, hvilket jeg gerne vil understrege.

Jeg tror ikke, at vi bliver enige om spørgsmålet om de grønlandske lønninger. Vi kender alle argumenterne, men det synes at være vanskeligt at forstå de grønlandske synspunkter. De lavestlønnede har alt for lave lønninger, og dette forhold må rettes snarest, og jeg forstår, at der bliver en udmærket anledning til drøftelser heraf i forbindelse med de grønlandske repræsentanters møde med lønningskommissionen.

[A. Lyngø.]

Jeg tror, det er en misforståelse, at gennemsnittet for aflønning af grønlandske udstedsbestyrere skal være 9 800 kr., hvoraf den faste løn udgør 6 300 kr. Jeg tror, at der er to begreber blandet sammen her, nemlig handelsforvaltere og udstedsbestyrere; i hvert fald har ingen udstedsbestyrer 7 400 kr. om året i normal løn, det har derimod en handelsforvalter i slutløn; og selv om gennemsnitsindtægten for en udstedsbestyrer i fast løn skulle være 6 300 kr. årlig, er også dette for lidt, idet det kun giver ca. 500 kr. pr. måned. Jeg vil også her gøre opmærksom på, at der i år er rejst spørgsmål om repræsentationstillæg for udstedsbestyrere, idet det har vist sig, at enkelte har haft indtil 250 gæster i løbet af et par måneder.

Carl P. Jensen: Det ærede medlem hr. Alfred Jensen gjorde nogle bemærkninger om arbejdernes placering i den tekniske udvikling, hvorunder de gennem transportbånd og andre indretninger, som han udtrykte sig, blev presset frem til umenneskelige ydelser.

Det ærede medlem omtalte i denne forbindelse Philipsstrejken, der kunne stå som et udtryk for, at arbejderne havde måttet gribe til fortvivlelsens selvhjælp, som det ærede medlem sagde, for at hævde sig over for urimelige fysiske og lønmæssige krav. Det må have været en ublid skæbne, der har fået netop det ærede medlem til at anvende det historiske udtryk: fortvivlelsens selvhjælp. Dette udtryk kunne det ærede medlem med større ret have anvendt om arbejderne andre steder: i Østberlin i juni-dagene 1953 og for kort tid siden i Poznan; og netop i går, medens det ærede medlem stod på denne talerstol, bragte pressen meddelelse om nye uroligheder, nemlig i Magdeburg, hvor arbejderne måtte gribe til fortvivlelsens selvhjælp, fordi forordninger havde påbudt arbejderne større produktion, samtidig med at reallønnen faldt. Fordi arbejderne ikke kunne opretholde livet på de gældende vilkår, måtte de gribe til fortvivlelsens selvhjælp. Jeg ser ganske vist, at Land og Folk i dag bringer et klart dementi af de nye uroligheder, men et ganske tilsvarende dementi bragte bladet jo også om Poznanopstanden, som nu efterhånden lig-

ger temmelig klar for dagen, idet det ikke længere kan skjules, at arbejderne dér måtte gribe til fortvivlelsens selvhjælp.

Når det ærede medlem nu nævner Philipsstrejken, er det en kendsgerning, at denne sag jo ikke i sin oprindelse var udtryk for, at de ikke havde anden udvej end at bringe fortvivlelsens selvhjælp i anvendelse. Jeg vil gerne minde om, at det tværtimod blev understreget under denne sags behandling, at det var blevet fastslået, at arbejderne på Philips var blevet underrettet om rationaliseringsafdelingens hensigt, uden at der på et eneste tidspunkt var gjort indsigelser fra arbejderne eller fra den tillidsmand, der var tale om i denne sag.

Det viste sig under sagens behandling, at man fra arbejderside og fra tillidsmandens side havde undladt at bringe de arbejdsretlige regler om påtale i anvendelse, før arbejdsstandsningen fandt sted. At firmaet havde handlet forkert på adskillige områder, blev senere konstateret, men først da organisationerne trådte ind i sagen; og det viste jo netop, at der lige fra sagens oprindelse ville have været så meget mere anledning til at rejse en fagretlig påtale. Hvis man havde gjort det, og hvis dette var blevet afvist, havde der foreligget en helt anden situation.

Jeg skal gerne erkende, at man ofte savner en vis hensyntagen til, at arbejderne følelsesreaktioner i en gennemrationaliseret virksomhed er helt anderledes end inden for de ikke-rationaliserede virksomheder, men på den anden side vil jeg understrege, at det netop er disse følelsesreaktioner, man fra kommunistisk side spiller på, når det drejer sig om at oparbejde de såkaldte spontane reaktioner til ubodelig skade for dem, der lader sig lokke. Danske arbejdere bliver ikke udsat for forordninger, der unddrager sig fagretlig, overenskomsthjælp til påtaleret. Selv vor ikke altid lige tilfredsstillende placering i produktionen ville for arbejderne i de østlige lande stå som en skøn drøm.

Også jeg anser det i øvrigt for ønskeligt at nå frem til den arbejdstidsforkortelse, som det ærede medlem omtalte, men jeg kan ikke anerkende, at kommunisterne har noget at lære dansk fagbevægelse, når det drejer sig om at procedere dette krav. I hvert fald har deres partifæller i øststaterne,

[Carl P. Jensen.]

herunder også det store Sovjet, ikke noget at lære danske arbejdere. Hvad har det ærede medlem hr. Alfred Jensens partifæller opnået i så henseende i det store Sovjet? Hvad har lønarbejderne fået i dette mægtige rige, der ejer nogle af verdens rigeste forekomster af råstoffer? Hvad har arbejdere opnået i et land med en højt udviklet teknik, i et land, hvor produktionen har overgået de dristigste målsætninger? Hvor ofte har vi ikke læst om, at dristige målsætninger i de meget omtalte 5 års planer er gennemført på langt kortere tid, på 4 år og endnu kortere, end det oprindeligt var planlagt. Hvad har arbejderne fået til gengæld? Hvad har de fået som deres andel for denne indsats? Hvad har de fået reallønmæssigt? Hvad har de fået på andre områder sammenlignet med arbejderne i Vesteuropa, ja, selv med arbejderne i vort land?

Nu ved vi ganske vist ikke ret meget om det, og det, vi somme tider får at vide, bliver udlagt som fordrejede og løgnagtige kapitalistiske beretninger. Men gennem en forordning, der er udsendt af det sovjet-russiske ministerråd, kommunistpartiets centralkomité og så, nå ja, det centrale fagforeringsråd, ved vi, at fra den 1. januar næste år bliver mindstelønnen for arbejdere og funktionærer, der er beskæftiget direkte ved industrivirksomheder, på byggepladser og i transportvirksomheder, forhøjet til 300-350 rubler om måneden; for andre arbejdere, funktionærer og underordnet hjælpepersonale i byer og bymæssige bebyggelser bliver lønnen forhøjet til mindst 300 rubler og på landet til mindst 270 rubler om måneden. Her kunne vel nok bestræbelser for en zoneudligning være på deres plads!

Vi plejer at få at vide, når en delegation har været i Rusland, og dens medlemmer kommer hjem og fortæller, hvordan det er gået, at gennemsnitslønnen udgør 600—700 rubler pr. måned; jeg er naturligvis opmærksom på, at de lønninger, jeg før nævnte, er mindstelønninger, men jeg har også bemærket, at det i bekendtgørelsen siges, at forhøjelsen af mindstelønningerne angår mange Sovjetmenneskers vitale interesser; altså må mindstelønnen dog finde anvendelse for disse mange Sovjetmennesker.

Måske siger det, jeg her har nævnt om

pengelønnen, ikke noget om reallønnen, d. v. s. lønnens købeevne, men også her er vi i besiddelse af en udmærket dokumentation.

1 kg smør af det allerbilligste koster 14 timers arbejds løn, 1 kg kødpølse 8 timers arbejds løn, 1 kg sukker 5½ times arbejds løn, og et par børnesko af de allerbilligste koster 30 timers arbejds løn. Jeg kunne nævne flere eksempler, men lad disse være nok.

Og hvad så med arbejdstiden? Ja, dér ved vi, at man i en anden forordning af 8. marts 1956 har bestemt, at arbejdstiden fra den 10. marts skulle nedsættes fra 48 til 46 timer om ugen uden lønudligning for akkordarbejde, men med samme løn for tidlønnede arbejdere; det er imidlertid tilføjet i denne forordning, at det er en forudsætning, at lønbudgettet for virksomhederne overholdes, lige så vel som omfanget af produktionen „absolut overholdes“, som det siges i forordningen. Det vil med andre ord sige, at der ikke kommer én mand mere i arbejde, og at lønudligningen for den timelønnede arbejder er betinget af, at han præsterer nøjagtigt det samme, som før arbejdstidsnedsættelsen fandt sted. Hvis det ærede medlem hr. Alfred Jensen vil acceptere en arbejdstidsnedsættelse på disse vilkår, tror jeg, vi kunne have klaret dette problem her i landet i foråret uden særlig modstand fra arbejdsgiverside.

Måske skal jeg lige føje til, at hvis der skulle være en eller anden ude i landet, som vil drage rigtigheden i tvivl af det, som jeg her har oplyst om forholdene øst for jerntæppet, kan han meget let komme i besiddelse af de kilder, jeg har øst af. Jeg har mine oplysninger fra et tidsskrift, der hedder Fakta om Sovjetunionen, et tidsskrift, som udkommer her i København. Udgifveren af dette tidsskrift er den sovjet-russiske ambassade i København, der naturligvis har udsendt disse oplysninger, fordi de skal offentliggøres, og nu har jeg altså ydet mit beskedne bidrag i så henseende.

Det er i øvrigt betegnende, at det ærede medlem i sin omtale af fagbevægelsen ikke nævner de synspunkter, der blev givet udtryk for i de resolutioner, der i sommerens løb er vedtaget på praktisk taget samtlige afholdte fagforbundskongresser. Mærkeligt er det, fordi jeg ved, at det ærede medlem

[Carl P. Jensen.]

lægger stor vægt på resolutioner. Men måske gælder det kun, når de er udarbejdet i Dronningens Tværgade? Den eneste af årets mange kongresser, det ærede medlem hr. Alfred Jensen omtalte, var Dansk Arbejdsmands Forbunds kongres.

Det ærede medlem nævnte, hvad forbundets formand, Chr. Larsen, skulle have sagt, og ikke, hvad han havde sagt. Når jeg siger „hvad han skulle have sagt“, er det, fordi den kilde, det ærede medlem anvender, formentlig er Land og Folk, som jo ikke altid er lige saglig, lige objektiv. Jeg synes i øvrigt, at bladet har fået temmelig kraftige påmindelser i så henseende i de mange læserbreve, man så sig nødsaget til at optage i forbindelse med — ja, lad mig nøjes med at sige den 20. partikongres i Sovjetunionen. Jeg har læst, at man nu har lovet bod og bedring og større objektivitet; men jeg går ud fra, at dette løfte kun gælder omtale af forhold uden for landets grænser, og selv på dette område har vi jo bemærket en vis modifikation i det givne løfte. I hvert fald gælder det ikke, når det drejer sig om referat af såvel Dansk Arbejdsmands Forbunds kongres som af en række andre kongresser, hvor man uden blusel forfalsker kendsgerninger, fordi bladets læsere ikke så gerne må få den fulde sandhed at vide.

Jeg står her med to referater fra Dansk Arbejdsmands Forbunds kongres. Det ene er fra Land og Folk, det andet det trykte kongresreferat, der hver morgen blev fremlagt på kongressens bord og godkendt. Med formandens tilladelse vil jeg gerne have lov til at citere Land og Folks referat den 27. september af Chr. Larsens tale — den tale, som det ærede medlem udtrykte sin tilfredshed med. Chr. Larsen skulle have sagt, — jeg citerer Land og Folk —

„Er kommunisterne ærlige og mener, hvad de siger, så er det min mening, at vi kan arbejde i fællesskab til fordel for hele den danske arbejderklasse. Grundlaget for, at fagbevægelsen kan nå sit mål, er solidaritet, kammeratskab og tillid.

Med voldsomt bifald hilste kongressen Chr. Larsens beretningsaflæggelse.“

Det eneste korrekte i dette referat er det med bifaldet. Det andet er en fordrejelse, for Chr. Larsen sagde ordret ifølge det af

kongressen godkendte referat — jeg beder om formandens tilladelse til endnu et kort citat —:

„Når kommunisterne, særlig i den sidste tid, taler om samling og enhed inden for fag- og arbejderbevægelsen, så betyder det vel ikke andet, end det hidtil har gjort, men skulle der være en virkelig ærlig tanke og vilje bag ved disse udtalelser, at de ønsker kammeratskab og sammenholdet indgået på det grundlag, at det er samling om arbejderbevægelsen og socialdemokratiet og for at hjælpe socialdemokratiet til et politisk flertal, hvorved styret og magten kan overtages af arbejderne her i landet, skal vi gerne fra vor side modtage deres tilbud.

Det er netop vort største ønske, og vi nærer stadig det håb, at det må lykkes at samle den danske arbejderbevægelse inden for det samme parti, socialdemokratiet.“

Men, som jeg sagde før, tilføjjelsen om det voldsomme bifald er utvivlsomt korrekt refereret. Jeg tror, enhver kan fornemme forskellen på de to referater, hvoraf det sidste er autentisk, medens det første med et mildt udtryk er en forfalskning. Land og Folks læsere skulle imidlertid også her vildledes, som de altid er blevet det.

Jeg vil gerne understrege, at dansk arbejderbevægelse kun kender én form for samling såvel fagligt som politisk, og det er den samling, der går gennem de lovligt valgte ledelser i de respektive forbund over De samvirkende Fagforbund, men med det mest intime samarbejde med socialdemokratiet; det har vi aldrig benægtet; vi har stedse her vedgået arv og gæld. De, der tænker i andre baner — det gælder også det ærede medlem hr. Viggo Starcke — fordyber sig i ønsketænkning, simpelt hen fordi man misunder arbejderbevægelsen dette samarbejde.

Det er en kendsgerning, at praktisk taget hver eneste af de kongresser, der har været afholdt efter, det erkender jeg gerne, en af de mest kritiske overenskomstssituationer, vi nogen sinde har oplevet, trods de divergerende opfattelser klart har udtalt sin tillid til socialdemokratiet og regeringen. Man har beklaget forårets begivenheder, men det har selv regeringen gjort. Ikke én eneste kongres har undsagt regering og parti af den årsag.

[Carl P. Jensen.]

Jeg vil navnlig for mit eget vedkommende understrege, at jeg er tilfreds og glad for at kunne konstatere denne kendsgerning. Det er ikke talemåder, men en realitet, som ingen kan bestride, og jeg vil gerne have lov til at understrege dette ved at henvise til de mange resolutioner, der er tilgået såvel parti som regering i den forløbne del af 1956. Med formandens tilladelse vil jeg citere af et par af disse resolutioner. Først en resolution vedtaget af Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds kongres — den kongres, som ikke mindst kommunisterne satte deres lid til — en kongres, der enstemmigt genvælgt den daglige ledelse; man havde end ikke opstillet modkandidater.

Det siges bl. a. i denne udtalelse:

„Til betryggelse af de økonomiske, sociale og kulturelle vilkår, som Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund gennem sin indsats i samfundslivet tilsigter, peger kongressen på den absolutte nødvendighed af enighed i dansk arbejderbevægelse og fordømmer den splittelsespolitik, som visse fraktionsdannelser gennem den seneste tid har udfoldet, og hvor man uden om organisationernes egentlige ledelser søger at vildlede arbejderbefolkningen i vort land, hvorfor kongressen opfordrer til samling politisk om det danske socialdemokrati og fagligt om De samvirkende Fagforbund i Danmark, der er de faktorer, som alene repræsenterer arbejderbevægelsen i Danmark.“

Bagerforbundet gør på tilsvarende måde op med splittelsestendenserne, idet man bl. a. udtaler sin støtte til socialdemokratiet og vender sig mod de negative kræfter. Bogbinder- og kartonnagearbejderne afviser indblanding af selvbestaltede instanser, der søger at gå uden om den valgte ledelse, og tilsiger deres samhørighed med De samvirkende Fagforbund og socialdemokratiet. Noget tilsvarende gælder for Kobbersmedeforbundet, og det er også værd at nævne, at Dansk Kommunalarbejderforbund, der omfatter samtlige kommunale tjenestemænd i dette land, har fremsat en ganske tilsvarende udtalelse. Nævnes kan i samme forbindelse Postforbundet og Skotøjsarbejderforbundet. Disse forbund går

alle på samme linje som Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund.

For samtlige afholdte kongresser, herunder kongressen i Dansk Arbejdsmands Forbund med dets 250 000 medlemmer, gælder det, at man har givet et værdigt svar ikke alene til de selvbestaltede udvalg og situationernes generalstabe, men også til kommunisterne. Fagbevægelsens øverste ansvarlige instanser, kongresserne, har talt ud, og konsekvensen heraf må være den, at man netop med henvisning til disse udtalelser fra fagenes øverste kompetente forsamlinger nu fremover afviser enhver form for splittelsesforsøg, forsøg på at anvende midler, der er og må være fremmede for dansk fagbevægelse.

Kongresserne har imidlertid også været et værdigt svar til de kredse, der mener, at dansk arbejderbevægelse står splittet, som det er sagt, fra isse til hæl i en faglig og en politisk bevægelse. De mange kongresser har understreget, at her er ikke tale om en bevægelse, der siger enten-eller, men om en bevægelse, der siger både-og, d. v. s. en faglig og en politisk enhed, der alene går gennem det socialdemokratiske parti. Al anden tale er ønsketænkning, en ønsketænkning, der er fælles for de borgerlige partier og det kommunistiske parti. Ganske vist ønsketænker de ud fra hver sin opfattelse, ud fra hver sin forudsætning, men med samme mål — og med samme resultat, hvis denne ønsketænkning skulle blive til virkelighed.

Ingmar Wagner: Det er med stor glæde og tilfredshed jeg har hørt, at en del af de ærede ordførere her ved åbningsdebatten indgående har beskæftiget sig med den lange militære tjenestetid. Det er vist rigtigt at sige, at der efterhånden er trængt en erkendelse ind i de fleste af partierne her i folketinget af, at en revision af den militære tjenestetid er nødvendig, fordi den er unødvendig lang og er til skade for ungdommen — ja, det ærede medlem hr. Erik Eriksen udtrykte det så stærkt, at han talte om, at den direkte skadede ungdommens forsvarsvilje.

Der er meget få, der i dag er i tvivl om, at tjenestetiden på 16 måneder er forhadet af ungdommen og naturligvis i særlig grad

[Ingmar Wagner.]

af de værnepligtige, den går ud over. Kommunerne har gang på gang her i folketinget rejst spørgsmålet om tjenestetidens længde og foreslået, at den blev nedsat til højst 12 måneder. Derfor kan vi naturligvis kun udtale vor glæde over, at stadig flere partier er ved at anlægge det samme fornuftige synspunkt. Forhåbentlig varer det heller ikke længe, inden tjenestetiden nedsættes, og som det er blevet sagt at mit partis ærede ordfører, hr. Alfred Jensen, må det være folketinget, der afgør dette spørgsmål, og ikke generalerne.

Samtidig med at der er en voksende erkendelse af, at tjenestetiden må nedsættes, sker der i disse dage det helt uforklarlige, at tjenestetiden for forsyningstropperne nu skal forlænges fra 11½ måned, som den hidtil har været, til 16 måneder. Forsyningstropperne er dem, man i gamle dage kaldte arbejdssoldater; 1 500 af disse værnepligtige skulle hjemsendes den 24. oktober, men de har nu fået besked om, at deres tjenestetid er forlænget til 16 måneder. Vi ser her et eksempel på, at den danske hær går den stik modsatte vej af, hvad man gør i andre lande, når det drejer sig om tjenestetiden. Jeg behøver ikke her at nævne den række af lande, der overvejer at nedsætte, og andre lande, der nedsætter den militære tjenestetid for tiden; det er værd at slå fast, at samtidigt hermed forlænger Danmark tjenestetiden med 4½ måned for 1 500 mand af forsyningstropperne.

En sådan beslutning må naturligvis og nødvendigvis vække forbitrelse blandt de soldater, det går ud over. Nogle af dem har da også i forståelig harme henvendt sig til dagspressen, bl. a. til det kommunistiske blad Land og Folk, for at give udtryk for deres skuffelse og harme. Dette er særlig forståeligt, når man er vidende om, at militæret i forvejen ikke har særlig mange opgaver til disse soldater, de spilder ofte deres tid, kan man sige, med et sløvende driverliv eller bliver sat til helt tåbelige arbejdsopgaver, formodentlig for at slå tiden ihjel.

Til Land og Folk har en række af disse soldater udtalt, at de i den seneste tid f. eks. er blevet sat til at vaske det samme gulv tre gange på en dag, de må samle tændstikker

op, de må foretage mange andre ting, der synes mærkværdige for en soldat, og som vel ikke, selv ikke for en forsyningssoldat, kan have noget med uddannelse at gøre. Det er efter kommunisternes opfattelse en ganske skandaløs måde at administrere landets penge på; det er jo ikke gratis at have 1 500 mand gående til ingen nytte, og det er desuden en utålelig situation for de unge, som må finde sig i de tilstande.

Hertil kan yderligere føjes, at en stor del af disse soldater er kasereret i gamle, overfyldte og usunde barakker ude på ingeniørkasernen her i København, et forhold, der naturligvis også vækker kritik. Det havde været mere passende, om forsvarsministeren foranledigede, at disse gamle militærbarakker blev revet ned, og at forsyningstropperne, som bebor dem, blev hjemsendt om 5 dage, som de oprindeligt havde regnet med. Jeg håber da også, at forsvarsministeren under hensyn til de — forholdsvis få — bemærkninger, jeg her har fremsat om dette spørgsmål, vil kunne give et løfte om at hjemsende disse forsyningstropper på onsdag. Ministeren må ganske afgjort være klar over, at det allerede har vakt stort mishag både blandt soldaterne og i offentligheden, og det skulle vel også være en rimelig disposition at foretage på baggrund af den her i tinget førte debat, hvorunder der jo har været fremsat mange ønsker om besparelser på militærbudgettet, bl. a. ved at nedsætte tjenestetiden til højst 12 måneder.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Nå, så kom den bebudede tale, og jeg var klar over, i hvilken retning den skulle gå. Jeg har med interesse sidet og hørt på de forskellige ting, det ærede medlem hr. Carl P. Jensen drog frem. Det forekom mig, at han tog noget skematisk og overfladisk på tingene. Det er naturligvis ikke muligt hverken for os her i salen, for lytterne eller seerne at følge med i alt, hvad der er blevet sagt, og at efterkontrollere det, men jeg tror dog nok, at hvis den fremstilling, der her er givet over for de danske lyttere, over for det danske folketing, blev hørt i Sovjetunionen, så ville Sovjetunionens arbejdere få en ganske mærkelig opfattelse af det ærede medlem hr. Carl P.

[Alfred Jensen.]

Jensen. (*Munterhed*). Ja, nu ler man, men det skal man ikke gøre, for det viser sig, at alle, der har besøgt Sovjetunionen, må erkende, at de har fået en falsk opfattelse af, hvad der er bygget op i Sovjetunionen, ved at læse de borgerlige aviser og den socialdemokratiske presse herhjemme.

Forholdet er jo det, at man i Sovjetunionen takket være socialismen har løftet den russiske arbejder op fra en træltilværelse til en tilværelse, der kan stå mål med den, arbejderne har i andre lande. Det er en kendsgerning, man ikke kommer uden om. (*Eimer-Jensen*: Det er ikke rigtigt!). Ja, man kan jo prøve at se, hvordan arbejderne havde det i 1917, hvilke forhold de levede under, og sammenligne med, hvad der er skabt nu på det materielle og kulturelle område, så vil man komme frem til en anden vurdering. Det er måske ikke let for hverken den ene eller den anden at tage stilling til rigtigheden af de forskellige ting, der her er nævnt; det er måske heller ikke let for alle at afgøre, om Land og Folk er et løgnagtigt blad, der bringer forkerte informationer. (*Afbrydelse*: Jo!). Nej, det er det ikke, for nu stod det ærede medlem hr. Carl P. Jensen her og forklarede, hvor omfattende en tilslutning socialdemokratiet har, og nævnte, at på smedenes kongres vedtog man en udtalelse, hvorefter man sluttede op omkring socialdemokratiet. Hvorfor glemte det ærede medlem at fortælle, at der var 121 stemmer imod? Hvis det skulle være et korrekt referat, så ved jeg snart ikke, hvad man skal tro om alt det andet, der er sagt. Nej, hold op med den slags fløvsere, og skal vi diskutere sagerne, lad os da diskutere dem på mere reel og saglig vis. Og skal vi så ikke diskutere de problemer, der ligger for, nemlig hvilken lovgivning der skal gennemføres i dette år for at løse de problemer, som danske arbejdere står over for. (*Munterhed*). Der er nogen, der ler; jeg håber ikke, de ler, når de kommer ud og skal tale for arbejderne om det lovgivningsarbejde, der skal gennem-

føres. Jeg håber heller ikke, de fører den tale, man undertiden hører til forsvar for en dårlig politik, der ikke kan forsvares.

Forsvarsministeren (*Poul Hansen*): Jeg har kun en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Ingmar Wagner. Jeg skal ikke komme ind på spørgsmålet om tjenestetiden; den højtærede stats- og udenrigsminister har jo tidligere tilkendegivet regeringens opfattelse med hensyn til dette spørgsmål.

Det ærede medlem nævnte spørgsmålet om forsyningstroppersnes tjenestetid, og jeg synes, det er rigtigt her at sige i anledning af de presseskriverier, der har været fremme, at beslutningen om den 16 måneders tjenestetid for denne kategori ikke er nogen ny beslutning. Man har af forskellige pressemeddelelser og også af det ærede medlems tale kunnet få det indtryk, at det var en ny beslutning. Det er det ikke. Da i sin tid den 18 måneders tjenestetid, som senere blev ændret til 16 måneder, blev gennemført, var det meningen, at alle styrker ved hæren skulle have en sådan tjenestetid, men på grund af vanskeligheder med indkvarteringsforhold og af mangel på befalingsmænd blev det ikke gennemført for forsyningstroppersnes vedkommende. Der blev imidlertid den 1. juli 1955, altså for mere end et år siden, truffet bestemmelse om, at de 16 måneders tjenestetid også skulle gælde for de værnepligtige af forsyningstropperne fra og med det hold, som mødte i november i fjor, altså dem, der nu er tale om, og det er over for mig af generalinspektøren for forsyningstropperne oplyst, at det blev meddelt de værnepligtige ved mødet i november 1955, at tjenestetiden for dem ville blive 16 måneder.

Der kan derfor ikke være tale om, at man kan være overrasket over den forlængede tjenestetid; dette kan højst være tilfældet, hvis man ikke har troet på de meddelelser, man har fået, men det kan forsvarsministeriet i hvert fald ikke have noget ansvar for.

[Forsvarsministeren.]

Når man har fastsat 16 måneders tjenestetid også for denne kategori, er det af den samme grund som for de andre våbenarter, nemlig at en dækning, en beredskabsstyrke, anses for nødvendig. Derfor kan jeg ikke give noget løfte ved denne lejlighed om, at der finder hjemsendelse sted som af det ærede medlem ønsket.

Hvad angår de forhold, som er blevet kritiseret, er det klart, at vi vil se nærmere på, hvad der ligger bag ved kritikken. Jeg er jo ikke tilbøjelig til uden videre at godkende en kritik, blot fordi den er fremkommet i Land og Folk.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Må jeg allerførst sige til det ærede medlem hr. Alfred Jensen i en kort bemærkning — hvor jeg for øvrigt ikke skal blande mig i hans diskussion med det ærede medlem hr. Carl P. Jensen — at vi er efterhånden nogle stykker her i tinget, som har haft lejlighed til at besøge Sovjetunionen, og jeg tror, at det for alles vedkommende gælder — det gælder i hvert fald for mit — at det var et overmåde interessant besøg, at det var af stor værdi at se den opbygning, der finder sted, og at det navnlig var af stor værdi at drage en sammenligning med alt det solskinsmageri og paradismageri, som kommunisterne f. eks. her hjemme laver med hensyn til de faktiske forhold. Jeg tror ikke, der er noget, der har skadet forholdet mellem de nye lande i øst og vest så meget som denne tåbelighed, som vore kommunister altid lægger for dagen — denne vilde overdivelse. For meget kan man sige om, hvad der er foregået i disse lande, også i Sovjetunionen, men en sammenligning, der fører til et lige grundlag eller noget tilsvarende med hensyn til levestandarden for arbejdere i Sovjetunionen og arbejdere her hjemme, er urigtig, har ikke noget med virkeligheden at gøre; og hvis de ærede medlemmer ville gøre noget fornuftigt, stoppede de op med alle disse barnlige overdivelser, som de har ment burde foretages, men som jeg synes blot i enhver henseende har skadet.

Jeg skulle knytte et par ord til de replikker, der er fremført, ikke mindst af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller. Debatten

om selve åbningstalens form har vi nu ført ved forskellige lejligheder, og jeg har såmænd siddet og overvejet, om det kunne være fornuftigt, at formændene for partierne engang tog en rent saglig diskussion om, hvad man egentlig forestiller sig for en sådan åbningstales vedkommende. Man henviser til, at der i forfatningskommissionen har været forskellige forestillinger, og det er muligt; jeg har ikke selv deltaget i disse overvejelser, så det kan jeg ikke udtale mig om. Jeg nærer — det vil jeg gerne sige på forhånd — stor skepsis over for at gøre åbningstalen til et foredrag i egentlig forstand.

I hvert fald måtte dette betyde en total ændring af den form, som åbningen af folketinget i øjeblikket har, og så måtte man efter mit skøn have først en formel åbningshøjtidelighed og på et lidt senere tidspunkt en redegørelse. Personlig har jeg hele tiden repræsenteret den opfattelse i de interne drøftelser, også under min forgænger, at vi ikke skulle ændre ved den oprindelige form for åbningstalen eller trontalen ud over at give en lidt bredere redegørelse for de økonomiske anliggender, og det er sket i alle årene. Når jeg har sagt dette, skal jeg gerne yderligere tilføje, at hvis der er afgørende interesse for, at vi skifter form, kan vi jo ved given lejlighed tage en formandsdrøftelse af det og veksle ord om, hvor vidt man ønsker en sådan redegørelse skal gå. Så kunne vi vel standse den almindelige debat herom, selv om jeg er klar over, at vi hver for sig alligevel ville erklære den pågældende åbningstale for noget af det tyndeste og indholdsløseste, vi nogen sinde har været stillet over for; for den tilbøjelighed er os vist dybt i kødet båret, uanset hvilket parti man hører til. Dette om det rent formelle med hensyn til åbningstalen.

Denne debat har i væsentlig grad samlet sig om de valutariske og økonomiske problemer. Regeringen har derom angivet de synspunkter, som vi mener vi med saglighed kan pege på, og oppositionen har fremført sin argumentation derimod. Der er én ting, som ikke lader sig bestride. Det er, at efter at vi i 1954 kom ind i nye valutavanskeligheder, vanskeligheder, der fortsatte ind i 1955, gjorde denne regering en anstrengelse for at få gennemført for-

[Stats- og udenrigsministeren.]

anstaltninger imod disse. Det lykkedes at få visse foranstaltninger gennemført i 1954 og at få videregående foranstaltninger gennemført i foråret 1955. Jeg kan ikke påstå, at nogen af disse foranstaltninger kan påhæftes en — skal vi sige ideologisk etikette. Det vil ikke være gøriligt at hæfte etiketten konservatisme, socialliberalisme, liberalisme eller socialisme på disse foranstaltninger. Det var en hårdhændet nødvendighed, vi stod over for. Det, vi gennemførte, har hjulpet.

Det er den ene kendsgerning. Den anden kendsgerning er, at de to partier, som i dag over for medlemmerne i denne sal, over for hele offentligheden angriber regeringen, har i den forløbne tid opstillet alle mulige konstruktioner for at bevise, at vi stod lige foran ragnarok, at alt var ved at gå i stykker. Men de to partier var ikke hjemme, den dag man spurgte dem, om de ville være med i et praktisk arbejde for at klare vanskelighederne. Da ville de to partier have valgt; det har de villet i hele den periode, denne regering har siddet. Og der er ikke for mig i den henseende noget urimeligt i, at det radikale venstre medvirkede sammen med regeringen til en løsning af de foreliggende opgaver. Om man så kan kalde det en støtte til regeringen — det kan man mere sig med, hvis man har lyst til det, men om det var det, der var afgørende, ved jeg ikke. Men jeg ved i hvert fald, at det eneste parti, der sammen med socialdemokratiet erklærede sig arbejdsvilligt, da arbejdsvanskelighederne meldte sig, var det radikale venstre, mens de to hovedkritikere, der har optrådt i dag, det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Aksel Møller, ikke var hjemme.

Nu var det ærede medlem hr. Aksel Møller bogstavelig talt ikke hjemme på grund af den orlov, han havde på det tidspunkt. Da han kom hjem, skete der i nogen grad et omsving hos det konservative folkeparti, idet han medvirkede til at finde en løsning ikke mindst med hensyn til byggestøtteleven. Men jeg synes jo nok, at det over for offentligheden må være af interesse at minde om, midt i alle de store, krigerske ord og alle de hårde vendinger mod regerin-

gen, at disse to partier stort set, da det kneb for landets økonomi, da de vidste, at noget skulle gennemføres, at foranstaltninger skulle vedtages, uanset om denne regering blev eller en anden kom, holdt sig pænt i baggrunden og lod andre om at trække i arbejdstøjet og gøre den dagens gerning, som skulle gøres.

Jeg har ikke bedt det ærede medlem hr. Erik Eriksen om råd mod kreditstramningen, som han sagde i sin replik. Nej, det har jeg ikke. Jeg har sagt til det ærede medlem, og det skal jeg gerne gentage — det får jo karakter af et citat — at når det ærede medlem nu så kraftigt angriber kreditstramningen, må det være berettiget at spørge, hvilke midler han selv ville have taget i anvendelse for at gøre den overflødig, eller hvilke midler han i dag ville anvende. Hvad har det ærede medlem gjort? Nøjagtig det samme som på alle områder: ingenting. Venstre står i dag uden at have tilkendegivet en praktisk politik på noget område, det er jo sandheden.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller har peget på en række punkter, og jeg har i min første bemærkning sagt, at det forekommer mig, at der i det ærede medlems tanker er ting, som alle må kunne enes om, investeringsfonds o. lign., for at sikre en lettelse af produktionen; også på beskatningsområdet er der ting, vi kan og bør tale om i den kommende tid. Men det ærede medlem hr. Erik Eriksen mener, at han kan klare sig med at henvise til, at jeg i min mangel på fornemmelse af, hvad vi kan gøre, ikke skal komme og bede ham om råd om, hvad vi bør gøre mod kreditstramningen. Det kunne jo være, at vælgerne, også hans egne vælgere, var interesseret i at få at vide, hvad det er, venstre vil og vil sætte ind i stedet, men indtil nu har det ærede medlem holdt sig beskedent i baggrunden.

Jeg har sagt over for det ærede medlems påstand om, at vi ikke har vist nogen som helst forståelse for andres synspunkter, at det ikke passede, og det giver sig selv deraf, at vi nu i tre år som mindretalsregering har måttet virke i et folketing, hvor vi kun har 74 mandater af de 179. Hvordan kan man påstå, at en regering med 74 mandater ikke viser lydørhed over for andres synspunk-

[Stats- og udenrigsministeren.]

ter? Hvordan kan noget sådant overhovedet siges? Enhver her i tinget ved jo, at det ikke er rigtigt.

For lærlingelovens vedkommende hævder det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at forhandlingsvilligheden jo blot skyldes, at et flertal i den liberale front var imod, medens stillingen havde været en helt anden, hvis socialdemokratiet ikke havde stået alene. Men må jeg spørge det ærede medlem, om hans opfattelse af parlamentarisme da ikke er, at hvis en regering støttede sig til en majoritet og mente, at dens synspunkter var de rigtige, så skulle denne majoritet have lov til at gennemføre sine synspunkter, og oppositionen skulle have lov til klart at tage standpunkt derimod. Hvad mærkeligt er der i det? Hvis det ærede medlem havde en majoritet, måtte han gennemføre sine synspunkter, og der måtte blive en klar skillelinje mellem opposition og regering. Men vi taler jo om den faktiske stilling, og stillingen var den, at der var 3 partier, som hver havde sin bestemte opfattelse af de punkter, der stod på dagsordenen. Regeringen valgte at forhandle og tiltræde forskellige synspunkter. Kald det „under tvang“. Ja, naturligvis, når forholdene er, som de er.

Vi sælger jo ikke vore synspunkter, medmindre vi anser det for nødvendigt i en forhandlingssituation, det gør vel ingen af os. Naturligvis forhandlede vi, for hvis vi ikke havde villet forhandle, havde vi måttet gå, simpelt hen. Den slags talemåder synes jeg kan undværes, og jeg vil understrege, at hverken den regering, som jeg har den ære at stå i spidsen for, eller en regering, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen havde den ære at stå i spidsen for, kunne nå noget som helst i det høje ting, hvis den ikke imødekom andres synspunkter, hvis den ikke forhandlede sig til rette.

Jeg synes ærlig talt, at jeg i en tid, hvor man taler om, at vi skal give redelige oplysninger til befolkningen og klart gøre rede for, hvordan vore synspunkter og vor forhandlingsform er herinde, må sige, at sådan er forholdet. Det ved det ærede medlem hr. Erik Eriksen og jeg fuldt så vel som så mange andre, fordi vi har stået i spidsen i mange besværlige situationer, hvor vi hver

for sig har skullet klare en løsning på afgørende spørgsmål.

Det ærede medlem brugte i forbindelse med lærlingeloven udtrykket „den liberale front“. Jeg har i al stilfærdighed lyttet til debatten i dag. Det kan godt være, der er en liberal front — det ved jeg såmænd ikke noget om — men fra mit synspunkt svæver den en lille smule rundt i himmelrummet, lige i øjeblikket i alt fald.

Jeg har forstået af forskellige af de udtalelser, det ærede medlem hr. Erik Eriksen har fremført ude omkring i landet, også, så vidt jeg erindrer, på venstres landsmøde, at der var en vis tilbøjelighed hos venstre til at komme i nærmere samarbejde med det radikale venstre. Jeg har også forstået af visse udtalelser, fremsat bl. a. ved forskellige lejligheder i Dagens Nyheder, der jo er pænt repræsenteret her i salen, at der vel skulle være en mulighed for, at de tre partier kunne tilvejebringe denne samling. Jeg synes, man har gjort sit bedste i dag, det må jeg sige. Det ærede medlem hr. Aksel Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har sandelig bygget den liberale front op i dag, så det har været en hel fornøjelse at høre på. Jeg gad egentlig vidst, hvad vore tilhørere uden for denne sal føler. Her står en socialdemokratisk mindretalsregering, som man i øvrigt kan mene om, hvad man vil — det er jo lykkeligvis vor ret herhjemme — men som har slæbt sig gennem tre års besværligheder og taget et betydeligt ansvar i afgørende situationer, og nu står så modparten deroverfor og arbejder sig sammen i det store borgerlige fællesskab, sådan som vi har oplevet det ved denne lejlighed, som udtryk for, hvad der er et modstykke til socialdemokratiet. Nå, jeg skal ikke fælde mange tårer over, at det forholder sig sådan.

Jeg beklager meget, at jeg i min omtale af det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det konservative folkeparti brugte udtrykket kærlighedserklæring. Det skyldes ikke så meget min ungdom som mine venlige følelser over for det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Jeg troede faktisk, at han var i stand til, ikke over for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, ikke åbent da i hvert fald, men dog i det mindste over for det

[Stats- og udenrigsministeren.]

Ærede medlem hr. Aksel Møller at afgive en vis form for kærlighedserklæring, og selv om det lyriske måske ikke ligger så stærkt for det ærede medlem — det kan jo ligge lidt forskelligt for os — så havde jeg dog regnet med, at den stærke front, altså den delvis liberale front, imellem de to partier kunne være kommet til udtryk her i dag. Jeg forstår, at det sker ikke. Det er fornuften, der driver værket. Sådan har jeg opfattet både det ærede medlem hr. Aksel Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen.

Jeg forstår, at fornuften har sine snævre grænser i det samarbejde, her er tale om. Det synes jeg fremgår ikke mindst af forskellige af de udtalelser, der er fremsat ved denne lejlighed. Jeg erkender, at jeg ikke har spor af krav på besvarelse af et spørgsmål, som jeg selv betegnede som højttænkning, da jeg var inde på netop dette forhold om det ubetingede samarbejde mellem venstre og de konservative i forbindelse med et kommende valg eller, hvad der er mere korrekt, efter et kommende valg. Jeg noterer bare, at jeg heller ikke fik et svar i den henseende.

Jeg forstod på det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at han stillede mig over for det spørgsmål, om valget ikke kan komme før september. Dertil må jeg svare, at det må det ærede medlem spørge det høje ting om. Regeringen er jo i folketingets hænder, det er her, afgørelserne foregår; det er her, de politiske beslutninger træffes, det er hverken i aviserne eller i regeringen alene. Når der er tale om en mindretalsregering, har tinget sin indflydelse. Men hvis det ærede medlem spørger om min mening, skal jeg gerne sige ham den, og den er, at denne folketingsperiode bør føres igennem, så vi får et normalt valg så nær op ad tidspunktet for udløbet af perioden som overhovedet muligt, og jeg forestiller mig faktisk, at det var rarest at få et septembervalg. Om det kan lykkes, om det er muligt, tør jeg ikke udtale mig om, men når det ærede medlem har spurgt, så kan jeg godt løse op for mine inderste og hemmeligste tanker, som jeg har gjort det tidligere, så de er ikke ukendt for nogen. Jeg ved ikke, om det lykkes; der kan ske så meget. Man lever et farligt liv som mindretalsregering. Det ved det ærede medlem

lige så godt som jeg. Han har mødt megen venlighed og er blevet holdt pænt oppe af bestemte grunde fra bestemte sider, som vi har fået oplyst under denne debat. Det har det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard klart sagt. Jeg ved ikke, hvornår min regerings skæbnetime slår. Det får vi at se. Men da det ærede medlem har spurgt om min opfattelse, har jeg givet udtryk for den med de bemærkninger, jeg her har gjort.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller syntes, at man var ved at sprede forvirring på valutaområdet i stedet for klarhed. Jeg synes såmænd, man har gjort sig hæderlige anstrengelser gennem det sidste par år for at sprede så megen forvirring som overhovedet muligt. I et forståeligt forsøg på at komme regeringen til livs har man gjort, hvad man kunne for at male valutasituationen mørkere, end den har været. Jeg repræsenterer ikke nogen billig optimisme, den socialdemokratiske regering ej heller. Vi ved udmærket, at der kan ligge vanskeligheder forude på samme måde, som der har ligget vanskeligheder i den tid, der er forløbet. Men jeg har dog lyst til at gentage, hvad jeg har sagt en gang før: om det dog ikke er gør ligt, at vi kan undlade alt for vilde overdrivelser på disse punkter og så i fællesskab til trods for forskellig politisk opfattelse være tilfredse med at gøre fremgang. En beskeden fremgang, en lille fremgang, er der dog i hvert fald at spore på dette punkt, og der er tendens dertil i øjeblikket.

Jeg indrømmer, at jeg ikke forstår det ærede medlem hr. Aksel Møller, når han siger, at det ikke er valutaudgifterne, men valutaindtægterne, det drejer sig om; men det er nok min fejl. Det er vel to sider af samme sag, der her er tale om, og jeg begriber egentlig ikke, at denne skarpe distinktion skal stilles op som noget væsentligt.

Det ærede medlem ville have den store klarhed over den afgørende indsats mod inflationen, mod pris- og omkostningsstigningerne og alt det, vi har diskuteret ved så mange lejligheder. Vi har i foråret vedtaget et mæglingforslag, som skal løbe endnu halvandet års tid.

Tror det ærede medlem, at vi i øjeblikket kan få accepteret hos de faglige organisationer en resignation inden for dette mæglingforslags rammer? Tror det ærede med-

[Stats- og udenrigsministeren.]

lem, at vi hos landbruget kan opnå fastlæggelse af en pris aftale eller en forringelse af priserne? Tror det ærede medlem, at vi kan det hos industri eller hos håndværk? Tror det ærede medlem, at vi, som end ikke i foråret kunne få ført vore prisforslag igennem, nu ville have mulighed for at få accepteret sådanne foranstaltninger? Jeg siger ganske ærligt, at jeg tror det ikke. Jeg har den opfattelse, at alle erhvervsgrupper, alle fagorganisationer, i det hele alle organisationer inden for erhvervslivet, sammen med os burde hjælpe med til at holde igen på enhver form for udgiftsstigning og omkostningsstigning, fordi det er i vor fælles interesse, og vi herinde må søge gennem de sparebestræbelser, der nu er i gang, at nå det mest mulige og det, som er mest sobert, det, vi kan forsvare. Men jeg synes, det er uden hensigt og ikke rimeligt at forlange, at der skal opstilles en, som det hedder, antiinflationplan, der nu skulle kunne føres igennem, når Gud og hvermand ved, at hverken de konservative eller venstre ville yde deres medvirken.

Nej, der er praktiske ting, vi kan arbejde med, og mon ikke forholdet rent politisk er det, at nu, da vi har gennemført den store sociale reform, folkepensioneringen, er det, vi står over for i de nærmeste år, ikke nye store, omkostningskrævende reformer på det sociale område, men en indsats på det undervisningsmæssige, det tekniske og det produktionsmæssige område, så langt vi evner at arbejde sammen, for at skaffe nye arbejdsmuligheder for de store årgange, der rykker frem, for ungdommen i det hele, for arbejderne, for virksomhederne, for eksporten. Denne produktive linje i den politiske virksomhed må stå i centrum i den kommende tid, og det ærede medlem hr. Aksel Møller kan være aldeles forvisset om, at ethvert forslag i denne henseende, der har saglig karakter og ikke har urimelig slagside med hensyn til fordelingen mellem befolkningsgrupperne, vil blive mødt med interesse af regeringen, og at regeringen selv vil bestræbe sig for at yde sit bedst mulige bidrag her. Der ligger den positive fremtidslinje. Lad os så slås om valutaen og om, hvem der havde ansvaret på *det* tidspunkt, og hvem der havde det på et senere tidspunkt, og lad os skælde hinanden ud, fordi vi nu

engang hver for sig er så ubegavede, som vi er. Men den fælles opgave for tinget — uanset om der venter os et valg om et halvt eller trekvart år — er at arbejde på nogenlunde fælles front for at skabe de bedst mulige vilkår for de industrielle fremskridt, de beskæftigelsesmæssige og produktionsmæssige fremskridt, og der skal ikke være nogen som helst tvivl om, at det er den regeringslinje, jeg ved denne lejlighed har den ære at repræsentere.

Jeg har gerne villet gøre disse bemærkninger som en slags sammenfatning for mit og for regeringens vedkommende af denne debat og for dog at gøre et ringe forsøg på at tilføre den en positiv fremtidslinje i det politisk-økonomiske sigte. Heri kan der ikke ske nogen ændring, uanset at f. eks. kommunisterne vil forsøge at skabe vanskeligheder eller lave almindelig kritik på god, gammeldags facon, som det her er sket.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen beskæftigede sig med den dansk-russiske samhandel. Hvorfor egentlig? Det ærede medlem ved jo, siden han er så godt underrettet, at der er ført omhyggelige forhandlinger ved gentagne lejligheder, direkte eller pr. brevveksling, med danske erhvervsorganisationer for at påpege nødvendigheden af, at handelsaftalen med Sovjetunionen bliver udnyttet. Det ærede medlem ved måske også, at stillingen i øjeblikket er den, at Sovjetunionen har placeret her i landet ordrer for ca. 167 mill. kr., og at vi har placeret ordrer i Sovjetunionen for ca. 33 mill. kr., men af de 167 mill. kr., som Sovjetunionen har placeret ordrer for, falder under aftaleperioden de 48 mill. kr.; altså er forskellen i øjeblikket ikke så forfærdelig stor. Men det kan ikke være ukendt for nogen her, at hvad enten vi er socialdemokrater, konservative, venstremænd eller radikale, har vi en interesse i, at dette handelsforhold kommer i en god gænge. Det ærede medlem skal ikke forsøge på at mistænkeliggøre vore hensigter i denne henseende. Det ærede medlem er ikke officiel repræsentant for de myndigheder, vi forhandler med, og det ærede medlem kan føle sig aldeles forvisset om, at det er i Danmarks interesse at udbygge dette handelsforhold mest muligt i den kommende tid, og at hvad regeringen kan gøre i den retning, vil blive gjort. Men lad så os,

[Stats- og udenrigsministeren.]

som står med et ansvar både over for dette parlament og over for befolkningen, få lov til at gøre vort arbejde og føre de forhandlinger, som skal føres, både indadtil og udadtil, uden at de skal omgærdes med en slags underkendelse af motiverne eller tilskydes motiver, som ingen af os har.

Jeg kan ikke se, at det på nuværende tidspunkt kan føre til noget, at jeg beskæftiger mig med flere detaljer. Valg eller ikke valg — der ligger store arbejdsopgaver foran os, og jeg opfordrer endnu en gang det høje ting til god medvirken til sagligt arbejde i de kommende måneder inden det valg, hvor det står til befolkningen at afgøre, om denne regering skal fortsætte, eller en anden regering skal overtage æren og magten og ansvaret.

(Kort bemærkning).

Carl P. Jensen: Det ærede medlem hr. Alfred Jensen sagde før, at arbejderne i Sovjetunionen ville få en mærkelig opfattelse, hvis de i deres radio havde hørt den tale, jeg holdt før. Ja, det tror jeg! Ikke alene mærkelig — de ville blive højest overraskede, for det ville i så fald være første gang, de hørte en udsendelse fra en udenlandsk radio, som ellers overdøves af et meget omfattende støjsenderanlæg, nøjagtigt som det, vi kendte under den tyske besættelse. Men den største overraskelse ville de ikke få gennem mine oplysninger om arbejdstiden og om de nye lønsatser, for de er jo officielle, de er ikke hentet på en studierejse eller fra en hjemvendt delegation, men hentet i en meddelelse fra den sovjetiske ambassade, og dér får man dem vel ikke, før man har fået dem på de russiske arbejdspladser. Nej, overraskelsen ville opstå, når de fik lejlighed til at sammenligne deres vilkår med danske arbejderes vilkår, men det er en overraskelse, man skåner dem for i det store Sovjet.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Det var en meget interessant redegørelse, som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen gav om vilkårene i en socialistisk stat. Nu er det sådan, at vore folk, der rejser derover, kommer hjem med forskellige indtryk. Jeg kendte en mand,

der rejste til Rusland. Han troede, han rejste til helvede; han kom hjem og var overrasket, for det var ikke så slemt. Til gengæld var der en kommunistisk kvinde, der rejste til Rusland. Hun troede, hun kom til paradys, og hun var dybt deprimeret, da hun kom hjem. Da hendes døtre, som var kommunister, sagde: „Ja men det passer da ikke, det, du siger“, svarede hun: „Jo, det passer, det er da mig, der har været der.“ De troede simpelt hen slet ikke, hvad hun fortalte.

Jeg var lidt overrasket over, at det ærede medlem hr. Alfred Jensen, som her i tinget har lovprist Rusland og russiske forhold gang på gang, når det kommer til stykket, slet ikke ved, at det er rigtigt, hvad det ærede medlem hr. Carl P. Jensen siger. Det er godt, at vi bliver klar over det. Det virkelige forhold er, at kommunisterne er reaktionære, de fører den mest arbejderfjendtlige politik, der overhovedet kan føres. Er der noget, der er til skade for arbejderne, er det netop socialismen og den socialistiske stat. Derfor glæder det mig, at den højtærede statsminister og socialdemokratiet nu åbenbart er ved at afskrive den socialistiske stat. Det, vi trænger til her i landet, er en økonomisk frigørelse for det arbejdende folk. Vi vil også være med i dette arbejde, når I bare kan opgive den fjollede idé med en socialistisk tvangsstat, for den er ikke til gavn for det danske folk.

(Kort bemærkning).

Ingmar Wagner: Jeg vil blot takke forsvarsministeren for det løfte, han nu gav om, at han i hvert fald ville undersøge den kritik, der er fremsat vedrørende forsynings-troppers forhold. Jeg tror, at det så vil gå op for den højtærede minister, at forholdene ikke er så ændret, som han åbenbart tror. Nu forlænger man tjenestetiden med den begrundelse, at kaserneforholdene er gode nok. Tidligere var årsagen til, at vi ikke havde den lange tjenestetid, netop de dårlige kaserneforhold, men det er sådan, at kaserneforholdene endnu er ganske elendige, så soldaterne må stadigvæk kunne sendes hjem med den begrundelse.

Det er ikke alene den kommunistiske presse, der har rejst dette spørgsmål. Så vidt jeg erindrer, var det Roskilde Tidende,

[Ingmar Wagner.]

der i onsdags havde en stor leder om dette ud fra nogenlunde samme synspunkter, som jeg har. En lang række andre aviser har også omtalt problemet, netop med henblik på, at soldaterne gik ud fra, at de skulle hjemsendes den 24. oktober. Selv om det skulle være en gammel forordning, synes jeg alligevel, forsvarsministeren skulle følge med tiden og imødekomme soldaternes ønske, så de kan komme hjem på onsdag.

(Kort bemærkning).

Erik Eriksen: Alt skal jo have en ende, og tre minutter er ikke meget, når der er forskellige bemærkninger at gøre. — Det er kun to minutter, siger den højtærede formand.

Jeg skal gøre nogle bemærkninger i anledning af statsministerens mange ord, kolossalt mange ord. Hvis den højtærede statsminister tidligere havde sagt det, han nu siger vedrørende åbningstalen, var vi blevet fri for at føre debatten, for det er i og for sig det, jeg har været ude efter at få anerkendt, at åbningstalen skulle have haft en anden form i forhold til trontalen, som vi kaldte den i gamle dage. Der er altså ikke mere at sige til det.

Så sagde statsministeren om den almindelige økonomiske og valutariske situation, at det, der var gennemført i 1954 og 1955, havde hjulpet. Men statsministeren glemmer med sine mange ord at drage linjen videre og stille spørgsmålet: ja men hvis der kommer nye vanskeligheder, kan vi så fortsætte ad den linje, der her er lagt til grund? Jeg vil bestemt holde på, at virkningen af den lovgivning er opbrugt, og så står vi over for det, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard talte om, at skattevejen er spærret. I det øjeblik det ærede medlem siger det, bliver det pludselig ikke længere folketinget i bred almindelighed eller statsministeren, der bestemmer, om der skal være valg, så træffes afgørelsen dernede hos det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard. (*Bertel Dahlgaard:* Det var meget fornuftigt!). Ja, det er i mange situationer meget fornuftigt.

Således som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard talte i dag, synes jeg langt bedre om ham. (*Munterhed*). Jo, det gør jeg, det

skal jeg lige love for. Når jeg kritiserede det ærede medlems tale og dens indhold, var det, for at bruge det ærede medlems egen vending, for at drage omsorg for, at det ikke skulle blive en vane, og jeg forstod på det ærede medlems tale i dag, at det ikke skulle blive en vane. Det ærede medlem blandede statsgælden sammen med Danmarks udenlandsgæld, og det ærede medlem må om mig ikke i denne forbindelse bruge ordet fiffig, for det, jeg citerede vedrørende nedgangen i vor udenlandske nettogæld i årene 1951-53, og den vending, jeg brugte, har jeg taget fra professor Philips betænkning, hvor det ærede medlem vil kunne læse det på side 101.

Endelig må jeg sige til det ærede medlem — jeg ved, den højtærede formand har ret til at se alvorligt på mig — det ærede medlem lægger så megen vægt på, hvorledes partierne får deres penge. Det er også værd at lægge vægt på det, men nu står jeg med det radikale Holbæk Amts Venstreblad, og i dette radikale blad læser man bl. a., at der for tiden landet over sælges en pjece, altså en radikal pjece, og så refererer man, at den fortæller om statens økonomi o. s. v. Det er de radikale, der sælger den, og den fortæller altså om de social-liberale ideer. Men til denne pjece er der knyttet en rebus, og hvis man kan løse denne rebus, kommer man med i en lodtrækning om en række store gevinster, hvoraf hovedgevinsten er en fabriksny personbil, Renault 4 — og så er der nogle mærker. Den har en værdi af 15 663 kr., hvori er indbefattet indkomstskatten på noget over 2 000 kr. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem: er det ikke en forkert måde at sælge den radikale politik, de social-liberale ideer, på? Jeg erindrer jo, hvorledes det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, når vi har drøftet tipstjeneste, meget alvorligt har hævet sin pegefinger og sagt: nu forfalder det høje ting vel ikke til fortabelse til spilledjævelen? Er det ikke forfærdeligt, hvad der sker på dette område?

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Den højtærede statsministers tale var i mange henseender en meget interessant tale, og hvis man kunne håbe, at holden ikke var så besværlig, som loven formentlig har været ærlig, ville meget af

[Aksel Møller.]

et stykke samarbejdspolitik vise sig for os. Men der er jo desværre den vanskelighed, at den højtærede statsminister holdt en tale af samme karakter i marts 1955, da det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen som et led i den aftale, han var indgået på ved forliget i marts 1955, efterlyste et løfte af den højtærede statsminister om landets udgiftspolitik. Det løfte fik han, og det blev givet med samme alvor og samme oprigtighed som de løfter, den højtærede statsminister har givet i dag i sit svar på ordførertalerne. Jeg mener ikke, at det nævnte løfte fra marts 1955 er blevet holdt. Der blev ikke øvet nogen regeringsindsats over for den stigning i nationens udgifter, som hele overenskomstsituationen kom til at betyde. Jeg har tidligere drøftet sagen offentligt med den højtærede statsminister, og jeg finder det betænkeligt uden at anføre dette at forlade mig på, at den højtærede statsminister er stærk nok til at efterleve de løfter, han har givet ved denne lejlighed.

Det gik af den højtærede statsministers ord, at han ikke mente at kunne opnå resignation hos fagforeningerne — jeg forstod, når det drejede sig om indgreb over for kapløbet mellem priser og lønninger. Jeg ved ikke, om den højtærede statsminister har prøvet derpå. Jeg tror, det er forkert, at han slår sig til ro med, at vi er i en overenskomstperiode, og at man ikke i den kan gøre et sådant forsøg.

Jeg takker den højtærede statsminister for de synspunkter, han gjorde gældende med hensyn til en produktiv linje i sin politik. Hvor meget dette synspunkt er værd, vil vel vise sig, når vi ser, om skatte-reformforslaget, når det fremsættes, er ændret i overensstemmelse med et sådant synspunkt, eller om det kan komme til orde i ligningsloven. Den højtærede statsminister trøster sig med, at han ikke har nogen mulighed for at samle om sin politik de politiske og organisatoriske styrker, som skal til for at få den gennemført. Må jeg sige til den højtærede statsminister, at det

er jeg enig med ham i, og derfor er det, jeg for lang tid siden har fremsat ønske om et valg. Jeg tror, at den bedste udvej ville være at skifte heste foran Danmarks vogn.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem hr. Erik Eriksen tager ikke fejl af mig. Det ærede medlem ved, at jeg er modstander af tipping og trav og galopløb og alt lotteri af den art; det er min erfaring, at det bringer mange mennesker i ulykke. Derimod køber jeg enhver lodseddelt, der sælges til støtte for en god sag. Jeg kan anbefale den radikale pjece, bedre sag kan man ikke støtte, og jeg takker det ærede medlem for den agitation, han i dag har sat i gang for denne udmærkede publikation.

Det stødte mig en lille smule, at det ærede medlem sagde, at han syntes bedre om mig i dag end forleden; jeg troede, at der var et permanent venskabsforhold imellem os, der gjorde, at det ærede medlem altid syntes godt om mig. Det ærede medlem er jo ikke enig med det ærede medlem hr. Aksel Møller i, at jeg ikke er et godt menneske.

Må jeg slutte med at sige et enkelt ord til den højtærede statsminister. Jeg sad og lyttede opmærksomt til den lange tale, statsministeren holdt, og jeg synes, han sagde mange fornuftige ting; men på ét punkt tror jeg ikke den højtærede ministers bemærkning var træffende. Det var, hvor statsministeren sagde, at regeringen i dag havde stået over for en liberal front. Jeg befinder mig ikke på nogen front — ikke på nogen måde. Jeg tror, at det, befolkningen i dag har oplevet, er en illustration af det, jeg forleden tillod mig at hen-vise til: de to blokke, der står over for hinanden og har gode muligheder for at gøre dansk politik til en slagmark; jeg tror, at befolkningen forstår, at man ikke føler nogen trang til at lade sig indrullere i nogen af de to blokke, og jeg tror, at befolkningen har fået et indtryk af, at det

[Bertel Dahlgaard.]

faktisk tiltrænges, at der er en tredje magt, som sørger for lidt balance i tingene. Så kommer vel også engang den dag, da man finder de samarbejdsformer, som gamle fordomme hindrer nu.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Må jeg i anledning af det ærede medlem hr. Oluf Pedersens udtalelse sige, at det, jeg har refereret her, er oplysninger, som jeg har fået, og som jeg har brugt på samme måde, som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen har brugt oplysninger og tal, der er tilflydt ham.

Hvad det ærede medlem hr. Carl P. Jensen angår, mener jeg, at det er ganske forkert, at man bare tager sådanne enkelte tal, men ikke tager alle de andre forhold med, som spiller ind, nemlig hele sociallovgivningen, skattelovene, reglerne for husleje o. s. v. Det ærede medlem hr. Carl P. Jensen mente, at man ville blive forbavset, hvis man hørte en radioudsendelse som denne i Sovjetunionen. Jeg har nu ikke talt om radioen; jeg talte om at holde tale derovre. Det er muligt, at man, hvis man derovre hørte det ærede medlem hr. Carl P. Jensen, ville tro, at det var en støjsender. Men à propos radio — det er jo almindelig kendt, at den danske radio har haft 2 mand i Sovjetunionen for at optage reportager derfra, og der kommer også repræsentanter til Danmark fra Sovjetunionen for at optage lydbilleder herfra, så der er i hvert fald ingen grund til det sortsyn, som blev lagt for dagen af det ærede medlem hr. Carl P. Jensen.

Til statsministeren vil jeg gerne sige, at mine bemærkninger om opfyldelse af den handelsaftale, der var truffet, aldeles ikke var nogen anklage mod regeringen eller statsministeren. Jeg har ikke den opfattelse, at statsministeren er gået ind for at få tilvejebragt en sådan aftale for så bagefter at komme hjem og sabotere den. Mine udtalelser er da også gået i en helt anden retning, og jeg forstår slet ikke, hvorfor ministeren er så fornærmet. Det, jeg har peget på, er, at der i erhvervslivet findes folk i monopolstillinger, som modsætter sig, at handelsaftalen opfyldes, og jeg forstod, at statsministeren har de

samme betænkeligheder, som jeg har. Hvordan får man dem, der ser en privat interesse i at sabotere handelsaftalen, til at bøje sig og opfylde det, vi alle ønsker i den forbindelse: at handelsaftalen efterleves til gavn for vort land, for produktion og beskæftigelse?

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg tror, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard temmelig bevidst har misforstået mig, for jeg har ikke talt så aktivt om den liberale front, at det ligefrem skulle være udtryk for nogen virkelig dyb tro på, at den eksisterede. Jeg synes ærligt talt, man ville være lidt småt kørende, hvis det opfattedes sådan af nogen af os efter forløbet af debatten i dag.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen spørger: hvad nu, hvis der kommer nye vanskeligheder? Ja men skal vi ikke vente, til de kommer? Skal vi ikke se, om de skulle komme? Er der nogen grund til at tage dem på forskud? Jeg begriber ikke rigtig det ærede medlems synspunkt i denne sammenhæng, for det ærede medlem sagde, at hvis vanskelighederne kommer, er det altså det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der bestemmer, om et valg skal komme eller ej. Ja, det er da kun under én forudsætning, nemlig den, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen heller ikke i en sådan situation vil bestille noget; ellers er det da ikke det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der bestemmer det. (*Erik Eriksen:* Så bliver det altså mig, der bestemmer det!). Jeg synes, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen går ud fra som givet, at hvis der kommer fremtidige vanskeligheder, skal han i hvert fald ikke være med til at løse nogen af dem; han vil holde sig i baggrunden. Jeg har meget tilovers for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men lad nu være at gøre det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard større, end han er, for jeg er bange for, at han ikke rigtig kan tåle det.

Det ærede medlem hr. Aksel Møllers bemærkninger generede mig en lille smule, for jeg mener ikke, det kan siges, at jeg har svigtet noget løfte, der er givet her i tinget. Vi havde i 1955 de aftaler, som skabte forbindelsen mellem det radikale venstre, socialdemokratiet og det ærede

[Stats- og udenrigsministeren.]

medlem hr. Thorkil Kristensen i den bestemte situation, og jeg mener, at den bestræbelse, som er udtrykt i en formulering, hvis nøjagtige ordlyd jeg i øjeblikket ikke har på mig og derfor ikke nøjagtig kan huske, er vi ikke løbet fra. Jeg ved ikke, om det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen måske kunne have lyst til at kritisere os for gennemførelsen af folkepensioneringen — jeg kunne tænke mig det efter alt, hvad han har sagt også i denne forbindelse — men det ærede medlem hr. Aksel Møller, som selv har medvirket til denne politik, kan i hvert fald ikke med nogen berettigelse gøre det.

Jeg takker i øvrigt for de venlige ord om enkelte af de ting, som jeg havde sagt, og som det ærede medlem hr. Aksel Møller var inde på. Jeg er ikke sikker på, at han har ret i, at kun et valg kan løse problemerne umiddelbart. Å propos valg — jeg går ud fra, at det, jeg nu vil sige, vel næsten er det eneste middel til, at vi kan få skåret den radikale reklamepropaganda ud af radioudsendelsen i aften; denne pjece, som ingen af os kender noget til, kan vi jo ikke uden videre overlade i befolkningens hænder, uden at nogen af os har fået lov til at se den. Jeg vil altså derfor gerne henlede opmærksomheden på socialdemokratiets valgfond; hvis nogen skulle have lyst til at købe et valgfondsmærke, sælges mærkerne i øjeblikket landet over. Jeg går ud fra, at herefter bliver samtlige tre udtalelser skåret ud af radioudsendelsen i aften.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller sagde til sidst — og dette skal være min afslutningsbemærkning — at han ikke syntes, man skulle give op på det afgørende økonomiske område. Han var i og for sig ikke utilbøjelig til at tro, at jeg havde ret i, at det ikke kunne lykkes, og mente derfor, at et valg var nødvendigt, for at en ny regering kunne komme til — jeg går ud fra, at det er det ærede medlems opfattelse — og klare disse opgaver. Jeg vil sige til det ærede medlem, at så let klares ingenting i dette land. Det ærede medlem kan hverken bilde sig selv eller offentligheden ind, at hans parti og venstre kan få flertal ved et kommende valg, og hvis det ikke bliver tilfældet, vil denne sal stort set se ligedan ud, når vi kommer ind igen, og så foreligger der

stort set samme gensidige forpligtelse til samarbejde. Derfor synes jeg ikke, der er megen mening i at foregøgle befolkningen, at bare vi kan få et hurtigt valg og en ny regering, så klares tingene. Den måde er for billig at klare det på.

(Kort bemærkning).

Viggo Stærke: Jeg skal blot sige et par enkelte ord om det vigtige spørgsmål samhandelen mellem vest og øst, specielt om samhandelen mellem Danmark og Sovjetunionen. Jeg har den anskuelse, at samhandelen er en fordel for begge parter — jo større den er, jo større er fordelene — og der er intet, som i den grad beforder fredelige forhold, som samhandel. Sagen ligger sådan efter de oplysninger, jeg har fra købmandstanden, at Danmark særdeles gerne vil købe, men at det er ret vanskeligt at få acceptable varetildbud fra Sovjetunionens side, dels fordi der er meget lidt at tilbyde af varer, som har interesse for os, dels fordi priserne på disse varer ligger helt oppe i skyerne som følge af de høje priser på deres hjemmemarked. Derimod vil Sovjetrusland meget gerne have varer fra Danmark, fordi de har brug for vore gode varer; men samhandel er i realiteten i det lange løb et varebytte, og for os kan interessen ikke være den bare at komme af med vore gode varer. Vi vil gerne have realiteter til gengæld.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Den højtærede statsminister gjorde i sin tale i eftermiddag opmærksom på, at hans syn var dette, at vi ikke burde have valg før valgperiodens udløb. Vi står altså i den situation, at vi endnu det meste af et år skal leve under en regering, hvis chef i dag har erklæret, at han ikke anser det for muligt at foretage den samling af de politiske og organisatoriske kræfter, som skulle muliggøre et indgreb i kampen mellem priser og lønninger — sådan har jeg forstået den højtærede stats- og udenrigsminister. Jeg mener derfor, at regeringen er kørt fast på et for vor økonomi aldeles afgørende punkt. Den prisstigningsbevægelse, vi har oplevet i løbet af de tre sidste år, er der altså ikke fra regeringens side noget råd imod; det eneste råd, som er tænkeligt, er jo at forsøge på at bringe leveomkostningerne

[Aksel Møller.]

ned, sådan som de er udtrykt i pristallet, blandt andet — og dér stiller jeg altså mit forsøg på en tanke til disposition for den høje regering — ved gennemførelse af den bundne skattelettelse.

Den højtærede statsminister siger til os, at så let som blot ved et valg klares det ikke. Den højtærede minister har utvivlsomt ret i, at vanskelighederne heller ikke efter et valg bliver lette at klare politisk. Men der ville dog være den meget væsentlige ting — det er da min personlige, subjektive bedømmelse — at der i stedet for den nuværende regering, som ikke mener i overenskomstperioden at kunne foretage noget på dette område, kunne komme en regering, som kunne tage opgaven op og søge at løse den.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Hvilken regering der vil komme efter et valg, tror jeg vi skal vente med at tale om til den tid. Det ærede medlems selvbevidsthed i så henseende er mig en smule for overdreven. Jeg tror, han overvurderer mulighederne.

Men må jeg spørge det ærede medlem: skal hans udtalelse her forstås sådan, at han ønsker et hurtigt valg med det formål hurtigst muligt efter valget at standse pristalsreguleringen af lønningerne og lave et pristop på landbrugets varer, på industriens og på handelens varer? Er det det, der er linjen for det ærede medlem? Jeg synes, det ærede medlem skulle svare på dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Aksel Møller: Jeg mener, at hele denne debat fra min side er blevet ført på en sådan måde, at mine udtalelser rummer svaret på, hvad jeg mener man kan gøre. Jeg tror nemlig ikke, man kan foretage noget som helst, der standser pristallet eller likviderer de pristalslønnedes ret til at blive lønnet efter pristallet. Staten er den eneste faktor, der ved at give afkald på skatter har mulighed for at bringe pristallet i ro. Det er det råd, jeg giver regeringen.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Derved er sagen bragt ned til at være

et praktisk politisk anliggende, som kan drøftes herinde i de kommende år — og dermed er det store sus i det ærede medlems tale totalt forsvundet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Ragnild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående forhøjelse af sygekassedagpengenes maksimum.

Folketingsmand Poul Sørensen har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil socialministeren foranledige, at de statsunderstøttede arbejdsløshedskassers årsmøder bliver offentlige?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 23. oktober kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 1 medlem til folketingets udvalg vedrørende bymæssige bebyggelser* (i stedet for Martin).
- 2) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om pas til danske statsborgere m. v.
- 3) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere m. fl.
- 4) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ind- og udførsel af fisk.
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til lov om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v.
- 6) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse af et kreditinstitut for fiskeri- erhvervet.

[Formanden.]

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om opfindelser vedrørende krigsmateriel.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i beværterloven.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 17⁴⁰.

8. møde.

Tirsdag den 23. oktober kl. 14.

Anden næstformand (Halfdan Hendriksen): I skrivelse af 20. d. m. anmoder ministeren for offentlige arbejder om, at der må blive foretaget valg af et nyt medlem til Københavns havnebestyrelse for tiden indtil 31. december 1961 i stedet for fhv. minister Stensballe, der er afgået ved døden.

Uden for dagsordenen har det ærede medlem fru Ragnhild Andersen ordet, for at hun som ordfører for forslagsstillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt forslag til folketingsbeslutning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): På den kommunistiske gruppes vegne skal jeg hermed fremsætte forslag til folketingsbeslutning angående forhøjelse af sygekassedagpengenes maksimum.

Som det kan ses af forslaget, går vi ind for, at folketinget opfordrer socialministeren til at fremsætte forslag om midlertidigt at forhøje maksimum for den daglige pengehjælp i sygekasserne, som for tiden er 6 kr., med 10 kr. til i alt 16 kr. daglig.

Bestemmelserne om dagpengenes maksimum er fastsat i folkeforsikringslovens § 18,

stk. 1, 3), og det hedder her, at den daglige pengehjælp skal være mindst 40 øre og højst 6 kr. daglig.

Maksimum for dagpengehjælp har nu i årevis været det samme beløb, nemlig 6 kr. Denne bestemmelse har i årevis været ikke alene mangelfuld, men man kan uden overdrivelse sige, at med den nuværende prisudvikling er det en ganske urimelig og uholdbar ordning. 42 kr. om ugen i dagpenge fra sygekassen kan ikke hjælpe noget menneske igennem de vanskeligheder, der opstår under sygdom. Med sådanne sygedagpenge må mange almindelige mennesker leve i frygt for at blive syge, og en hel del arbejdende kvinder og mænd er nødt til at gå på arbejde, selv om de er syge og burde blive hjemme og søge læge- og hospitalshjælp.

Problemet med de mangelfulde sygekassedagpenge er ikke nyt; min gruppe har ved flere lejligheder rejst det her i tinget. I februar 1953 stillede vi forslag om at forhøje statstilskuddet til sygekasserne fra de daværende 2 kr. om året pr. medlem til 15 kr. 70 øre, og samtidig foreslog vi, at dette tilskud fra staten til sygekasserne blev pristalsreguleret. Vi påpegede her, hvor urimeligt det var at køre videre med de lave sygekassedagpenge. Folketinget nøjedes imidlertid med at forhøje statstilskuddet til 5 kr. pr. medlem om året. Der blev ingen pristalsregulering gennemført af beløbet, og dagpengene blev ikke forhøjet. Ved adskillige senere lejligheder har mit parti igen rejst spørgsmålet om højere dagpenge — for hvad nytter den megen tale om velfærdsstat og social tryghed, når arbejderhjemmets økonomi i en kort sygdomsperiode kan løbes over ende? Det er jo en kendt sag, at sygdom er hver mands herre, og at den kan indtræde pludseligt og vælte noget omkuld, der er bygget op gennem flere års slidsomt arbejde.

Også andre end vi, der ved, hvad de taler om, har gjort opmærksom på, hvor galt det er fat. Sidste vinter kom der til folketinget en opfordring fra sygekasserne om at forhøje dagpengene til 16 kr. 50 øre daglig. Der er intet sket siden da, intet forslag er fremsat herinde desangående, og det kan ikke nytte at blive ved at henvise til sygekassekommissionen på dette område.